

**Laukaan ympäristövalvonnan sekä
Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden
yhteistoiminta-alueiden yhteinen
YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA
VUOSILLE 2025 -2028**

Vuoden 2025 päivitys

Hyväksytty:

Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristölautakunta 10.12.2024 § 88

Laukaan Lupa ja valvontalautakunta 11.12.2024 §110

1.	Yleistä.....	6
1.1.	Yhteistoimintasopimus	6
1.2.	Lainsäädännöstä	6
1.3.	Valvonnan maksullisuus	7
1.4.	Valtakunnalliset valvontaohjelmat	7
1.5.	Viestintä	8
1.6.	Koulutus	9
1.7.	Delegointi	9
2.	Toimialueet.....	9
2.1	Laukaan ympäristöterveydenhuolto.....	9
2.2.	Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut.....	10
3.	Määritelmät	10
4.	Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen käytettävä aika	10
4.1	Tarkastuksen tekeminen kotirauhan piiriin kuuluvaan kohteeseen	11
5.	Valvonnan resurssit.....	12
5.1.	Laukaan ympäristöterveydenhuolto	12
5.2.	Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut.....	12
5.3.	Valvonnan voimavarojen käyttö	12
6.	Ympäristöterveydenhuollon yleiset painopistealueet ja projektit	13
6.1.	Valtakunnalliset painopistealueet ja projektit	13
6.2.	Yhteistoiminta-alueiden yhteiset omat painopistealueet ja projektit.....	15
7.	Elintarvikevalvontasuunnitelma	16
7.1	Valvontakohteiden tiedot	16
7.2	Valvontatarpeen määrittely (riskinarviointi) ja tarkastussuunnitelma	17
7.3.	Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset	17
7.4	Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma	18
8.	Terveydensuojelun valvontasuunnitelma.....	19
8.1	Valvontakohteiden tiedot	19
8.2	Valvontatarpeen määrittely ja tarkastussuunnitelma	19
8.3	Tarkastuksen sisältö	19
8.4	Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma	20
8.5	Muu terveydensuojelulain mukainen toiminta	20
9.	Tupakkalain valvontasuunnitelma	21
9.1	Valvontakohteiden tiedot	21
9.2	Valvontatarpeen määrittely ja tarkastussuunnitelma	21
9.3.	Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset	22
9.4	Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta.....	22
10.	Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma.....	22
11.	Laboratoriot joihin valvonta tukeutuu	22
12.	Suunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi	23
13.	Häiriötilanteisiin varautuminen ja ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittäminen.....	23
13.1.	Laukaan ympäristöterveydenhuolto.....	23
13.2.	Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut.....	24
LIITTEET		24
	TARKASTUSSUUNNITELMA 2025 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut	25
	TARKASTUSSUUNNITELMA 2025 Laukaan ympäristöterveydenhuolto	28
	Näytteenottosuunnitelma 2025 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut	31
	Näytteenottosuunnitelma 2025 Laukaan ympäristöterveydenhuolto.....	33
	<i>Terveydensuojelun tarkastustiheys</i>	35

<i>Tupakkalain tarkastustiheys</i>	38
<i>Elintarvikelain tarkastustiheys</i>	39

ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN SEKÄ ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN

VALVONTA (Laukaa)	53
1 Johdanto	55
2 Toimintaympäristö ja sen muutokset	55
3 Voimavarat	56
3.1 Resurssitarpeen kartoitus	56
3.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako	57
3.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	57
3.4 Yksityinen palvelutarjonta	58
4 Tietojärjestelmät	58
5 Yhteistyö ja viestintä	59
5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus	59
5.2 Eriyistilanneviestintä	59
6 Maksut	59
7 Valvonnan toimeenpano	60
7.1 Eläinten terveyden valvonta	60
7.1.1 Eläintautivalmius	60
7.1.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset	61
7.1.3 Eläintautien ilmoittaminen	61
7.1.4 Zoonoosien valvonta	61
7.1.5 Eläintauteja tutkivat laboratoriot	62
7.1.6 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus	62
7.1.7 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	62
7.1.8 Muu eläintautivalvonta	63
7.2 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti	63
7.3 Eläinten lääkitsemisen valvonta	63
7.4 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	63
7.4.1 Sisämarkkinakauppa	63
7.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	66
7.5.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	68
7.5.2 Löytöeläimet	69
7.5.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	69
7.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet	70
7.6.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä ja rekisteröinti	70
7.6.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta	71
7.7 Tukivalvonta	71
8 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano	72
8.1 Peruseläinlääkäripalvelu	72
8.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto	73
8.3 Kiireellinen eläinlääkäripalvelu	73
8.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet	74
8.4.1 Ajanvaraus	74
8.4.2 Saatavuus	75
8.5 Toimitilat	75
8.6 Välineresurssit	76

9 Ohjaus	76
9.1 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta	76
9.2 Koulutus ja työnohjaus.....	76
10 Laatu.....	76
11 Seuranta ja raportointi.....	77
11.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta	77
11.2 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot.....	77
11.3 Eläintaudeista ilmoittaminen.....	77
11.4 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi	77
LIITTEET:	78
Resurssitarpeen kartoitus	79
Toimintayksikön työnjako ja tehtäväkuvaus.....	81
Subventiot.....	83

**POHJOISEN KESKI-SUOMEN YMPÄRISTÖPALVELUJEN ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON SUUNNITELMA
ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN SEKÄ ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONNAN**

JÄRJESTÄMISEKSI	84
JOHDANTO	86
Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät	86
ALUEELLISET JA KUNTIEN SUUNNITELMAT	88
VOIMAVARAT	89
Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako.....	89
Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	90
TIETOJÄRJESTELMÄT	92
YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ	93
Viranomaisten välinen yhteistyö ja viestintä.....	93
Eriyistilanneviestintä.....	93
MAKSUT	94
VALVONNAN TOIMEENPANO	94
ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA	95
Eläintautivalmius.....	95
Eläintautiepäilyt ja -tapaukset	95
Eläintautien ilmoittaminen	96
Eläintauteja tutkivat laboratoriot	96
Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus	97
Vesiviljelylaitosten terveystarkastus.....	97
Muu eläintautivalvonta.....	98
ELÄINTEN TUNNISTAMISEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTA.....	99
ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA	99
SISÄMARKKINAKAUPPA, VIENTI JA TUONTI	100
Sisämarkkinakauppa	100
Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	101
Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	101
ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA	102
Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	103
Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus.....	104
Eläinkuljetukset.....	104
Teurastamot ja pienteurastamot.....	104

Resurssien riittävyys eläinten hyvinvoinnin valvonnassa	105
ELÄIMISTÄ SAATAVAT SIVUTUOTTEET	106
Sivutuotelaitosten hyväksyntä ja valvonta	106
Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta	106
EHDOLLISUUDEN VALVONTA	108
ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN	109
Peruseläinlääkäripalvelut.....	109
Sisältö	109
Tuotantoeläinten terveydenhuolto	111
Yksityinen palveluntarjonta	111
Kiireellinen eläinlääkäriapu.....	111
Saatavuus- ja laatutavoitteet	112
Toimitilat	113
Välineresurssit.....	114
Ostopalvelut.....	115
SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI	116
Kunnan suunnitelmat.....	116
Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi	116
Muu raportointi	116
Toiminnan kehittäminen.....	117
LIITELUETTELO.....	117
LIITE 1. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON PAINOPISTEALUEET 2025	118
LIITE 2. RESURSSITARPEEN KARTOITUS	121

1. Yleistä

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on ennaltaehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia ympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa.

Tämä suunnitelma sisältää Laukaa-Konnevesi yhteistoiminta-alueen sekä Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alueen elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaiset valvontasuunnitelmat. Mukana on suunnitelma nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin valvontaa varten. Suunnitelma sisältää myös em. alueiden eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmat.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman hyväksyvät Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristölautakunta sekä Laukaan Lupa- ja valvontalautakunta kumpikin erikseen. Valvontasuunnitelmaa päivitetään vuosittain.

Kunnan valvontasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon valtakunnalliset valvontaohjelmat paikallisten tarpeiden mukaisesti. Ympäristöterveysvalvonnan valvontasuunnitelmaa valmisteltaessa on otettu huomioon käytössä olevat voimavarat.

1.1. Yhteistoimintasopimus

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistyösopimus on astunut voimaan 1.1.2022. Sopimuksen tarkoituksena on vahvistaa ympäristöterveydenhuollon yksiköiden yhteistyötä ja sopia käytännöistä, jossa kummankin yksikön viranhaltijoilla on oikeus tehdä tehtäviä sopimusalueella. Sopimuksen mukaan sopimuskuntien viranhaltijat voivat tehdä terveydensuojelulain, elintarvikelain ja tupakkalain mukaisia virka- ja valvontatehtäviä sopimuskuntien alueella. Toisen yksikön alueella tehtävät virka- ja valvontatehtävät sovitaan yksiköiden esimiesten kesken.

Keski-Suomen ympäristöterveydenhuollon yksiköt ovat sopineet eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009) kunnan tehtäväksi annettujen eläinsuojelulain ja eläintutilain mukaisten valvontatehtävien hoitamisesta sopijaosapuolten yhteistoiminta-alueilla. Sopimuksessa ovat mukana Jyväskylän kaupunki, Laukaan kunta, Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut ja Keurusse-län ympäristö- ja terveydensuojelutoimisto. Sopimus on astunut voimaan 1.1.2022. Sopimuksen avulla Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden valvontaeläinlääkärit ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon valvontaeläinlääkärit ovat tehneet yhteistyötä valtion valvontatehtävien osalta.

Tämä yhteinen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma tiivistää ja vie yhteistyötä konkreettisesti eteenpäin. Suunnitelman avulla yhdenmukaistetaan toimintatapoja ja valvontakohteiden tasapuolista kohtelua laajemmalla alueella Keski-Suomessa.

1.2. Lainsäädännöstä

Kunnan velvollisuudesta laatia valvontasuunnitelma on säädetty terveydensuojelulain (763/1994) 6 §:ssä, elintarvikelain (297/2021) 39 §:ssä, tupakkalain (549/2016) 84 § sekä eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 6§.

Valvontasuunnitelmissa tulee huomioida valtakunnalliset valvontaohjelmat ja valvonnan tulee olla riskeihin perustuvaa, laadukasta sekä terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Kunnan viranomaisen valvontatoiminnasta säädetään edellä mainittujen lakien lisäksi mm. rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa EY N:o 882/2004 (ns. valvonta-asetus) ja ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöksistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa EY N:o 854/2002 (ns. eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus).

Nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin valvonnan osalta lääkelaisia viitataan tupakkalakiin. Vaikka voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole vaatimusta nikotiinivalmisteiden valvonnan sisällyttämisestä kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan, on kyseisiä valmisteita koskeva osio sisällytetty tähän suunnitelmaan.

1.3. Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisesta säännölliseen valvontaan sisältyvistä tarkastuksista ja näytteenotosta sekä tutkimuksista on perittävä kunnan ympäristöterveysvalvonnan taksan mukainen maksu. Maksu peritään myös määräysten noudattamatta jättämisen vuoksi tehdyistä toimenpiteistä (esimerkiksi uusintatarkastukset, näytteenotot tai pakkokeinojen käyttö).

Maksullisia toimenpiteitä ovat edellisten lisäksi hakemusten ja ilmoitusten käsittely, talous- ja uimavesien näytteenotto, toiminnanharjoittajan pyytämät lausunnot, sisäilmaselvityksiin liittyvät näytteenotot ynnä muut vastaavat. Toimenpiteiden hinnat on eritelty maksutaksassa. Osalta valvontakohteita peritään myös lakisääteistä ja veroluonteista vuosimaksua tai perusmaksua.

Maksujen perimisestä on säädetty terveydensuojelulain 50§ ja 50a §, elintarvikelain 72§ ja 73 sekä tupakkalain 90 § ja 91§:ssä.

- Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöterveysvalvonnan maksutaksa on nähtävillä osoitteessa www.pohjoisenkeskisuomenymparistotoimi.fi
- Laukaan ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on nähtävillä osoitteessa www.laukaa.fi/asukkaat/asuminen-ja-ymparisto/ymparistoterveydenhuolto/

1.4. Valtakunnalliset valvontaohjelmat

Valtakunnallisista valvontaohjelmista säädetään terveydensuojelulain (763/1994) 4 §:ssä, elintarvikelain (297/2021) 39 §:ssä ja tupakkalain (549/2016) 83 §:ssä.

Ruokavirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ovat laatineet vuosille 2025–2028 ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman.

Toimialakohtaisissa valtakunnallisissa valvontaohjelmissa tulee ottaa huomioon ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa asetetut ympäristöterveydenhuollon yhteiset tavoitteet.

Valtakunnalliset ohjelmat huomioidaan kunnan valvontasuunnitelmassa paikallisten tarpeiden mukaisesti.

Tätä suunnitelmaa tehdessä käytettävissä oli:

- Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2025-2028 (Ruokavirasto ja Valvira, lokakuu 2024)
- Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2025–2028 (Valvira, 19.9.2024)
- Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2025–2028 (Valvira 19.9.2024)
- Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2025-2028 Osa 2: Toimenpiteet valvonnan päämäärien saavuttamiseksi – valvonnan painopisteet (Lokakuu 2024)
 - Kasvintuotanto
 - Eläinten terveys ja hyvinvointi
 - Elintarviketurvallisuus, rehut ja luonnonmukainen tuotanto

1.5. Viestintä

Yhteistoiminta-alueiden omilla internetsivuilla kerrotaan ympäristöterveysvalvonnan eri osa-alueista ja valvonnan järjestelyistä.

- Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöterveysvalvonnan internetsivut osoitteessa www.pohjoisenkeskisuomenymparistotoimi.fi
- Laukaan ympäristöterveydenhuollon internetsivut www.laukaa.fi/asukkaat/asuminen-ja-ymparisto/ymparistoterveydenhuolto/

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluilla on [Facebook-sivut](#) ja Laukaan ympäristövalvonnalla on [Facebook-sivut](#), joiden kautta voidaan tiedottaa mm. ympäristöterveydenhuollon ajankohtaisista asioista.

Kohdekohtaisessa tiedottamisessa apuna käytetään VATI valvontakohderekisterin toimialakohtaisia listauksia. Tiedottamisessa käytetään tilanteen mukaan sähköpostia, kirjettä, puhelinta tai käyntiä paikan päällä.

Mahdollisista ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteista, esimerkiksi vesiepidemiat, tiedotetaan tapauksesta riippuen vesilaitoksen tekstiviestijärjestelmän, vaaratiedotteen, sosiaalisen median, paikallisradion, lehdistön, nettisivujen jne. välityksellä. Myös tiedotteen jakaminen joka talouteen on pienissä yksiköissä mahdollinen. Useamman kunnan alueelle levinneestä erityistilanteesta viestinnän koordinoituvastuu on aluehallintovirastolla tai muilla seutuviranomaisilla.

Ympäristöterveydenhuolto pyrkii laatimaan tiedotteita myös normaaliajan toiminnoistaan, esim. toteutetuista projekteista. Tiedotteet laitetaan internet-sivuille, Facebookiin ja annetaan paikallislehtiin.

1.6. Koulutus

Henkilöstöä koulutetaan erikoistumisperiaatteen mukaisesti siten, että koulutukseen osallistuu se, jonka valvontatehtäviä koulutus käsittelee. Jokainen tarkastaja joutuu kuitenkin ajoittain tekemään muitakin työtehtäviä, kuin mitä kullekin on varsinaisesti vastuutettu (vuosilomat, sairaslomat, ym.). Tästä syystä jokaisen tarkastajan on tarpeen käydä vuosittain ainakin yhdessä koko valvontasektoria koskevassa koulutustilaisuudessa. Henkilöstön koulutustarpeesta pidetään seurantakirjanpitoa.

Koulutustarjonta ja koulutusten aiheet vaihtelevat vuosittain. Koulutuksiin osallistumisen tarve arvioidaan kunkin koulutuksen kohdalla erikseen. Tarpeen arvioinnissa otetaan huomioon viranhaltijoiden erikoistumista palvelevat koulutustarpeet.

Hyvä koulutustavoite on keskimäärin kahdeksan koulutuspäivää vuodessa viranhaltijaa kohden

Toimintatapojen yhtenäistämiseksi yksiköiden yhteisissä ja omissa toimisto- tai tiimipalaverissa pohditaan valvonnassa havaittuja ongelmia, lainsäädännön muutoksia sekä sen tulkintaa.

1.7. Delegointi

Toimivalta on molemmissa valvontayksiköissä ja kaikilla valvontasektoreilla pääsääntöisesti delegoitu viranhaltijoille niin pitkälti, kuin lainsäädäntö sen sallii. Elintarvikevalvonnan osalta se tarkoittaa mm. elintarvikelain mukaisia valvontatoimia ja pakkokeinoja (esim. elintarvikemääräysten vastaisuuden poistaminen, kieltä, elintarvikkeiden markkinoilta poistaminen, elintarvikkeen haltuunotto, elintarvikkeiden käyttöä ja hävittämistä koskeva päätös ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hylkääminen ensisaapumispaikassa). Myös terveydensuojelulain osalta akuutin terveyshaitan ennaltaehkäisyyn ja häiriötilanteisiin liittyvä toimivalta on delegoitu viranhaltijoille

2. Toimialueet

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistyösopimus mahdollistaa sen, että viranhaltijat voivat tehdä terveydensuojelu-, elintarvike- ja tupakkalain mukaisia virka- ja valvontatehtäviä toisen valvontayksikön alueella.

2.1 Laukaan ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön muodostavat

- Laukaan kunta (isäntäkunta) ja
- Konneveden kunta.

Viranomaisena ympäristövalvonnassa toimii lupa- ja valvontalautakunta, jossa on yhdeksän jäsentä: neljä jäsentä Laukaasta, kolme Hankasalmeelta ja kaksi Konnevedeltä.

Hankasalmi on mukana toimialueessa rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun osalta.

2.2. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alueen kuntien hyväksymän yhteistoimintasopimuksen mukaan Viitasaaren kaupunki tuottaa mm. alueen kuntien ympäristöterveydenhuollon palvelut. Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat seuraavat kahdeksan kuntaa:

- Kannonkoski
- Karstula
- Kinnula
- Kivijärvi
- Kyyjärvi
- Pihtipudas
- Saarijärvi ja
- Viitasaari (isäntäkunta).

Valvontaviranomaisena toimii Pohjoisen Keski-Suomen ympäristölautakunta, jossa on edustus jokaisesta yllä mainitusta kunnasta.

3. Määritelmät

- *Tarkastuksella* tarkoitetaan valvontaviranomaisen tai tämän valtuuttaman ulkopuolisen asiantuntijan tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimustenmukaisuus. Tarkastukset voivat sisältää myös näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden taikka tarjottavien palveluiden terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja/tai tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osan alueen tarkastuksen. Tarkastus voidaan suorittaa kohteessa tai etänä (ns. asiakirjatarkastuksena)
- *Valvontakohde- tai toimintatyyppillä* tarkoitetaan valvontakohteita, joiden toiminnot vastaavat luonteeltaan ja laajuudeltaan toisiaan.
- *Riskiluokalla* tarkoitetaan luokkaa, johon valvontakohdetyyppi luokitellaan siinä harjoitettavasta toiminnasta ja siellä valmistettavista tuotteista mahdollisesti aiheutuvan terveydellisen ja taloudellisen riskin perusteella.
- *Tarkastustiheydellä* tarkoitetaan sitä, kuinka usein valvontakohde tarkastetaan.

4. Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen käytettävä aika

Suunnitelmallisen valvonnan tulee perustua riskinarviointiin. Valvontakohteiden riskinarviointia ja tarkastustiheyttä määriteltäessä otetaan huomioon toiminnan luonne ja laajuus sekä aiempien tarkastusten havainnot. Kohteen tarkastustiheys riippuu toiminnan tosiasiallisista riskeistä. Esimerkiksi hyvin toimiva omavalvonta tai vastaava sisäinen valvonta, laadunvalvonta tai käyttötarkkailu pienentävät riskejä ja tätä kautta suunnitelmallisten tarkastusten tarve vähenee. Myös toimiva kiinteistöhuolto, hyvä turvallisuuskulttuuri ja -johtaminen vaikuttavat riskeihin ja valvonnan tarpeeseen. Toisaalta toimijan laiminlyönnit tai toistuvat valitukset

voivat olla peruste nostaa tarkastustiheyttä. Mikäli käytössä ei ole aiempaa valvontahistoriaa kohteesta, käytetään aluksi keskusvirastojen määrittämiä tarkastustiheyksiä.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus ja tarkastetut asiat kirjataan, vaikka niissä ei tarkastuksen aikana havaittaisikaan epäkohtia. Tarkastuskertomukseen merkitään valvonnan tarkoitus, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimenpiteet. Tarvittaessa tehdään uusintatarkastus toimijalta edellytettävien korjaavien toimenpiteiden valvomiseksi. Tarkastuskertomus toimitetaan tarkastuskohteeseen yleensä sähköpostilla allekirjoittamattomana. Tarvittaessa tarkastuskertomus lähetetään asiakkaalle allekirjoitettuna. Tarkastuskertomus voidaan lähettää tiedoksi myös esim. muille viranomaisille. Tarkastuskertomukset tallennetaan VATI-ohjelmaan ja sähköiseen kansioon.

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Tarkastuskertomukseen tulee kirjata, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty.

Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus. Tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Tarkastusten yksityiskohtainen sisältö on kuvattu toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa ja keskusvirastojen antamissa ohjeissa.

Taulukko 2. Tarkastuksen yleinen sisältö eri toimialoilla.

	Tarkastuksen yleinen sisältö
Elintarvikevalvonta	Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus. Pääsääntöisesti ilman ennakkovaroitusta.
Terveydensuojeluvalvonta	Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus. Yleensä tarkastuksista ilmoitetaan ennakkoon.
Tupakkalain valvonta	Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus. Pääsääntöisesti ilman ennakkovaroitusta.

4.1 Tarkastuksen tekeminen kotirauhan piiriin kuuluvaan kohteeseen

Terveydensuojelussa Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon 20.1.2013 perusteella kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta TsL:n 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle, jolloin viranomainen saa tiedon toiminnan harjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Ilmoituksen käsittelystä voi periä terveydensuojelulain mukaisen maksun. Toimintaa ei kuitenkaan voida valvoa suunnitelmallisena valvontana. Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin voidaan suorittaa tarkastus ainoastaan, mikäli epäillään vakavaa terveyshaittaa. Tällöin tarkastuksen suorittamiseen on oltava kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys. Kotirauhan piiriin ei voi siten suorittaa tarkastusta edes toiminnanharjoittajan suostumuksella. Mikäli toiminnanharjoittaja haluaa kotirauhan piirissä olevan toiminnan tarkastettavan, on hänen itse pyydettävä tarkastusta. Tällöin tarkastus voidaan suorittaa kotirauhan piirissä olevaan kohteeseen.

Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tiloja ei käytetä vakituiseen asumiseen. Nämä tilat voivat siten kuulua myös suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Elintarvikelain 40 § 2 momentin perusteella tarkastus kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa voidaan tehdä, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tällaisen tarkastuksen saa tehdä ainoastaan toimivaltainen valvontaviranomainen.

5. Valvonnan resurssit

Valvontaviranomaisella tulee olla käytettävissään tarpeellinen määrä pätevää ja valvonnan menestyksellisen hoitamisen kannalta riittävän kokenutta henkilökuntaa. Tavoitteena on, että viranhaltijoilla olisi erikoisosaamista ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilta.

Työtehtävät kummassakin yksikössä on jaettu siten, että erikoistuminen on mahdollista. Työnjaosta huolimatta ympäristöterveystarkastajat saattavat joutua hoitamaan mitä tahansa ympäristöterveydenhuollon sektorille kuuluvaa työtehtävää mm. vuosilomien, sairauslomien tai töiden ruuhkautumisen takia.

5.1. Laukaan ympäristöterveydenhuolto

Laukaan ja Konneveden yhteistoiminta-alueen yksikössä toimii ympäristötoimenjohtaja, viisi ympäristöterveystarkastajaa, kolme kunnaneläinlääkäriä ja kaksi valvontaeläinlääkäriä sekä yksi eläinlääkärinavustaja. Lisäksi yksikössä toimii osittainen hallintosihteeri (0,4 htv). Vuosilomat järjestetään siten, että töissä on aina vähintään yksi ympäristöterveystarkastaja.

5.2. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuollossa on 4,5 vakinaista ympäristöterveystarkastajan virkaa sekä vastaavan ympäristöterveystarkastajan virka. Kunnaneläinlääkärit (8 virkaa) suorittavat oman suunnitelmansa mukaan elintarvikevalvontaa (lähinnä maitohygieniatarkastuksia) ja valvontaeläinlääkäri (1,5 virkaa) tekee elintarvikevalvonnan osalta muun muassa laitosvalvontaa ja maitohygieniatarkastuksia.

5.3. Valvonnan voimavarojen käyttö

Valvonnan tietoon tulleiden terveyshaittaepäilyjen selvittäminen (esim. valitusten kautta) on ensisijalla. Mahdollisimman nopealla reagoinnilla ja puuttumisella pyritään vähentämään terveyshaitan riskiä ja vaikutusta.

Lainsäädäntö sisältää paljon muitakin viranomaistehtäviä, joihin on varattava henkilöresursseja ja työaika suunnitelmallisen valvonnan lisäksi.

Näitä ovat mm:

- o asiakasyhteydenotot sekä niihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet
- o epidemia- tai häiriötilanteiden hoito ja selvitykset

- häiriötilannesuunnitelmien laatiminen ja yhteensovittaminen mm. kuntien valmiussuunnitelmien kanssa sekä häiriötilanteiden harjoittelu
- neuvonta ja ohjaus (esim. toiminnanharjoittajille suunnatut koulutukset ja informaatio-ohjaus)
- ilmoitusten ja hakemusten käsittely
- sidosryhmäyhteistyö ja
- lausunnot muille viranomaisille
- toiminnan kehittäminen
- hallinto

Karkean arvion mukaan suunnitelmalliseen valvontaan voidaan ympäristöterveystarkastajien kokonaistyöpanoksesta käyttää vain noin puolet tai vähemmän.

Valvonnan resurssien ollessa alimitoitettuja suunnataan suunnitelmalliseen valvontaan käytettävät voimavarat siten, että ensisijaisesti tarkastetaan korkeamman riskiluokan kohdetyypit. Tarkastusten priorisointiin vaikuttaa myös edellisestä tarkastuksesta kulunut aika.

6. Ympäristöterveydenhuollon yleiset painopistealueet ja projektit

6.1. Valtakunnalliset painopistealueet ja projektit

Valtakunnallisen valvontaohjelmakauden 2025-2028 teemana on

- ”Vaikuttava valvonta ja ydintehtävät”.

Teemaa voidaan edistää Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelman mukaan seuraavia tavoitteita toteuttamalla

- tietoperusteinen valvonta
- osaaminen
- varautuminen

Tarkemmin tavoitteista Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa v. 2025–2028

Terveydensuojelun valtakunnallisen valvontaohjelman 2025-2028 painopisteet

- Talovesivalvonnan uudet sisällöt

Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:

- Alueellinen yhteistyö
- Riskienhallintasuunnitelmat
- Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta

- Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa

Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:

- Toiminnanharjoittajien omavalvonnan ja paikallisten tarpeiden sekä erityispiirteiden huomioon ottaminen riskinarviossa
- Asumisterveysasioissa ajantasaiseen tietoon perustuva ohjaus ja valvonta, oman osaamisen kehittäminen ja ylläpito sekä yhteistyön ja ennakoinnin edistäminen

- Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa

Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:

- Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien päivittäminen ja yhteensovittaminen.
- Yhteistyön vahvistaminen hyvinvointialueiden kanssa.
- Osallistuminen häiriötilanne- tai valmiusharjoitukseen lähtökohtaisesti vuosittain.

Tarkemmin painopisteistä Valtakunnallisessa terveydensuojelun valvontaohjelmassa vuosille 2025–2028

Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelman 2025 - 2029 painopistealueet

- Savuttomat nikotiini tuotteet tuotevalvonnan näkökulmasta
- Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa
- Etämyynti
- Markkinointi
- Ehkäisevä päihdetyö

Tarkemmin painopisteistä Valtakunnallisessa tupakkalain valvontaohjelmassa vuosille 2025–2028

Elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman 2025-2028 erillisinä loka-kuussa 2024 julkaistuissa painopistetaulukkoissa valvontayksiköitä koskettavia painopisteitä.

Osa: Elintarviketurvallisuus, rehut ja luonnonmukainen tuotanto

- Elintarvikealan toimijoiden ja valvojen HACCP-osaamisen lisääminen.
 - Aloitetaan 2026. Ruokavirasto suunnittelee ja ohjaa
- Lämpötilahallinta elintarvikehuoneistoissa
 - 2025: Valvontatietojen 2023-2024 analysointi. Yhteenvedo valvontatuloksista Mahdollisten jatkotoimenpiteiden suunnittelu (Ruokavirasto)
- Valvojan työkalupakki
 - Valvojan työkalupakkiin ja käsikirjaan liittyvät koulutukset (Ruokavirasto)
- Alustava: Histamiinivalvontaprojekti
 - Koordinoi, ohjaa ja laatii yhteenvedon (Ruokavirasto)
 - Ottaa näytteitä ja tutkituttaa (kunnat)

Osa: Eläinten terveys ja hyvinvointi

- Sivutuotteiden jäljitettävyys
 - kunnaneläinlääkäreiden sivutuotevalvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että laitokseen tulevat, käsiteltävät ja lähtevät sivutuotteet ovat aina jäljitettävissä eteen- ja taaksepäin, sivutuotteiden merkinnät täsmäävät, saapuva tavara täsmää kaupallisten asiakirjojen kanssa, ja laitos varmistaa, että sivutuotteita vastaanottavalla taholla on oikeus ottaa vastaan kyseisiä sivutuotteita.
- Turkistarhojen lintuinfluenssan valvonta ja seuranta
 - Ruokavirasto valmistelee valtakunnallisen seurantasuunnitelman ja tautisuojausasetuksen ohjeistuksen. AVI vastaa alueellisesta ohjauksesta. Kunnaneläinlääkärit toteuttavat tarkastus- ja näytteenottokäynnit.
- Eläinlääkäreiden lääkitsemisvalvonta
 - Ruokavirasto valmistelee valtakunnallisen suunnitelman ja ohjeistuksen. Avi vastaa alueellisesta ohjauksesta ja tarkastuskäynneistä.
 - Eläinlääkäreiden valvonnassa keskitytään erityisesti

- lääkkeiden varalle luovutuksen ehtojen täyttymiseen
- väärinkäyttöön soveltuvien lääkkeiden hankkimiseen ja vastaanotolta luovuttamiseen
- Antibioottien käyttötietojen toimittamisen tarkastaminen osana valvontaa
- Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteröinnin valvonnan tehostaminen
 - Kunnaneläinlääkäri tarkistaa rekisteröintiasiat muiden tilakäyntien yhteydessä.
- Siipikarjan salmonellavalvonnan tehostaminen
 - Aluehallintovirasto seuraa alueellaan aktiivisesti salmonellavalvonnan toteumaa ja tarvittaessa lisää alueellista ohjausta toteuman parantamiseksi
 - Aluehallintovirasto varmistaa tarkastuskäyntien dokumentoinnin, jotta tarkastuskäyntien toteumasta saadaan luotettavaa tietoa
 - Aluehallintovirasto seuraa tehostetusti tarkastuskertomusten laatua ja sitä kautta tarkastusten laatua ja lisää tarvittaessa alueellista ohjausta
 - Kunnaneläinlääkärit toteuttavat tarkastuskäynnit MMMa 316/2021 mukaisesti

6.2. Yhteistoiminta-alueiden yhteiset omat painopistealueet ja projektit

1. Valvonnan vaikuttavuuden lisääminen (valvonnan riskiperusteisuus ja tehokkuus).
Valvontaa suunnataan riskiperusteisesti niihin kohteisiin, joissa sille on eniten tarvetta. Riskin suuruutta arvioitaessa vaikuttaa kohteen toiminnan tyyppi ja laajuus, vaaralle altistuvien kulluttajien määrä sekä vaaran vakavuus ja toteutumisen todennäköisyys. Kohteiden valvontahistoria on olennainen osa riskiperusteista valvonnan kohdentamista. Valvontaa on syytä kohdentaa niihin kohteisiin, joissa puutteita on todettu ennenkin. Valvontaa voidaan keventää, jos kohteen on todettu hoitavan veloitteensa asianmukaisesti. Valvonnan vaikuttavuutta pyritään lisäämään myös työmenetelmiä kehittämällä (motivoiva työtapa – valvojasta valmentajaksi – ajatusta mukailen).
2. Yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Yhteistyön osalta edistämme edelleen erityisesti maankuntavalmistelutyöskentelyssä hyvin alkanutta Keski-Suomen ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden välistä yhteistoimintaa. Lisäksi vakiinnutetaan edelleen Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistyösopimus osaksi jokapäiväistä toimintaa. Sopimus on astunut voimaan 1.1.2022. Tavoitteena Viitasaaren kanssa yhteisen tai mahdollisimman yhtenevän valvontasuunnitelman laatiminen vuonna 2025 alkavalle toimintakaudelle. Talousvesiasioiden osalta jatkamme edelleen jo varsin tiiviiksi muodostunutta yhteistyötä Keski-Suomen vesivalvojien kesken (ELY, Avi, ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu). Yhdenmukaista valvontaa edistetään myös oman yksikön sisällä.

Ympäristöterveystarkastajat ovat mukana ainakin seuraavissa yhteistyöryhmissä

- KSTURVA (useita eri viranomaisia Keski-Suomen alueella)
- SOTE varautumisen yhteistyöryhmä (HVA, kunnat ja Ympth)
- Epidemiaselvitystyöryhmä (HVA ja Ympth)
- Keski-Suomen Vesivalvojat (ELY, AVI, Ympäristönsuojelu ja Ympth)
- Keski-Suomen ympäristöterveydenhuollon yksiköiden yhteinen laaturyhmä
- Yhteiset tiimipalaverit valvontayksiköiden välillä.
- Keski-Suomen Ympäristöterveyden yhteistyöryhmä
- Sisäilmatyöryhmät (useita)
- Ruokaviraston valvontaverkostot 6 kpl

3. VATI on valvonnan kannalta olennaisen tärkeä työväline ja sen kehittämistyötä ja käyttöönototyötä jatketaan yhä tulevan valvontaohjelmakauden aikana. Tietojärjestelmä vaikuttaa merkittävästi valvontaviranomaisten toimintaympäristöön, sillä mahdolliset vikatilanteet ja kehittäminen voivat viedä aikaa lainsäädännön toimeenpanolta ja valvonnalta.
 - o Kirsi Hyvärinen on valtakunnallisen Vatin kehitysryhmän jäsen
4. Lainsäädännön tavoitteiden mukaisesti kunnissa edistetään valvonnan näkyvyyttä. Tiedotetaan vuosittaiset valvontatiedot ja – tilastot sekä valvontahankkeet, projektit ja erityistilanteet. Tiedotukset toteutetaan mm. paikallisissa lehdissä ja internet – sivuilla sekä sosiaalisessa mediassa esim. kunnan Facebook – sivulla ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon omilla Facebook -sivuilla. Tätä aloitettiin jo edellisen valvontakauden aikana, mutta työtä tarvitaan edelleen.
5. Oman yksikön sisäisen laatutyön kehittäminen käytettävämpään suuntaan. Dokumentit tallennetaan ja työstetään helposti saavutettavaan ja käyttökelpoiseen muotoon. Keski-Suomen ympäristöterveydenhuollon yksiköiden yhteisessä laatutyössä mukana oleminen.

Yhteistyöprojektit.

Toteutetaan osa tai kaikki alla mainitut projektit

- o Pintapuhtaus päiväkotien leluissa. Suunnitelmallisten tarkastusten yhteydessä (2024-2026)
- o Vesijohtoverkostojen ilmastuskaivojen kartoitus ja tarkastus suunnitelmallisten tarkastusten yhteydessä (2024-2025)
- o Pintapuhtaus kahviloissa, ravintoloissa ja grilleilla (2024-2026)

7. Elintarvikevalvontasuunnitelma

Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Suunnitelmassa tulee olla varaus myös yllättäen ilmenevien valvonta-asioiden hoitamiseksi. Tällaisia ovat esimerkiksi terveysvaaratilanteiden tai ruokamyrkytysten aiheuttamat toimenpiteet. Elintarvikevalvontaa ohjaavat Ruokavirasto ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja laadusta on elintarvikealan toimijalla. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvikkeen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnan tehtävä on puolestaan varmistua siitä, että omavalvonta toimii tehokkaasti ja elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyys ja muu määräystenmukaisuus toteutuvat kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa.

7.1 Valvontakohteiden tiedot

Valvontayksiköiden alueella sijaitsevat elintarvikevalvontakohteet on tallennettu valtakunnalliseen valvontakohdetietojärjestelmään VATI:iin. VATI-järjestelmään kirjataan erilaiset valvontatoimenpiteet (suoritteet), yhteydenotot, tiedot ilmoitusten käsittelyistä sekä päätökset. Osaa kohteista valvotaan usean eri lainsäädännön nojalla ja valvontakohdetietojen päivitystarve on jatkuva. Tämän vuoksi kohteiden lukumäärä tietojärjestelmässä on alati muuttuva.

7.2 Valvontatarpeen määrittely (riskinarviointi) ja tarkastussuunnitelma

Tarkastusmääriä- ja tiheyksiä arvioitaessa on käytössä Ruokaviraston ohje Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen. Ruokavirasto on antanut ohjeelliset tarkastustiheyssuositukset elintarvikelain 10 §:n mukaan rekisteröitävistä elintarvikehuoneistoista ja ohjeellinen tarkastustiheyssuositus 11 §:n mukaan hyväksyttävissä elintarvikehuoneistoissa. (LIITE 5) Ruokaviraston tarkastustiheysohjetta voidaan pitää ns. keskiarvo-ohjeena. Viranomaisen voi kohteiden riskitekijöiden arviointiin ja aikaisempaan kohteen valvontahistoriaan perustuen lisätä tai vähentää tarkastuskertoja Ruokaviraston ohjeiden mukaan korkeintaan 50 %:lla.

Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma on esitetty **liitteissä 1a ja 1b**. Tarkastussuunnitelmassa esitetään tarkastusten määrä toimintatyypeittäin sekä ao toimintatyyppin valvontakohteiden määrä suunnitelmaa laadittaessa.

7.3. Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset

Pääosa elintarvikevalvonnasta tehdään laadittuun tarkastussuunnitelmaan pohjautuen valvontasuunnitelman mukaisilla tarkastuksilla. Suunnitelmaan kuulumattomia muita tarkastuksia tehdään ruokamyrkytyspäilyiden, valitusten, muiden viranomaisten esittämien valvontapyyntöjen yms. syiden takia.

Tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta.

Osa tarkastuksista kuitenkin sovitaan etukäteen. Tällaisia tarkastuksia ovat mm. ensimmäinen tarkastuskerta toiminnan alkaessa, asuinkiinteistöjen yhteydessä sijaitsevien valvontakohteiden tarkastukset sekä sellaiset tarkastukset, joissa muista syistä on syytä varmistaa esim. vastuuhenkilön läsnäolo.

Tarkastuksesta saadut ja riskiperusteisesti arvioidut valvontatulokset julkaistaan Oiva-raporttina Oivahymy.fi-sivuilla. Oiva-raportoinnin kautta toimijalle muodostuu myös erillinen yksityiskohtaisempi tarkastuskertomus mahdollisine tarkempine ohjeineen ja toimenpidekehutuksineen. Oiva-raportissa valvontatulokset ilmoitetaan arviointiasteikolla Oivallinen, Hyvä, Korjattavaa tai Huono.

Oiva-raportin yleisarvosanaksi Oivallinen saa elintarvikehuoneisto, jonka toiminta on elintarvikelainsäädännön vaatimusten mukaista. Hyvä -arvosanan saa elintarvikehuoneisto, jonka toiminnassa havaitut pienet epäkohdat eivät heikennä elintarviketurvallisuuksi eivätkä johda kuluttajaa harhaan. Korjattavaa -arvosanan saa elintarvikehuoneisto, jonka toiminnassa todetaan elintarviketurvallisuuksi heikentäviä tai kuluttajaa harhaanjohtavia epäkohtia. Epäkohdat edellytetään korjaamaan määrääjassa, minkä jälkeen tehdään uusintatarkastus. Huonon arvosanan saa elintarvikehuoneisto, jonka toiminnassa on elintarviketurvallisuuksi vaarantavia tai oleellisesti kuluttajaa harhaanjohtavia epäkohtia. Elintarvikealan toimijaa edellytetään korjaamaan epäkohta välittömästi, mikä varmistetaan tekemällä uusintatarkastus ja tarvittaessa käynnistämällä elintarvikelain mukaiset hallinnolliset pakkokeinot.

Elintarvikealan toimijan on julkistettava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja (Oiva-raportti) tai, jos elintarvikehuoneistoa ei ole vielä tarkastettu, todistus elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelystä, Ruokaviraston määräämällä tavalla.

7.4 Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma

Ruokaviraston ohjeen mukaisesti kunnan näytteenottosuunnitelma sisältää otettavat valvontanäytteet valvontakohteittain tai valvontakohdetyypeittäin. Valvontatyön suunnittelussa tulee varautua myös elintarvikkeista aiheutuvien terveysvaaratilanteiden ja ruokamyrkytysten selvittämiseksi tarvittaviin tutkimuksiin sekä Ruokaviraston toimeksiannosta tehtävään näytteenottoon.

Näytteenoton ja tutkimusten kohdentamisessa otetaan huomioon toimijoiden ja tuotteiden aikaisempi valvontahistoria (riskiperusteisuus) ja hyödynnetään EU:sta, sen jäsenmaista ja muualta saatua ja saatavaa tuotteiden turvallisuuteen, laatuun ja riskeihin liittyvää tietoa. Valvonnassa huomioidaan erityisesti terveydelle aiheutuvat välittömät, lyhytaikaiset ja myös pitkäaikaisen käytön seurauksena ilmenevät haittavaikutukset ja käyttäjien riskiryhmät (lapset, raskaana olevat, allergikot, pitkäaikaissairaat, vanhukset).

Viranomaisnäytteitä otetaan pääasiassa elintarvikehuoneiston omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi. Tällöin tulee ottaa näytteitä lainsäädännön määräämän näytteenoton ja tutkimusten varmistamiseksi sekä epäiltäessä tuotteiden turvallisuutta. Näytteenottokohteita, näytteiden määriä, näytteenottotiheyksiä ja näytteistä tehtäviä tutkimuksia suunniteltaessa otetaan huomioon omavalvonnan toimivuus valvontakohteessa. Elintarvikekohteiden näytteenottotiheyteen vaikuttavat myös kohteen toiminnan riskit, toiminnan laajuus, volyymi ja edelliset näytetulokset. Lisäksi etusijalla näytteenotossa ovat kohteet, joista ei ole haettu aikaisemmin näytettä tai viimeisestä näytteenotosta on kulunut aikaa suhteessa muihin saman toimintatyyppin kohteisiin

Näytteitä voidaan ottaa mikrobiologisia, kemiallisia ja aistinvaraisia laboratoriotutkimuksia varten. Mikrobiologisessa näytteenotossa ja tutkimuksissa on huomioitava komission asetus elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista (2073/2005) sekä kansallinen salmonella-valvontaohjelma.

Lisäksi varaudutaan olemaan mukana Ruokaviraston erikseen ohjeistamassa näytteenotossa, joka liittyy valtakunnallisten seurantaohjelmien toteutukseen (mm. kansallinen salmonellavalvontaohjelma, zoonoosien esiintyvyyden seuranta, eläinperäisten elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelma).

Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelmat ovat **liitteissä 2a ja 2b**.

Valvontakohteet maksavat omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi otettavien näytteiden tutkimukset ja näytteenoton kustannukset tai pyynnöstä toteutettavien näytteiden kustannukset.

Viranomainen maksaa tapauskohtaisen harkinnan ja määrärahojen puitteissa esimerkiksi valvontayksikön omaan projektiin liittyvät näytteet sekä näytteet elintarvikkeita koskevissa valituksissa tai ruokamyrkytyspäilyissä sekä lainsäädännön tai ruokaviraston ohjeistamat viranomaisnäytteet.

8. Terveystuojelun valvontasuunnitelma

Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva terveystuojelun valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveystuohaittoja ehkäisevää. Terveystuojelun valvontaohjelma perustuu valtakunnalliseen terveystuojelun valvontaohjelmaan. Valvontaa ohjaa Sosiaali- ja terveystalan lupa- ja valvontavirasto, Valvira.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava myös muu kunnan tehtävänä oleva terveystuojelulain mukainen valvonta (mm. yllättävät valvontatapaukset, asumisterveyteen liittyvät tarkastukset, epidemiaselvitykset sekä valitustapauksiin liittyvät selvitys- ja valvontatoimet). Työaika- ja henkilöresurssit tulisi mitoittaa siten, että akuuttien terveystuojelutyötehtävien lisäksi myös suunnitelmallista terveystuojeluvälvontaa on mahdollista toteuttaa suunnitelman mukaisesti.

8.1 Valvontakohteiden tiedot

Terveystuojeluvälvonnan kohteet on kirjattu valtakunnalliseen valvontakohtetietojärjestelmään VATI:iin. VATI-järjestelmään kirjataan erilaiset valvontatoimenpiteet (suoritteet), yhteydenotot, tiedot ilmoitusten käsittelystä sekä päätökset. Osaa kohteista valvotaan usean eri lainsäädännön nojalla ja valvontakohtetietojen päivitystarve on jatkuva. Tämän vuoksi kohteiden lukumäärä tietojärjestelmässä on alati muuttuva.

8.2 Valvontatarpeen määrittely ja tarkastussuunnitelma

Valtakunnallisessa terveystuojelun valvontaohjelmassa on esitetty ohjeelliset riskiluokat, tarkastustiheydet ja tarkastuksiin keskimääräisesti käytettävät ajat kohtetyypeittäin (Liite 3). Terveystuojelulain mukaiset valvontakohteet on tarkastettava riittävän usein ja siten, että oleellimmat terveystuojelun näkökohdat tulevat katetuiksi tarkastuksissa.

Terveystuojeluvälvonnan tarkastussuunnitelmat on esitetty **liitteissä 1a ja 1b**. Tarkastussuunnitelmassa esitetään tarkastusten määrä toimintatyypeittäin sekä ao. toimintatyyppin valvontakohteiden määrä suunnitelmaa laadittaessa.

8.3 Tarkastuksen sisältö

Terveystuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveystuohaitta tai esiintyykö kohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveystuohaitta voi syntyä. Olosuhteiden lisäksi tarkastellaan toimintaa ja arvioidaan kohteen vaatimustenmukaisuus. Tarkastukset tehdään yleensä toiminnanharjoittajan kanssa ennalta sovittuna aikana.

Tarkastuksesta laadittavassa tarkastuskertomuksessa annetaan tarpeelliset ohjeet ja toimenpitekehotukset. Tarkastukseen liittyy aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

8.4 Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma

Näytteenotto on osa terveydensuojeluvalvontaa. Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittävät osin varsin tarkasti tarvittavat näytemäärät ja näytteistä tehtävät analyysit mm. talousveden ja uimaveden suhteen.

Talousvettä toimittavilla laitoksilla sekä uimahalleilla ja kylpylöillä on omat valvontatutkimusohjelmat, joissa määritellään tutkittavat parametrit sekä näytteenottiheys. Uimarantavesien tutkimuksista tehdään vuosittain suunnitelma. Valvontatutkimusohjelmien mukaisesta näytteenotosta vastaavat osin ympäristöterveystarkastajat.

Yksityisen kaivon omistajaa tai haltijaa ohjataan ottamaan vesinäyte itse

Suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa lisäksi esim. valvontakohteiden siivoustoiminnan toimivuuden valvontaan puhtausnäytteiden avulla. Puhtausnäytteitä voidaan ottaa luminometrillä (ATP), kontaktinäytteenottimilla (Hygicult) tai pumpulipuikkomenetelmällä (laboratorio).

Sisäilman laatua mitataan tarvittaessa materiaalinäytteillä sekä VOC-mittauksilla. VOC-näytteet. Pääosin näytteenotto- ja muu ohjataan ulkopuolisille yksityisille asiantuntijoille ja toimijoille.

Yksityisen kaivon omistajaa tai haltijaa ohjataan ottamaan vesinäyte itse.

Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma on **liitteissä 2a ja 2b**.

Valvontakohteet maksavat muun muassa seuraavien näytteiden tutkimukset ja näytteenoton kustannukset

- vesilaitosten vesinäytteet
- pienten vesilaitosten, mm. elintarvikehuoneistojen omien kaivojen vesinäytteet
- yksityisten kaivojen vesinäytteet
- uimahallien ja kylpylöiden allasvesinäytteet
- uimahallien puhtausnäytteet
- uimarantojen vesinäytteet
- avantouintipaikkojen vesinäytteet
- terveydensuojelulain nojalla valvottavista huoneistoista otettavat materiaali- ja sisäilmanäytteet
- asuntojen sisäilmaongelmatilanteissa otettavat näytteet (esim. materiaali- ja sisäilmanäytteet, pintanäytteet yms.)
- muut pyynnöstä toteutettava näytteenotto

Viranomaisen maksaa tapauskohtaisen harkinnan ja määrärahojen puitteissa esimerkiksi valvontayksikön omaan projektiin liittyvät näytteet sekä näytteet verkostovettä tai uimavettä koskeissa valituksissa tai vesiepidemiaepäilyissä.

8.5 Muu terveydensuojelulain mukainen toiminta

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi terveydensuojeluviranomainen tekee ei-suunnitelmalista toimintaa

- ilmoitusten ja hakemusten käsittely
- häiriötilanne- ja valmiussuunnitelman laatiminen
- epidemiaselvitykset

- asumisterveysasiat
- asiakasyhteydenotot sekä niihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet
- lausunnot muille viranomaisille
- asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana toimiminen terveydensuojeluasioissa
- toiminnan kehittäminen

9. Tupakkalain valvontasuunnitelma

Tupakkalain 84 §:n 1 momentin nojalla kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva tupakkalain valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Tupakkalain 8 §:n mukaan kunnan tulee omasta aloitteestaan tai tehtyjen ilmoitusten perusteella suorittaa tupakkatuotteiden varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastuksia sekä valvoa tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntiä ja sijoittelua myyntipisteissä, automaattisten myyntilaitteiden sijoittamista, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynnin omavalvontaa, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden mainontaa ja muuta myynninedistämistoimintaa samoin kuin tupakointikieltojen ja – rajoitusten noudattamista toimialueellaan.

Tupakkalain tarkoituksena on vähentää ympäristön tupakansavulle altistumista kaikissa ikäryhmissä. Valvonnan yhtenä painopisteenä on alle 18-vuotiaiden ympäristön tupakansavulle altistumisen vähentäminen sekä pyrkimys estää alaikäisten tupakan saatavuutta. Kunnan tupakkalain mukaisen valvontasuunnitelman tulee perustua valtakunnalliseen valvontaohjelmaan, jonka laatimisesta vastaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Valvira.

9.1 Valvontakohteiden tiedot

Tupakkavalvonnan kohteet on kirjattu valtakunnalliseen valvontakohdetietojärjestelmään VATI:iin. VATI-järjestelmään kirjataan erilaiset valvontatoimenpiteet (suoritteet), yhteydenotot, tiedot ilmoitusten käsittelyistä sekä päätökset. Tupakointivälineiden vähittäismyynti on ollut luvanvaraista vuodesta 2010. Uusia lupia myönnetään sitä mukaan, kun hakemuksia tulee (uusi toimipaikka / toiminnanharjoittajan vaihtuminen).

Osaa kohteista valvotaan usean eri lainsäädännön nojalla ja valvontakohdetietojen päivitystarve on jatkuva. Tämän vuoksi kohteiden lukumäärä tietojärjestelmässä on alati muuttuva.

9.2 Valvontatarpeen määrittely ja tarkastussuunnitelma

Valtakunnallisessa tupakkalain valvontaohjelmassa on esitetty kohdetyyppien tarkastustiheddet. (Liite 4)

Suunnitelmallisten tarkastusten piiriin kuuluvia kohteita ovat mm. tupakointitilalliset ravintolat, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntipaikat sekä tupakkatuotteiden tukku- myyntipaikat.

Tupakkalain mukaisen valvonnan tarkastussuunnitelma on esitetty **liitteissä 1a ja 1b**. Tarkastussuunnitelmassa esitetään tarkastusten määrä toimintatyypeittäin sekä ao. toimintatyyppien valvontakohteiden määrä suunnitelmaa laadittaessa. Valvonta suoritetaan pääsääntöisesti muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä (elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonta).

9.3. Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset

Tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuskohteen tilat, tuotteet ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Tarvittaessa annetaan ohjeita, toimenpidekehotuksia ja määräyksiä, jotta lain edellytykset täyttyvät.

9.4 Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta

Lääkelain muutoksen nojalla (22/2006) on kuntien terveydensuojeluviranomaisten tehtäväksi säädetty valvoa nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiä. Valvontatyö muodostuu myyntilupahakemusten käsittelystä sekä nikotiinivalmisteiden esillepanon ja myyntiolosuhteiden säädöstenmukaisuuden valvonnasta vähittäismyymälöissä. Valvontaa tehdään elintarvike- ja tupakkatuotteiden valvonnan yhteydessä.

10. Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma

Eläinlääkintähuoltoon kuuluvina velvollisuuksina kunnan on huolehdittava peruseläinlääkintäpalvelujen ja päivystyksen järjestämisestä ja lakisääteisistä virkatehtävistä kuten eläinsuojelusta, lihan tarkastuksesta, maidontuotantotilojen hygieenisestä tarkastamisesta sekä muusta alkutuotannon valvonnasta, eläintautien valvonnasta ja ennaltaehkäisystä sisältäen eläinten tuonti- ja vientivalvonnan sekä poikkeustilanteisiin varautumisen (valmiuseläinlääkäritoiminta).

Ruokavirasto ja Aluehallintovirasto voivat määrätä virkaeläinlääkäreille myös muita tehtäviä kuten vierasainevalvontaan ja eläintauteihin liittyviä näytteenottoja.

Liitteenä

- Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen (Laukaa, Konnevesi) eläinlääkintähuollon suunnitelma vuoden 2025 päivitys liitteineen.
- Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden eläinlääkintähuollon suunnitelma vuoden 2025 päivitys liitteineen

11. Laboratoriot joihin valvonta tukeutuu

Viranomaisnäytteet tutkitaan FINASin akkreditoituissa ja Ruokaviraston hyväksymissä laboratorioissa.

Elintarvikenäytteet tutkitaan Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n laboratorioissa Kuopiossa tai KVVY tutkimus Oy:n laboratorioissa Tampereella.

Vesinäytteet tutkitaan vesilaitoksen valitsemassa akkreditoituissa laboratorioissa Eurofins Oy:n Jyväskylässä tai Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n laboratorioissa Kuopiossa tai KVVY tutkimus Oy:n laboratorioissa Tampereella.

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluilla on Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n Kuopion laboratorion ja SeiLab Oy:n Seinäjoen laboratorion kanssa ja Laukaan yhteistoiminta-alueella KVVY tutkimus Oy:n kanssa sopimus virka-ajan ulkopuolisten näytteiden tutkituttamisesta (epidemiatilanteet tai epäily epidemiasta).

Sisäilmanäytteiden mikrobiologiset määritykset teetetään Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n laboratoriossa Kuopiossa tai Työterveyslaitoksen yksiköissä. Kemialliset määritykset sisäilmanäytteistä teetetään esim. Työterveyslaitoksen yksiköissä.

Tarvittaessa voidaan käyttää muitakin kuin edellä mainittuja laboratorioita. Laboratorioiden tulee olla FINASin akkreditoituja ja Ruokaviraston hyväksymiä.

12. Suunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Valvontayksiköiden lautakunnat arvioivat valvontasuunnitelman toteutumista vuosittain. Arviointiin sisältyy eri sektoreiden valtakunnallisissa valvontaohjelmissa ja raportointijärjestelmissä vaadittuja tietoja, esimerkiksi:

- o tarkastusten kattavuus: tarkastusten ja näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin
- o painopisteiden toteutuminen
- o voimavarojen riittävyys

Lautakuntien arviointi toimitetaan eteenpäin VYHA-järjestelmään.

13. Häiriötilanteisiin varautuminen ja ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittäminen

13.1. Laukaan ympäristöterveydenhuolto

Laukaa-Konnevesi yhteistoiminta-alueelle on laadittu vuonna 2014 Laukaan ympäristöterveydenhuollon erityistilanteiden valmiussuunnitelma. Suunnitelma koskee erityistilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista ympäristöterveydenhuollon osalta. Suunnitelmaa päivitetään vuonna 2024.

Laukaan valvontayksiköllä on käytössä varallaolojärjestelmä. Erityistilanteisiin on varauduttu olemalla tavoitettavissa 24 tuntia vuorokaudessa vuoden jokaisena päivänä.

Elintarvikelaki (297/2021) ja terveydensuojelulaki (763/1994) velvoittavat kuntia laatimaan suunnitelman, jossa varaudutaan erityistilanteisiin. Ruokamyrkytys- ja vesiepidemioiden selvittämiseksi on perustettu epidemiaselvitystyöryhmä, joka käsittää Laukaan ja Konneveden alueet. Työryhmän kokoonpanoon kuuluvat ympäristöpäällikkö, ympäristöterveystarkastajat (vesitiimi, elintarviketiimi), valvontaeläinlääkäri, infektioylilääkäri, alueylilääkäri, tartuntatautihoitaja, apulaisosastonhoitaja sekä päävesilaitosten edustus. Epidemiaselvitystyötä varten

on laadittu toimintakaaviot ja kyselylomakkeet mahdollisten ruokamyrkytys-epidemioiden selvittämiseksi. Työryhmää täydennetään tilanteen mukaan tarvittavilla asiantuntijajäsenillä. Epidemioiden selvittämiseen liittyvä ohjeistus on koottu ns. häiriötilanteet, valmius, epidemiat – kansioon. Työryhmä kokoontuu säännöllisesti. Ruokamyrkytysten raportointiin käytetään RYMY - järjestelmää.

13.2. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut

Ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelma on hyväksytty ympäristölautakunnassa 31.8.2015 § 63 ja päivitetty viimeksi (ver 4.) 27.6.2023 §40

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden alueella on ympäristölautakunnan päätöksellä 24.9.2019 § 46 nimetty epidemiaselvitystyöryhmä. Työryhmään kuuluvat ympäristöpalveluiden palvelualuejohtaja, vastaava ympäristöterveystarkastaja, ympäristöterveystarkastajat (elintarvike-, talousvesi ja uimavesi), valvontaeläinlääkäri, vastaava eläinlääkäri, kunnaneläinlääkäri tarvittaessa, Keski-Suomen hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaava infektioylilääkäri, tartuntataudeista vastaava alueylilääkäri, tartuntataudeista vastaava hygieniahoitaja. Työryhmää täydennetään tarvittaessa riittävän asiantuntemuksen varmistamiseksi.

Kun on aihetta epäillä terveysvaara tai epidemiatilannetta tehdään esim. kyseisen asiakkaan kortille muistiinpanoja tilanteen kehittymisestä (esim. epäilyn syntyminen, tehdyt toimenpiteet ja selvitykset, otetut näytteet jne.) Tarvittaessa terveysvaaratilanteesta tiedotetaan Aluehallintovirastoa VATI järjestelmän kautta. Epidemioista ilmoittamiseen ja selvitysten lähettämiseen käytetään Rymy-järjestelmää.

LIITTEET

- Liite 1a TARKASTUSSUUNNITELMA 2025 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut
- Liite 1b TARKASTUSSUUNNITELMA 2025 Laukaan ympäristöterveydenhuolto
- Liite 2a NÄYTTEENOTTOSUUNNITELMA 2025 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut
- Liite 2b NÄYTTEENOTTOSUUNNITELMA 2025 Laukaan ympäristöterveydenhuolto
- Liite 3 Terveystensuojelun tarkastustiheys
- Liite 4 Tupakkalain tarkastustiheys
- Liite 5 Elintarvikelain tarkastustiheys
- Liite 6 Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta (Laukaa)
- Liite 7 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen eläinlääkintähuollon suunnitelma (EHO)

TARKASTUSSUUNNITELMA 2025 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut

	Valvontakohteita [kpl]	Tarkastettavat kohteet [kpl]	Tarkastukset [kpl]
Terveydensuojelulaki			
Talousveden jakelu ja käyttö			
Vedenjakelualue, yli 5000 henkeä tai 1000m ³ /d	1	1	1
Vedenjakelualue, 50 - 5000 henkeä tai 10 - 1000m ³ /d	38	34	34
Vedenjakelualue, alle 50 henkeä ja 10 m ³ /d	16	6	6
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot			
Lasten ja nuorten kohteet: Kerhotilat, nuorisotilat, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	16	9	9
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset			
Esiopetus	15	1	1
Peruskoulu	14	3	3
Lukio	5	1	1
Ammattioppilaitos	2	1	1
Korkeakoulu	1	1	1
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot			
Hotellit	4	2	2
Leirikeskukset, lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	10	3	3
Hostellit, retkeily-, kesä- ja huoneistohotellit, matkustajakoti ym	4	2	2
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset			
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	9	8	8
Tatuointi ja lävistys	4	2	2
Solarium	2	0	0
Sosiaalihuollon palvelut			
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	25	6	6
Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)	18	14	14
Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	7	4	4
Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen)	2	1	1
Liikunta ja virkistystoiminta			
Yleinen liikuntatila	16	6	6
Yleiset altaat (uimahalli, kylpylä tai uima-allas)	5	5	5
Pienet yleiset Uimarannat	17	17	17
<i>Yhteensä terveydensuojelulaki</i>	231	127	127

Tarkastussuunnitelma 2025 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut Jatkuu

Valvontakohteita
[kpl]**Tarkastettavat kohteet**
[kpl]**Tarkastukset**
[kpl]

	Valvontakohteita [kpl]	Tarkastettavat kohteet [kpl]	Tarkastukset [kpl]
Elintarvikelaki			
Alkutuotanto			
Maidontuotanto	56	16	16
Vesiviljely	3	1	1
Munantuotanto	9	4	4
Liha-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Jauhelihan valmistus	1	1	2
Leikkaamo	1	1	2
Kala-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Kalajalosteiden valmistus	1	1	2
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	6	6	7
Maito-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Jäätelön valmistus	1	1	2
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen			
Eläneräisten elintarvikkeiden varastointi	2	2	2
Muu elintarvikkeiden varastointi	1	1	1
Elintarvikkeiden pakkaaminen	2	1	1
Kansalliset toiminnalliset helpotukset			
Lihan käsittely	8	7	7
Elintarvikkeiden valmistus (muut kuin maito, liha, kala, muna, vilja-kasvis)			
Makeisten valmistus	1	1	1
Muu valmistus (esim. kahvinpaahto)	1	1	1
Vilja- ja kasvisala			
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	5	2	2
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	9	6	6
Leipomotuotteiden valmistus, Ei helposti pilaantuvia tuotteita	2	2	2
Elintarvikkeiden kuljetukset			
Elintarvikkeiden kuljetus	1	0	0
Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	3	2	2

Tarkastussuunnitelma 2025 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut Jatkuu

Valvontakohteiden
[kpl]**Tarkastettavat kohteet**
[kpl]**Tarkastukset**
[kpl]**Elintarvikelaki JATKUU****Elintarvikkeiden tarjoilu**

Grilli- ja pikaruokatoiminta

18

9

9

Kahvilatoiminta

17

4

4

Ravintolatoiminta

35

28

28

Pitopalvelu

12

7

7

Suurtalous, keskuskeittiö

12

12

12

Suurtalous, laitoskeittiö

23

18

18

Suurtalous, tarjoilukeittiö

44

23

23

Elintarvikkeiden myyntiElintarvikkeiden tukkumyynti

1

1

1

Elintarvikkeiden vähittäismyynti

79

44

44

Vienti ja tuonti

Elintarvikkeiden maastavienti

1

1

1

Elintarvikekontaktimateriaalit

Jakelu ja markkinointi

4

2

2

Maahantuonti

2

1

1

Yhteensä elintarvikelaki

361

206

211

Tupakkalaki**Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus**

Vähittäismyynti

43

31

31

Lääkelaki

Nikotiinituotteiden vähittäismyynti

26

19

19

Yhteensä tupakkalaki ja nikotiinituotteet

69

50

50

Yhteensä

661

383

388

TARKASTUSSUUNNITELMA 2025 Laukaan ympäristöterveydenhuolto

	Valvontakohteiden määrä (kpl)	Tarkastettavat kohteet (kpl)	Tarkastukset (kpl)
Terveydensuojeluvalvonta			
Talousveden jakelu ja käyttö			
Vedenjakelualue, yli 5000 henkeä tai 1000m ³ /d	1	1	1
Vedenjakelualue, 50 - 5000 henkeä tai 10 - 1000m ³ /d	17	10	11
Vedenjakelualue, alle 50 henkeä ja 10 m ³ /d	4	1	1
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot			
Lasten ja nuorten kohteet: Kerhotilat, nuorisotilat, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	10	1	1
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset			
Esiopetus	9	6	6
Peruskoulu	13	4	4
Lukio	2	1	1
Ammattioppilaitos	2	1	1
Kansalaisopisto	2	1	1
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot			
Hotellit	3	1	1
Leirikeskukset	3	2	2
Aamiaismajoitus, majoitus maatilamatkailun yhteydessä	3	2	2
Hostellit, retkeily-, kesä- ja huoneistohotellit, matkustajakoti ym.	0	0	0
Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset	1	0	0
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset			
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	6	0	0
Tatuointi ja lävistys	3	0	0
Solarium	1	1	1
Sosiaalihuollon palvelut			
Päiväkotijärjestelmä, ryhmäperhepäiväkotijärjestelmä	21	9	9
Ammatilliset perhekodit	0	0	0
Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)	9	2	2
Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	2	1	1
Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen)	4	1	1
Liikunta ja virkistystoiminta			
Yleinen liikuntatila	13	2	2
Yleiset altaat (uimahalli, kylpylä tai uima-allas)	2	2	2

Pienet yleiset uimarannat (muut uimapaikat, talviuimapaikat)	26	26	26
Terveystuotojen valvonta yhteensä	157	75	76

	Valvontakohteiden määrät (kpl)	Tarkastettavat kohteet (kpl)	Tarkastukset (kpl)
Elintarvikevalvonta			
Alkutuotanto			
Maidontuotanto	17	0	0
Puutarhaviljely, avomaa	7	0	0
Puutarhaviljely, kasvihuone	2	0	0
Vesiviljely	4	4	4
Kalastus	2	0	0
Munantuotanto	2	2	2
Liha-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Jauhelihan valmistus	1	1	2
Leikkaamo	0	0	0
Kala-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Kalajalosteiden valmistus	4	4	11
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	4	4	7
Maito-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Jäätelön valmistus	0	0	0
Muna-ala			
Muna pakkaamo	1	1	1
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen			
Eläinperäisten elintarvikkeiden <u>varastointi</u>	1	1	2
Muu elintarvikkeiden <u>varastointi</u>	1	0	0
Elintarvikkeiden pakkaaminen	0	0	0
Kansalliset toiminnalliset helpotukset			
Lihan käsittely	1	1	1
Elintarvikkeiden valmistus (muut kuin maito, liha, kala, muna, vilja-kasvis)			
Makeisten valmistus	0	0	0
Muu valmistus (esim. kahvinpaahto)	2	1	1
Vilja- ja kasvisala			
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	1	0	0
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	2	1	1

Leipomotuotteiden valmistus, Ei helposti pilaantuvia tuotteita	2	2	2
Myllyt	0	0	0
Elintarvikkeiden kuljetukset			
Elintarvikkeiden kuljetus	4	0	0
Elintarvikkeiden tarjoilu			
Grilli- ja pikaruokatoiminta	5	2	2
Kahvilatoiminta	13	5	5
Ravintolatoiminta	28	14	14
Pitopalvelu	5	1	1
Suurtalous, keskuskeittiö	8	8	9
Suurtalous, laitoskeittiö	9	2	2
Suurtalous, tarjoilukeittiö	29	12	12
Elintarvikkeiden myynti			
Elintarvikkeiden tukkumyynti	1	1	1
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	21	11	13
Liikkuva toiminta			
Liikkuvat elintarvikehuoneistot	6	1	1
Vienti ja tuonti			
Elintarvikkeiden maastavienti	0	0	0
Elintarvikekontaktimateriaalit			
Jakelu ja markkinointi	0	0	0
Maahantuonti	0	0	0
Elintarvikevalvonta yhteensä	186	79	94

	Valvontakohteita (kpl)	Tarkastettavat kohteet (kpl)	Tarkastukset (kpl)
Tupakkavalvonta			
Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus			
Vähittäismyynti	24	13	13
Lääkelain valvonta			
Nikotiinikorvaustuotteiden myynti			
Vähittäismyynti	13	6	6
Tupakka- ja nikotiinikorvaustuotteiden valvonta yhteensä	37	19	19
Yhteensä	380	173	189

Näytteenottosuunnitelma 2025 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut

ELINTARVIKEVALVONNAN NÄYTTEENOTTOSUUNNITELMA 2025			
TOIMINTATYYPPI	NÄYTETYYPPI	KOhteiden määrä, josta otetaan näyt- teitä	ANALYYSIT / Analyysipaketti
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	Elintarvikenäyte	0-5	<i>Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit</i>
	Puhtausnäyte	0-5	Kokonaispesäkeluku (ATP) ja/tai Aerobiset mikro-organismit ja <i>Listeria monocytogenes</i>
	Jää	0-3	koliformiset bakteerit, pesäkkeiden lukumäärä 22 °C
Kalajalosteiden valmistus	Elintarvikenäyte	0-5	Aerobiset ja anaerobiset hemolyttiset bakteerit
	Puhtausnäyte	0-5	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Jää	0-2	koliformiset bakteerit, pesäkkeiden lukumäärä 22 °C
Liha-ala: leikkaamo, kypsien lihavalmistusten- ja raakojen lihavalmistusten ja jauhelihan valmistus	Elintarvikenäyte	0-5	Mikrobikriteeriasetuksen mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit
	Puhtausnäyte	0-5	Kokonaispesäkeluku (ATP)
Jäätelön valmistus	Elintarvikenäyte	0-5	<i>Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit</i>
	Puhtausnäyte	0-5	Kokonaispesäkeluku (ATP)
Suurtalous, laitos- ja keskuskeittiötoiminta	Puhtausnäyte	0 -20	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-5	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit
Ravintolatoiminta ja Pito- palvelu	Puhtausnäyte	0-15	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-5	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit
Kahvila	Puhtausnäyte	0-15	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-5	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit
Grilli- ja pikaruokatoiminta	Puhtausnäyte	0-15	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-3	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit
Leipomotoiminta (Ruoka- ja kahvileipien valmistus + leipomotuotteet)	Puhtausnäyte	0-10	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-3	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit

ELINTARVIKEVALVONNAN NÄYTTEENOTTOSUUNNITELMA 2025 Jatkuu			
TOIMINTATYYPPI	NÄYTETYYPPI	KOhteiden määrä, josta otetaan näyt- teitä	ANALYYSIT / Analyysipaketti
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	Puhtausnäyte	0-20	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-10	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit

Tarjoilupaikkojen pintapuhtausprojekti 2024-2026 (Valvontayksikön maksamat näytteet)			
TOIMINTATYYPPI	NÄYTETYYPPI	KOhteiden määrä, josta otetaan näytteitä	ANALYYSIT / Analyysipaketti
Ravintolat, kahvilat ja grillit	Puhtausnäyte	15-40 x4	Kokonaispesäkeluku (ATP)

TERVEYDENSUOJELUN NÄYTTEENOTTOSUUNNITELMA 2025			
TOIMINTATYYPPI	NÄYTETYYPPI	NÄYTTEIDEN MÄÄRÄ	ANALYYSIT
Vesilaitokset	Vesinäyte	Laitoskohtaiset näytteenot- tosuunnitelmat	Näytteenottosuunnitelman mukaisesti
Elintarvikehuoneisto jolla oma kaivo tai vesilähde (ei liittynyt vesijohtoverkoon)	Vesinäyte	1/vuosi - joka 3.vuosi	STMA 401/2001 eli ns ”pikkuvesiasetuksen” mukaan
Uimarannat Avantouintipaikat	Vesinäyte	Näytteenottosuunnitelman mukaan	Suolistoperäiset enterokit, <i>E. coli</i>
Uimahallit ja kylpylät	Vesinäyte	Laitoskohtaiset näytteenot- tosuunnitelmat	Näytteenottosuunnitelman mukaan
	Puhtausnäyte	0-30	Kokonaispesäkeluku (ATP)

Päiväkotien lelujen pintapuhtausprojekti 2024 - 2026 (Valvontayksikön maksamat näytteet)			
TOIMINTATYYPPI	NÄYTETYYPPI	KOhteiden määrä, josta otetaan näytteitä	ANALYYSIT / Analyysipaketti
Päiväkodit	Puhtausnäyte	3-10 x3	Kokonaispesäkeluku (ATP)

Näytteenottosuunnitelma 2025 Laukaan ympäristöterveydenhuolto

Terveystensuojelun näytteet					
Kohde tai kohdetyyppi	Kohteiden määrä (kpl)	Näytetyyppi	Näytteiden määrä (kpl)		Analyysit
			Lkm/kohde	lkm/vuosi	
Kylpylät, uima-altaat yms.					
Uima-altaat, -hallit	1	Pintapuhtausnäyte	1	10	Kokonaispesäkeluku/ATP
		Vesinäyte	1	4	Valvontatutkimusohjelman mukaan
Kylpylät	1	Pintapuhtausnäyte	2 X 15	30	Kokonaispesäkeluku/ATP
		Vesinäyte		52	Valvontatutkimusohjelman mukaan
Uimarannat					
Pienet yleiset uimarannat	25	Vesinäyte	3	75	E.coli ja enterokokit
Muut uimapaikat	3	Vesinäyte	1	3	E.coli ja enterokokit
Talviuuintipaikat		Vesinäyte	1	0	E.coli ja enterokokit
Vesilaitokset					
EU-vesilaitokset, yli 5000 käyt.	1	Vesinäyte		28	Valvontatutkimusohjelman mukaan
Vesilaitos, alle 5000 käyt.	17	Vesinäyte		57	Valvontatutkimusohjelman mukaan
Vesilaitos, alle 50 käyt.	4	Vesinäyte		5	Valvontatutkimusohjelman mukaan
Päiväkotien lelujen pintapuhtausprojekti 2024 - 2026 (valvontayksikön maksamat näytteet)					
Päiväkodit	9	Pintapuhtausnäyte*	3	27	Kokonaispesäkeluku/ATP

Elintarvikevalvonnan näytteet					
Kohde tai kohdetyyppi	Näytetyyppi	Näytteiden määrä (kpl)	Analyysit	Näytteiden laatu	
Liha-alan laitokset					
Laitos alle 1 milj.kg/v (KSLV)	Pintapuhtausnäyte	1 X 5 2 X 2-3	Kokonaispesäkeluku/ATP Listeria	OV:n valvonta	
	Leikkaamon lihanäyte	2 X 2-3	Salmonella		
	Jauheliha Tuotenäyte	1	Salmonella, E.coli, aerobiset mikro-organismit 30 C		
	Kypsä tuotenäyte	1 X 2	Listeria, aerobiset mikro-organismit, enterobakteerit, suolapitoisuus		
Kala-alan laitokset					
Laitos alle 250 tkg/v (RK, KL, SK)	Pintapuhtausnäyte	1 X 5 1 X 3	Kokonaispesäkeluku/ATP Listeria	OV:n valvonta	
	Tuotenäyte	2 X 1	Listeria, aerobiset mikro-organismit, koagulaasipositiiviset stafylokokit, suolapitoisuus		
Laitos alle 250 tkg/v (KP)	Pintapuhtausnäyte	1 X 5 1 X 3	Kokonaispesäkeluku/ ATP Listeria	OV:n valvonta	
	Tuotenäytteet	1	Listeria, aerobiset mikroorganismit, koagulaasipositiiviset stafylokokit, suolapitoisuus		
Laitos alle 250 tkg/v (KS)	Pintapuhtausnäyte	1 X 5 1 X 3	Kokonaispesäkeluku/ ATP Listeria	OV:n valvonta	
	Tuotenäytteet	2 X 1	Listeria, aerobiset mikroorganismit, koagulaasipositiiviset stafylokokit, suolapitoisuus		
Eläinperäisiä elintarvikkeita varastoiva elintarvikehuoneisto					
Jakelukeskus (L)	Tuotenäyte	Raaka tuotenäyte**	1 X 5	Salmonella	Sisämarkkinatuonti (tarvittaessa)
		Kypsä tuotenäyte	5 X 1	Yleinen laatu ja patogeenit	OV:n valvonta
Tarjoilupaikkojen pintapuhtausprojekti 2024-2026 (valvontayksikön maksamat näytteet)					
Ravintolat, kahvilat ja grillit	Pintapuhtausnäytteet	20 X 4	Kokonaispesäkeluku/ATP testaus	Projekti	

* näytteet alle 3-vuotiaiden ryhmätilojen kovapintaisista leluista

** tuore tai pakastettu liha (ml. sisäelimet ja veri) tai jauheliha tai kananmunat.

Terveystuojelun tarkastustiheys

Terveystuojelulain säännöllisen valvonnan valvontakohdetyypit, riskiluokka ja tarkastustiheys ja valtakunnallisen valvontaohjelman 2025–2028 mukaan

MAJOITUSTOIMINTAAN TARKOITETTU TILA			
TsL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatyytit	Riskiluokka	Tarkastustiheys /vuosi
Hotelli, hostelli (retkeilymaja, retkeilyhotelli, kesähotelli ja muut vastaavat), huoneistohotelli, motelli ja matkustajakoti	Hotelli	2-1	0,2
	Hostellit, kuten retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakoti / motelli, täysihoidola		
Lomakeskuksen ja leirintäalueen majoitushuoneisto	Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	2-1	0,2
Majoituskasarmi	Kasarnit	2-1	0,2
Majoittumiseen tarjottu kalustettu huoneisto, loma-asunto tai tila (aamiaismajoitus siihen tarkoitetuissa tiloissa sekä asuntola, yömaja, vastaanottokeskus sekä muut vastaavat)	Aamiaismajoitus sekä majoitus maatilamatkailun yhteydessä;	2-1	0 Vastaanotto-keskukset 0,2
	Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset		
	Muu loma-asuntojen ammattimainen tarjoaminen		
	Muu majoitustoiminta		
YLEISÖLLE AVOIN KUNTOSALI, LIIKUNTATILA, SAUNA, KYLPYLÄ, UIMAHALLI, MAAUIMALA JA UIMARANTA			
TsL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatyytit	Riskiluokka	Tarkastustiheys /vuosi
Urheiluhalli tai jäähalli	Yleinen liikuntatila	1	0,2
Yleisölle avoin kuntosali tai liikuntatila, jossa on enemmän kuin yksi liikuntatila	Yleinen liikuntatila	1	0,2
Yleisölle avoin liikuntatila, jossa on korkeintaan yksi liikuntasali	Yleinen liikuntatila	1	0,2
Yleisölle avoin sauna (pääasiallinen käyttötarkoitus)	Saunat	2	0,5
Kylpylä, uimahalli, maauimala sekä uimaveden laadun hallinnasta ja direktiivin 76/160/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/7/EY mukainen yleisölle avoin uimaranta (ns. EU-uimaranta)	Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä	2	1
	Yleiset altaat (kylpylä, uimahalli ja maauimala)	3	1
Muu yleisölle avoin uimaranta	Pienet yleiset uimarannat	2	1

PÄIVÄKOTI JA LASTEN JA NUORTEN KOKOONTUMISEEN LIITTYVÄN TOIMINNAN JÄRJESTÄMISPAIKKA SEKÄ ESI- TAI PERUSOPETUSTA, AMMATILLISTA KOULUTUSTA, LUKIOKOULUTUSTA, KORKEAKOULUTUSTA, TAITEEN PERUSOPETUSTA TAI VAPAATA SIVISTYSTYÖTÄ JÄRJESTÄVÄ OPPILAITOS TAI SEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISPAIKKA			
TsL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatypit	Riskiluokka	Tarkastustiheys /vuosi
Päiväkoti	Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti, leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	2	0,3
Ryhmäperhepäiväkoti siihen varatussa tilassa	Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti, leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	2	0,3
Lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvä toiminnan järjestämisaika	Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot	2-1	0,25
Esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukiopetusta ja korkeakoulutusta järjestävä oppilaitos	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus ja muut koulut ja oppilaitokset	2	0,3
Taiteen perusopetusta tai vapaata sivistystyötä järjestävä oppilaitos	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus ja muut koulut ja oppilaitokset	2	0,3
Opetuksen järjestämisaika	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus ja muut koulut ja oppilaitokset	2	0,3
JATKUVAA HOITOA ANTAVA SOSIAALIHUOLLON TOIMINTAYKSIKKÖ			
TsL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatypit	Riskiluokka	Tarkastustiheys /vuosi
Tehostetun palveluasumisen yksikkö tai laitoshoidon antava sosiaalihoito yksikkö	Vanhainkoti (laitoshuolto), vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)	2	0,3
	Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen),		
	Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen),		
	Muut yksiköt		
Lastensuojelulaitos	Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit, ammatilliset perhekodit, muut lastensuojeluyksiköt,	2	0,3
Ensi- ja turvakoti	Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksiköt,	2	0,3

SOLARIUMPALVELU, IHOA RIKKOVA TOIMINTA JA ERITYISTÄ HYGIENIAA EDELLYTTÄVÄ KAUNEUSHOITOLA			
TsL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatyytit	Riskiluokka	Tarkastustiheys /vuosi
Solariumpalvelu	Solarium	2	0,2
Ihoa rikkova toiminta	Kosmetologiset huoneistot ja laitokset, tautointi ja lävistys, muu ihon käsittely tai hoito	2-1	0,25
Erytyistä hygieniää edellyttävä kauneushoitola	Kosmetologiset huoneistot ja laitokset, tautointi ja lävistys, muu ihon käsittely tai hoito	2-1	0,25
TALOUSVETTÄ TOIMITTAVA LAITOS			
TsL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatyytit	Riskiluokka	Tarkastustiheys /vuosi
Tukkuvesilaitos	Tukkuvesilaitos	3	1
18§ ja 18 a §:n mukainen talousvettä toimittava laitos	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	3	1 (0,5 jos vain jakelua)
18§ ja 18 a §:n mukainen talousvettä toimittava laitos, jonka toimittaman veden määrä on vähemmän kuin 10 kuutiometriä vuorokaudessa ja alle 50 henkilön tarpeisiin	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	2	0,5 (0,3 jos vain jakelua)

Terveydensuojelun valvonnan riskiluokat:

Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).

Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski)

Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa (matala riski).

Tarkastustiheys

2 kaksi kertaa vuodessa

1 kerran vuodessa

0,5 joka toinen vuosi

0,3 kerran kolmessa vuodessa

0,25 kerran neljässä vuodessa

0,2 kerran viidessä vuodessa

Tupakkalain tarkastustiheys

Tupakkalain mukaisten säännöllisen valvonnan kohdetyypit ja tarkastustiheys valtakunnallisen valvontaohjelman 2025–2028 mukaan

Tupakkalain mukainen kohdetyyppi		Tarkastustiheys/ vuosi
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	0,25
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	Vähittäismyynti (myös tukkumyymälät, joissa on vähittäismyyntiä)	0,25
	Tupakkatuotteiden tukkumyynti	0,25

Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma 2025-2028
kpl 2.2 (otteita)

Riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tai vähentää tarpeelliseksi katsotulla määrällä.

Suunnitelmallisessa valvonnassa esimerkiksi sellaisten kohteiden, joiden kohdalla väärinkäytösten riski on arvioitu vähäiseksi, voitaisiin tarkastustiheytenä käyttää tasoa 0,25 eli yksi tarkastus valvontaohjelmakauden aikana.

Valvontayksiköissä on hyvä kehittää valvontatiedon käyttämistä yhä enemmän suunnittelussa ja toiminnan riskinarvioinnissa. Valvontaohjelmakauden aikana riskien arviointia tehdään yhä enemmän kohdekohtaisesti eli arvioimalla kunkin valvontakohteen riskit. Riskinarvioinnin perusteella voidaan valvontaa suunnata suurimman riskin kohteisiin.

Elintarvikelain tarkastustiheys.

Ohjeelliset tarkastustiheysuositukset Ruokaviraston ohjeen ”Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen” mukaan. Ohje/versio 1028/04.02.00.01/2022/5

Liite 4 osa 1 Rekisteröity elintarviketoiminta, joka ei kuulu säännöllisen valvonnan piiriin (riskiluokka 0)

Riskiluokkaan 0 sisältyvä toiminta ja ensimmäinen tarkastus

Toiminta	Tehdäänkö ensimmäinen tarkastus ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen?
Pienimuotoinen elintarvikkeiden myynti ja tarjoilu juomatarjoilun yhteydessä (esim. pubit). Myytävät/tarjoiltavat elintarvikkeet esim. napostelutuotteita (kuten sipsit ja pähkinät), jotka eivät edellytä kylmäsäilytystä, kuumennusta tai muuta valmistusta.	Kyllä ¹
Pienimuotoinen ravintolisien, painonhallintaan tarkoitettujen aterian- ja ruokavalionkorvikkeiden tai kliinisten ravintovalmisteiden myynti, jos toiminnassa ei ole omaa elintarvikkeiden valmistusta, valmistuttamista tai maahantuontia (sisämarkkinoilta tai kolmansista maista). Huom. Jos toiminnassa on elintarvikkeiden valmistusta, valmistuttamista tai maahantuontia, kuuluu toiminta säännöllisen valvonnan piiriin ja tarkastustiheyden määrittämiseen sovelletaan ohjeen liitettä 2.	Kyllä ²
Lämpötilasäätelämätön kuljetus (pois lukien säiliökuljetukset), jos toimijalla on kuljetusvälineitä korkeintaan 10 kpl.	Kyllä ³
Poliisivankiloiden ruokahuolto.	Kyllä ³
Ruoka-aputoimijat, jotka jakavat helposti pilaantuvia elintarvikkeita tai valmistavat ruokaa.	Kyllä ⁴
Ruoka-aputoimijat, jotka jakavat kuivatuotteita, kasviksia tai muita huoneenlämmössä säilyviä elintarvikkeita.	Ei ⁴

1. Kun tämä elintarvikkeiden (muun kuin alkoholin) myynti ja tarjoilu on riskeiltään ja määrältään vähäistä ja jää alle 15 000 €:n liikevaihtorajan.
2. Pienimuotoisella myynnillä tarkoitetaan sitä, että toiminnan koko elintarvikemyynnin liikevaihto on alle 15 000 € tilikaudessa. Lisätietoa perusmaksun määräytymisestä löytyy Ruokaviraston ohjeesta 6490/04.02.00.01/2021 (Elintarvikelain mukaisen valvonnan perusmaksun periminen).
3. Kun toiminta jää alle 15 000 €:n liikevaihtorajan, valvonnan perusmaksun maksamisvelvoitetta ei ole.
4. Ruoka-aputoiminnalla ei ole valvonnan perusmaksua.

Liite 4 osa 2 Rekisteröidyn elintarviketoiminnan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuosituksset.**Liite 4 osa 2 Taulukko 1** Elintarvikkeiden myynnin riskiluokituksen kokoluokat

Kokoluokka	Elintarvikkeiden myynti-pinta-ala [m ²]	Tuotevalikoiman laajuus verkkokaupassa tai muussa etämyynnissä	Täyssäilykkeiden valmistus-määrä vuodessa [kg]
Kokoluokka 1: esimerkiksi lähikaupat ja kioskit	Enintään 200	1–99 erilaista tuotetta	Enintään 5000
Kokoluokka 2: esimerkiksi marketit ja tavaratalot	201–1000	100–999 erilaista tuotetta	5001–10 000
Kokoluokka 3: esimerkiksi super-/hypermarketit	Yli 1000	Yli 1000 erilaista tuotetta	Yli 10 000

Liite 4 osa 2 Taulukko 2. Elintarvikkeiden myynnin riskiluokitus ja tarkastustiheyssuosituksset

Toiminta	Kokoluokka 1	Kokoluokka 2	Kokoluokka 3
Toiminta 1 Myynnissä ei ole kylmäsäilytystä vaativia elintarvikkeita (pl. pakattu jäätelö). Myynnissä voi olla valmistajan valmiiksi pakkaamia elintarvikkeita tai irtotuotteita (esim. leipä, hedelmät, vihannekset, irtokarkit, irtotee tms.).	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi
Toiminta 2 Myynnissä on kylmäsäilytystä vaativia pakattuja elintarvikkeita, esimerkiksi: <ul style="list-style-type: none"> • Irtojäätelön myynti • Raakapakasteiden paistopistetoiminta • Salaattibaarit myymälöissä, kun ainesosia ei käsitellä (esim. pilkota tai marinoida), vaan ainesosat laitetaan suoraan myyntikalusteeseen. 	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi

<p>Toiminta 3 Esimerkiksi seuraava toiminta muun elintarvikkeiden myynnin ohessa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittely (esim. siivutus, fileointi, paloittelu, marinointi) ja/tai valmistus (esim. kypsennys, kuumennus, savustus, salaattien valmistus tms.) palvelumyynnissä • Gluteenittomien ja/tai allergiaruokavaliotuotteiden valmistus, valmistuttaminen, myynti tai tarjoilu • Kohteella runsaasti omaa markkinointiaineistoa, esim. käytössä useita aktiivisesti päivitettyjä nettisivuja ja/tai some-kanavia, joiden valvontaan kuuluu tavanomaista enemmän aikaa. 	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi
<p>Toiminta 4 Seuraava toiminta muun elintarvikkeiden myynnin ohessa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Täyssäilykkeiden valmistus • Kylmäsavu- tai graavikalan tyhjiöpakkaus. 	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi

Rahtivalmistus (kuluttajan eläinperäisten elintarvikkeiden käsittely)

Jos rahtivalmistusta tehdään kuluttajan omista eläinperäisistä elintarvikkeista, tarkastetaan toiminta 0,5 kertaa vuodessa (riskiluokka 2). Rahtivalmistus on esimerkiksi sitä, kun yksityinen kuluttaja teettää elintarvikkeen käsittelyn, kuten palvauksen, omistamalleen eläinperäiselle elintarvikkeelle ja liha ei mene myyntiin, vaan yksityiseen omaan kulutukseen.

Liite 4 osa 2 Taulukko 3. Elintarvikkeiden tarjoilun riskiluokitus ja tarkastustiheysuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1 Keskimääräinen annosmäärä/kk: 1–1500 tai 1–15 000 (suurkeittiöt)	Kokoluokka 2 Keskimääräinen annosmäärä/kk: 1501–15 000 tai 15 001–60 000 (suurkeittiöt)	Kokoluokka 3 Keskimääräinen annosmäärä/kk: Yli 15 000 tai yli 60 000 (suurkeittiöt)
<p>Toiminta 1 Esimerkiksi pienimuotoinen kahvila- tai kioskitoiminta, jossa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ei-helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä <ul style="list-style-type: none"> • Helposti pilaantuvien elintarvikkeiden vitriinimyyntiä • Raakapakasteleipomotuotteiden (esim. riisipiirakat, pasteijat, pullatuotteet) paistamista tarjolle osana muuta toimintaa • Pakatun jäätelön myyntiä osana muuta toimintaa • Valmiiden elintarvikkeiden (esim. hotdog, panini, lihapiirakka) kuumenusta asiakkaalle osana muuta toimintaa. <p>Toimintaan ei kuulu ruoanvalmistusta.</p> <p>Huom. Suurkeittiötoiminta kuuluu aina toimintaluokkaan 2, 3 tai 4.</p>	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi
<p>Toiminta 2 Helposti pilaantuvista elintarvikkeista vain valmiiksi prosessoitujen elintarvikkeiden käsittelyä. Valmiiksi prosessoidulla tarkoitetaan valmiiksi kypsennettyä helposti pilaantuvaa elintarviketta esim. grillimakkaraa tai jauhelihapihviä (mukaan lukien raakojen pakastepihvien paistaminen ilman lisäkäsittelyä). Toimintaan voi sisältyä ruoanvalmistusta valmiiksi prosessoiduista helposti pilaantuvista elintarvikkeista, kasvisten pilkkomista ja valmistusta, voileipien täyttämistä tai salaattien koostamista. Esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pizzeriat, joissa tarjoillaan pizzaa ja salaattia • Nakkikioskit • Pikaruokaravintolat • Kahvilat, joissa tarjoillaan keittolounasta • Salaatti- ja voileipätarjoilupaikat. <p>Suurkeittiö: tarjoilukeittiöt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ei omaa ruoanvalmistusta 	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi

<ul style="list-style-type: none"> • Valmiiksi kypsennetyn ruuan kuumentaminen, vähäinen aamu- tai välipalojen valmistus, kuten leipien koostaminen, puuron ja perunoiden keittäminen • Kiisselin valmistaminen ym. voi olla osana toimintaa. 			
<p>Toiminta 3 Raakojen eläinperäisten elintarvikkeiden käsittely (valmistus alusta asti), esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ruokaravintolat, joissa ruoanvalmistusta (esim. kypsennys, savustus tms.) • Pitopalvelutoiminta • Pizzeriat, joissa laajempaa ruoanvalmistusta, esimerkiksi kebabin kypsennystä. <p>Gluteenittomien ja/tai allergiaruokavalio-tuotteiden valmistus, valmistuttaminen, myynti tai tarjoilu.</p> <p>Suurkeittiö: laitos- ja keskuskeittiöt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valmistetaan ruokaa ja ruoka-annoksia • Ei ruoanvalmistusta riskiryhmille. 	<p>Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi</p>	<p>Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi</p>	<p>Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi</p>
<p>Toiminta 4 Ruoanvalmistusta riskiryhmille (päiväkoti-ikäiset lapset, vanhukset, sairaalapotilaat ym.), pois lukien tarjoilukeittiötoiminta, jossa vain vähäistä aamu- tai välipalojen valmistusta.</p> <p>Suurkeittiö: laitos- ja keskuskeittiöt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Esimerkiksi sairaalakeittiöt ja suurkeittiöt, jotka ovat hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja. 	<p>Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi</p>	<p>Riskiluokka 4 2 tarkastusta/ vuosi</p>	<p>Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi</p>

Taulukot 4 ja 5 koskevat elintarvikkeiden valmistusta ja säilytystä ennen vähittäismyyntiä. Taulukot 4 ja 5 koskevat seuraavia toimintaluokkia Vatissa: Vilja- ja kasvisala, Elintarvikkeiden valmistus ei liha/kala/maito/muna/vilja-kasvis. Valvontaviranomainen voi muuttaa Vatissa kohteen tarkastustiheyttä, jos Vatin automaattinen riskilaskenta ei vastaa toiminnan/valmistuksen todellista riskiä.

Liite 4 osa 2 Taulukko 4. Elintarvikkeiden teollisen valmistuksen riskiluokituksen kokoluokat

Kokoluokka	Tuotantomäärä [kg]	Tuotantomäärä [l]	Tuotevalikoiman laajuus ravintolisien valmistuksessa/ valmistuttamisessa
Kokoluokka 1	Enintään 10 000	Enintään 1 milj.	1–10 erilaista tuotetta
Kokoluokka 2	10 001–100 000	1 000 001–10 milj.	11–50 erilaista tuotetta
Kokoluokka 3	100 001–1 milj.	10 000 001–100 milj.	51–100 erilaista tuotetta
Kokoluokka 4	Yli 1 milj.	Yli 100 milj.	Yli 100 erilaista tuotetta

Liite 4 osa 2 Taulukko 5. Elintarvikkeiden teollisen valmistuksen riskiluokitus ja tarkastustiheysuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1	Kokoluokka 2	Kokoluokka 3	Kokoluokka 4
<p>Toiminta 1</p> <p>Toiminnan raaka-aineet tai valmiit tuotteet eivät edellytä lämpötilahallintaa. Tuotteiden koostumus tai pakkausmerkinnät eivät edellytä erityisosaimista.</p> <p>Vatissa esimerkiksi toimintatyyppi Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus.</p>	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi
<p>Toiminta 2</p> <p>Toiminnan raaka-aineet tai valmiit tuotteet eivät edellytä lämpötilahallintaa. Tuotteiden koostumus tai pakkausmerkinnät eivät edellytä erityisosaimista.</p> <p>Vatissa esimerkiksi toimintatyyppit Myllytoiminta, Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia, Muiden viljatuotteiden valmistus ja Juomien valmistus.</p>	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi

<p>Toiminta 3 Helposti pilaantuvien elintarvikkeiden valmistus (edellyttää lämpötilahallintaa).</p> <p>Sellaisten elintarvikkeiden valmistus, joiden koostumus ja pakkausmerkintöjen hallinta ja valvonta vaatii erityisosaamista, esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gluteenittomat ja/tai allergiaruokavalio-tuotteet • Ravintolisät • Lisäaineiden, aromien ja entsyymien sekä niiden ja valmistusaineiden esiseosten valmistus ja käyttö • Vitamiineilla ja/tai kivennäisaineilla täydentäminen. <p>Kohteella runsaasti omaa markkinointiaineistoa, esim. käytössä useita aktiivisesti päivitettyjä nettisivuja ja/tai some-kanavia, joiden valvontaan kuluu tavanomaista enemmän aikaa.</p> <p>Esimerkiksi seuraavien tuotteiden valmistus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hillot, hyytelöt ja marmeladit • Kasvisöljyt ja margariinit • Täysmehut ja mehut • Kasvipohjaiset ainekset ja ateriakomponentit • Makeiset • Hiiva. <p>Vatissa esimerkiksi toimintatyyppit Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia ja Yhdistelmätuotteiden valmistus.</p>	<p>Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi</p>	<p>Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi</p>	<p>Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi</p>	<p>Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi</p>
---	--	--	--	--

<p>Toiminta 4 Sellaisenaan syötävien kuumentamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden valmistus (edellyttää lämpötilahallintaa, esim. salaattit, voileivät). Valmistusprosessin onnistuminen vaikuttaa lopputuotteen turvallisuuteen (esim. täyssäilykkeiden sterilisoinnissa F-arvon toteutuminen).</p> <p>Erityisille ryhmille tarkoitettujen elintarvikkeiden valmistus (lastenruuat, äidinmaidonkorvikkeet, vieroitusvalmisteet, ruokavalionkorvikkeet painonhallintaan, kliiniset ravintovalmisteet).</p> <p>Esimerkiksi seuraavien tuotteiden valmistus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Täyssäilykkeet • Esikäsitellyt käyttövalmiit kasvikset • Hyönteistuotteet. 	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi
---	------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------

Liite 4 osa 2 Taulukko 6. Elintarvikkeiden kuljetuksen, pakastamisen ja varastoinnin sekä kansallisten toiminnallisten helpotusten (lihan käsittely) riskiluokituksen kokoluokat

Kokoluokka	Kuljetusvälineiden lkm Säiliöautokuljetus tai lämpötilasäädely kuljetus	Varastoitavat eläinperäiset elintarvikkeet [kg] Liha ja lihatuotteet, kala ja kalatuotteet, muut eläinperäiset elintarvikkeet	Varastoitavat eläinperäiset elintarvikkeet [kg] Maito ja maitotuotteet, munat ja munatuotteet	Elintarvikkeiden varastointipinta-ala [m ²]	Siipikarjan teurastus ja käsittely tilalla sekä myynti [kg]	Tarhatun kanin teurastus ja käsittely tilalla sekä myynti [kpl]
Kokoluokka 1	1	1–10 000	1–10 000	Enintään 1000	Enintään 10 000	Enintään 5000
Kokoluokka 2	2–10	10 001–1 milj.	Yli 10 000	1001–10 000	10 001–40 000	5001–20 000
Kokoluokka 3	Yli 10	yli 1 milj.		Yli 10 000		

Liite 4 as 2 Taulukko 7. Elintarvikkeiden kuljetuksen, pakastamisen ja varastoinnin sekä kansallisten toiminnallisten helpotusten (lihan käsittely) riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1	Kokoluokka 2	Kokoluokka 3
<p>Toiminta 1 Toiminta pelkkää elintarvikkeiden varastointia, joka ei edellytä lämpötilahallintaa, tai elintarvikkeiden kuljetusta (säiliöautokuljetus tai lämpötilasäädely kuljetus):</p> <ul style="list-style-type: none"> Ei muuta elintarviketoimintaa, mikä olisi toimintaluokkien 2, 3 tai 4 mukaista. <p>Vatissa esimerkiksi toimintatyyppi Muu elintarvikkeiden varastointi ja ominaisuus Jäähdyttämätön varastointi.</p>	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi
<p>Toiminta 2 Elintarvikkeiden pakastaminen.</p> <p>Huom. Toimintatyyppissä Elintarvikkeiden pakastaminen riskiluokka määräytyy varastointipinta-alan mukaan.</p> <p>Vatissa esimerkiksi seuraavat toimintatypit:</p> <ul style="list-style-type: none"> Elintarvikkeiden pakastaminen Muu elintarvikkeiden varastointi ja seuraavat ominaisuudet: Jäähdytetty varastointi Pakkasvarastointi. 	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi
<p>Toiminta 3 Siipikarjan ja tarhatun kanin teurastus ja käsittely tilalla sekä myynti (Elintarvikehygieniasäätöasetuksen 318/2021 32 § mukainen toiminta).</p>	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	
<p>Toiminta 4 Elintarvikkeiden varastointi, joka edellyttää lämpötilahallintaa.</p> <p>Vatissa esimerkiksi toimintatyyppi Eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi ja ominaisuudet Liha- ja lihatuotteet ja Kala- ja kalatuotteet.</p>	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi

Liite 4 osa 2 Taulukko 8. Elintarvikkeiden maahantuonnin (sisämarkkinat ja 3.maa) riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1 Vähäistä maahantuontia tai Ravintolisien tuotevalikoiman laajuus alle 50 erilaista tuotetta	Kokoluokka 2 Keskisuurta maahantuontia tai Ravintolisien tuotevalikoiman laajuus 51–100 erilaista tuotetta	Kokoluokka 3 Suurta maahantuontia tai Ravintolisien tuotevalikoiman laajuus yli 100 erilaista tuotetta
Toiminta 1 Elintarvikkeiden tuonti (riippumatta kohteen muista toimintatyypeistä esim. Elintarvikkeiden vähittäismyynti, Ravintolatoiminta).	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi
Toiminta 2 Sellaisten elintarvikkeiden tuonti, joiden koostumus ja pakkausmerkintöjen hallinta ja valvonta vaatii erityisosaamista (lisäaineet, aromit ja entsyymit sekä niiden ja valmistusaineiden esiseokset, ravintolisät, täydennetyt elintarvikkeet, gluteenittomat ja allergiaruokavalioon soveltuvat elintarvikkeet). Salmonellaeritystakuutuotteiden sisämarkkinakauppatuonti sellaisista maista, joille ei ole myönnetty salmonellaa koskevia erityistakuita. Kohteella runsaasti omaa markkinointiaineistoa, esim. käytössä useita aktiivisesti päivitettyjä nettisivuja ja/tai some-kanavia, joiden valvontaan kuluu tavanomaista enemmän aikaa.	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi
Toiminta 3 Erityisille ryhmille tarkoitettujen elintarvikkeiden tuonti (lastenruuat, äidinmaidonkorvikkeet, vieroitusvalmisteet, painonhallintaan tarkoitettut ruokavalionkorvikkeet, kliiniset ravintovalmisteet).	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi

Elintarvikkeiden pakkaaminen, lämpötilasäätämätön kuljetus, jäähileasemat, lahtivajat

- Jos **elintarvikkeiden pakkaustoiminnassa** käsitellään vain ei-helposti pilaantuvia elintarvikkeita, kohde tarkastetaan 0,35 kertaa vuodessa (riskiluokka 1). Jos pakkaustoiminnassa käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita, kohde tarkastetaan kerran vuodessa (riskiluokka 3).
- Jos **elintarvikkeiden kuljetus ei edellytä kylmäkuljetusta** (lämpötilasäätämätön kuljetus) ja elintarvikkeet kuljetetaan kuormatilassa, vain sellaiset toimijat, joilla on yli 10 kuljetusajoneuvoa, tarkastetaan säännöllisesti. Tällaisten kohteiden tarkastustiheys 0,35 kertaa vuodessa (riskiluokka 1).

- **Jäähileasemat** tarkastetaan 0,35 kertaa vuodessa (riskiluokka 1).
- **Lahtivajat, luonnonvarainen riista** (Elintarvikehygieniasetuksen 318/2021 34 § mukainen toiminta) tarkastetaan 0,5 kertaa vuodessa (riskiluokka 2).

Liite 4 Osa 3. Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen riskiluokitus ja tarkastustiheyssuosituks

Liite 4 as 3 Taulukko 1. Liha-alan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuosituks

Toiminta	Kokoluokka 1 Tuotanto enintään 10 000 kg/vuosi	Kokoluokka 2 Tuotanto 10 001– 100 000 kg/vuosi	Kokoluokka 3 Tuotanto 100 001– 1 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 4 Tuotanto 1 000 001– 10 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 5 Tuotanto yli 10 milj. kg/vuosi
Toiminta 1 Pakastaminen, suolien ja mahalaukkujen käsittely	Riskiluokka 3* 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi
Toiminta 2 Leikkaaminen, jauhaminen, raakalihavalmisteiden ja mekaanisesti erotetun lihan valmistus	Riskiluokka 3* 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi
Toiminta 3 Lihavalmisteiden valmistus, teurastaminen	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 9 10 tarkastusta/vuosi
Toiminta 4 Täyssäilykkeiden valmistus	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 9 10 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 10 12 tarkastusta/vuosi

***Huom.** Jos kohteen koko maahantuonnin laajuus on suurta ja lisäksi salmonellaerityistakuutuotteiden tuontia, toiminnan riskiluokka on 4 (2 tarkastusta vuodessa).

Pienteurastamo, poroteurastamo tai riistankäsittelylaitos

Pienteurastamo, poroteurastamo tai riistankäsittelylaitos tarkastetaan 2–4 kertaa vuodessa, tarkastusaika noin 3–5 tuntia/tarkastus.

Teurastamo

Tarkastusaika teurastamoissa noin 3–5 tuntia/viikko.

Liite 4 as 3 Taulukko 2. Kala-alan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1 Tuotanto enintään 10 000 kg/vuosi	Kokoluokka 2 Tuotanto 10 001– 100 000 kg/vuosi	Kokoluokka 3 Tuotanto 100 001– 1 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 4 Tuotanto 1 000 001– 10 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 5 Tuotanto yli 10 milj. kg/vuosi
Toiminta 1 Pakastaminen, kalan lajittelu	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi
Toiminta 2 Perkaaminen, fileointi, paloittelu, kalanlihan mekaaninen tal- teenotto	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi
Toiminta 3 Jalostettujen kalastustuotteiden valmistus	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 9 10 tarkastusta/vuosi
Toiminta 4 Kylmäsavu- tai graavikalan vakuumpakkaaminen, täyssäilykkei- den valmistus	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 9 10 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 10 12 tarkastusta/vuosi

Liite 4 as 3 Taulukko 3. Muna-alan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1 Tuotanto enintään 10 000 kg/vuosi	Kokoluokka 2 Tuotanto 10 001–1 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 3 Tuotanto 1 000 001– 10 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 4 Tuotanto yli 10 milj. kg/vuosi
Toiminta 1 Munien pakkaaminen	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi
Toiminta 2 Munatuotteiden valmistus	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi

Liite 4 as 3 Taulukko 4. Maitoalan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1 Tuotanto enintään 100 000 kg/vuosi tai Raakamaidon käyttömäärä 1–500000 l/vuosi (hyväksyntäpäätös)	Kokoluokka 2 Tuotanto yli 100 000 kg/vuosi tai Raakamaidon käyttömäärä 500 001–2 milj. l/vuosi (hyväksyntäpäätös)	Kokoluokka 3 Raakamaidon käyttömäärä yli 2 milj. l/vuosi (hyväksyntäpäätös)
Toiminta 1 Maitotuotteiden valmistus, maitopohjaiset raaka-aineet (esim. juuston paloittelu, jäätelön valmistus, ei raakamaidon vastaanottoa)	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	
Toiminta 2 Maitotuotteiden valmistus raakamaidosta	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi

Elintarvikevarastot ja suurkeittiöt, jotka ovat hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja

Elintarvikevarastot, jotka ovat hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja (varastolaitokset), tarkastetaan toiminnan luonteesta ja laajuudesta riippuen 1–4 kertaa vuodessa.

Suurkeittiöt voivat usein olla liha- ja/tai kala-alan hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja, mutta tällaisten kohteiden riskiluokitukseen käytetään pääsääntöisesti ohjeen liitettä 2. Suurkeittiöiden riskiluokitusta on käsitelty tarkemmin liitteen 2 taulukossa 3.

Liite 4 osa 4. Elintarvikekontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Liite 4 as 4 Taulukko 1. Elintarvikekontaktimateriaalitoiminnan riskiluokituksen kokoluokat

Kokoluokka	Materiaalilaatujen lkm	Vuosittainen tuotantomäärä [kpl]	Vuosittainen tuotantomäärä [kg]	Tuotanto- ja varastotilojen pinta-ala [m ²]	Henkilömäärä	Vuosittainen liikevaihto [€]
Pieni tai keskisuuri kontaktimateriaalitoiminta	1–3	Alle 100	Alle 10 000	Alle 100	Alle 15	Alle 2 milj.
Suuri kontaktimateriaalitoiminta	4–8	100–1000	10 000–1 milj.	100–500	15–100	2 milj.–10 milj.
Erittäin suuri kontaktimateriaalitoiminta	Yli 8	Yli 1000	Yli 1 milj.	Yli 500	Yli 100	Yli 10 milj.

Kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokituksen kokoluokaksi valikoituu se luokka, jossa vähintään kolme ko. luokkaa kuvaavaa kriteeriä täyttyy. Jos missään luokassa ei täyty kolmea kriteeriä, kokoluokaksi valitaan se luokka, johon kohde kuuluu materiaalilaatujen määrän perusteella.

Jos kyseessä on toimija, jolla ei ole tuotanto- tai varastotiloja, kokoluokka määritellään ilman tietoa tuotanto- ja varastotilojen pinta-alasta, pelkästään muiden kokoluokkaan vaikuttavien tietojen avulla. Tällainen toimija voi kuulua kaikkiin kolmeen riskiluokkaan.

Liite 4 as 4 Taulukko 2. Elintarvikekontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1	Kokoluokka 2	Kokoluokka 3
Toiminta 1 Sellaisten kontaktimateriaalien maahantuonti, tukkujakelu/markkinointi, jotka <u>eivät ole</u> tarkoitettu erityisesti pikkulapsille*	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi
Toiminta 2 Kontaktimateriaalien valmistus/jatkojalostaminen. Sellaisten kontaktimateriaalien valmistus/jatkojalostaminen, maahantuonti tai tukkujakelu/markkinointi, jotka on tarkoitettu pikkulapsille (esim. tuttipullot, lastenruokapakkaukset).	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi

*Jos kontaktimateriaalikohteen valikoimiin kuuluu pikkulapsille tarkoitettuja kontaktimateriaaleja, kohde ei voi koskaan kuulua toimintaluokkaan 1.

Helpotukset säännölliseen valvontaan vähäisiä riskejä sisältävälle ja pienimuotoiselle toiminnalle

Elintarvikelaki 297/2021 mahdollistaa helpotuksen, että valvontakohteissa, joissa riskit ovat vähäiset ja lisäksi toiminta on hyvin pienimuotoista, ei tarvitse tehdä säännöllistä valvontaa.

Jos kontaktimateriaalitoiminta kuuluu kokoluokkaan 1 kaikkien kokoluokkaan kuuluvien kriteerien osalta ja lisäksi toiminnan liikevaihto on alle 15 000 € vuodessa, tarkastus tehdään toiminnan aloittamisilmoituksen jälkeen kerran. Sen jälkeen säännöllistä valvontaa ei tarvitse tehdä, jos toiminnassa on vain vähäisiä riskejä. Huom. Valvontaa tulee kuitenkin aina tehdä tarvittaessa, esim. valitusten yhteydessä, ja tiedottamisesta ja ohjeistuksesta kohteisiin, joihin ei kohdisteta säännöllistä valvontaa, tulee huolehtia.

Kontaktimateriaalitoiminnassa vähäisen riskin kohteeksi ei voida katsoa toimintaa, jossa:

- Tuodaan kontaktimateriaaleja maahan kolmansista maista tai
- Toimintaan kuuluu painamista painoväreillä.

Tämä tarkoittaa sitä, että edellä esitetyissä kohteissa ei voida soveltaa lain mahdollistavia helpotuksia, vaikka liikevaihto olisi alle 15 000 € vuodessa. Riskiluokkaan 1 kuuluvissa yrityksissä, joiden liikevaihto on yli 15 000 €, tehdään säännöllistä valvontaa noudattaen Vatista tulevaa tarkastustiheyttä.

Tämä suunnitelma on osa Laukaan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa 2015-2025

ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN SEKÄ ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA (Laukaa)

Eläinlääkintähuollon suunnitelma

Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

Laukaa, Konnevesi

Päivitys vuodelle 2025

Sisällysluettelo

ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN SEKÄ ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA

.....	53
<u>Päivitys vuodelle 2025</u>	53
<u>1 Johdanto</u>	55
<u>2 Toimintaympäristö ja sen muutokset</u>	55
<u>3 Voimavarat</u>	56
<u>3.1 Resurssitarpeen kartoitus</u>	56
<u>3.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako</u>	57
<u>3.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen</u>	57
<u>3.4 Yksityinen palvelutarjonta</u>	58
4 Tietojärjestelmät.....	7
5 Yhteistyö ja viestintä.....	8
<u>5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus</u>	59
<u>5.2 Eriytilanneviestintä</u>	59
6 Maksut.....	8
7 Valvonnan toimeenpano.....	9
<u>7.1 Eläinten terveyden valvonta</u>	60
<u>7.1.1 Eläintautivalmius</u>	60
<u>7.1.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset</u>	61
7.1.3 Eläintautien ilmoittaminen.....	10
<u>7.1.4 Zoonoosien valvonta</u>	61
<u>7.1.6 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus</u>	62
<u>7.1.7 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus</u>	62
<u>7.1.8 Muu eläintautivalvonta</u>	63
7.2. Merkitseminen ja rekisteröinti.....	11
7.3 Eläinten lääkitsemisen valvonta.....	11
7.4 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	12
<u>Sisämarkkinatuonti</u>	64
<u>Sisämarkkinavienti</u>	65
<u>Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus</u>	66
<u>7.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta</u>	66
7.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	19
7.7. Tukivalvonta.....	20
8 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano.....	72
<u>8.1 Peruseläinlääkäripalvelu</u>	72
<u>8.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto</u>	73
<u>8.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu</u>	73
<u>8.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet</u>	74
<u>8.4.1 Ajanvaraus</u>	74
<u>8.4.2 Saatavuus</u>	75
8.5 Toimitilat.....	75
8.6 Välineresurssit.....	76
9 Ohjaus.....	25
<u>9.1 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta</u>	76
<u>9.2 Koulutus ja työnohjaus</u>	76
10 Laatu.....	76
<u>11 Seuranta ja raportointi</u>	77
<u>11.2 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot</u>	77
<u>11.3 Eläintautien ilmoittaminen</u>	77
<u>11.4 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi</u>	77

1 Johdanto

Tämä suunnitelma on Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueelle tehty suunnitelma eläinlääkäripalvelujen sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä. Suunnitelman tekovelvoite sisältyy uuteen eläinlääkintähuoltolakiin, joka tuli voimaan 1.11.2009.

Tämä suunnitelma koskee eläinlääkäripalveluiden järjestämistä sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella. Ohjelman tarkoitus on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta ja laatua sekä yhtenäistää valvontaa ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen kohtelu. Tarkoituksena on myös kartoittaa eläinlääkäripalveluiden resurssien riittävyys eläinten terveydenhuolto- ja sairaanhoitopalveluihin. Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Suunnitelman on aikanaan laatinut Äänekosken entinen kunnaneläinlääkäri Marja-Liisa Vihavainen kolmenkymmenen vuoden praktiikkakokemuksella sekä alueen, asiakkaiden ja työtehtävien tuntemuksella, ja suunnitelman on päivittänyt Laukaan ympäristöterveydenhuollon valvontaeläinlääkäri. Suunnitelmaa päivittivät marraskuussa 2020 kunnaneläinlääkärit Anna Nuutinen ja Jussi Hietala. Suunnitelmaa päivitti marraskuussa 2021 Laukaan ympäristöterveydenhuollon valvontaeläinlääkäri. Suunnitelmaa päivittivät marraskuussa 2022 sekä joulukuussa 2023 ja 2024 Laukaan ympäristöterveydenhuollon valvontaeläinlääkärit.

Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät

Paikallistasolla eläinlääkintähuollon suunnittelu ja toteutus tehdään ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla. Yhteistoiminta-alue voi muodostua yhdestä tai useammasta kunnasta. Tässä ohjelmassa kunta tarkoittaa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-aluetta.

Valtio ostaa kunnilta eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevia tehtäviä. Tehtävistä maksetaan kunnalle todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Kunnat järjestävät myös merkittävän osan eläinlääkäripalveluista kuten eläinlääkintähuoltolain edellyttämän peruseläinlääkäripalvelun arkipäivisin sekä kiireellisen eläinlääkäriavun kaikkina vuorokaudenaikoina.

Eläinlääkintähuoltolain keskeisenä tavoitteena on lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa eläinlääkintähuollossa, ja kuntien on muun muassa peruseläinlääkäripalvelun osana järjestettävä tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palveluja kysyntää vastaavasti.

Yksityiset eläinlääkäripalvelut kohdistuvat pääasiassa pieneläimiin ja hevosiin, mutta myös tuotantoeläimiä hoitavien yksityisten määrä on lisääntynyt. Yksityiset palveluntarjoajat vastaavat suurelta osin erikoiseläinlääkäritason palveluista, joita kunnatkin halutessaan voivat järjestää.

2 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön muodostavat Laukaan kunta (isäntäkunta) ja Konneveden kunta. Viranomaisena ympäristövalvonnassa toimii lupa- ja valvontalautakunta, jossa on yhdeksän

jäsentä: neljä jäsentä Laukaasta, kolme Hankasalmeilta ja kaksi Konnevedeltä. Hankasalmi on mukana toimialueessa rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun osalta.

Yhteistoiminta-alueen muodostaminen helpottaa eläinlääkäreiden yhteistyötä, mahdollistaa keskinäisen työnjaon ja erikoistumisen sekä helpottaa valvontatyön jääviysongelmien ratkaisua. Eläinlääkäripalvelujen tarpeeseen vaikuttavat tuotantoeläintilojen väheneminen ja keskittyminen suurempiin yksiköihin. Tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon merkitys kasvaa. Tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin turvaaminen säännöllisen terveydenhuollon avulla. Terveydenhuollossa pyritään vähentämään sairauksien esiintyvyyttä ja sairauksista aiheutuvia ongelmia. Terveydenhuoltotyöllä pyritään myös neuvonnallisesti ehkäisemään eläinsuojelullisten ongelmien syntyä, mutta tilakokojen kasvu, maatalouden ahdinko ja tuottajien loppuun palaminen aiheuttavat lisähaasteita eläinten hyvinvoinnin kehitykselle.

Lemmikkieläinten ja hevosten määrät lisääntyvät edelleen ja niihin kohdistuviin eläinlääkintäpalveluihin asetetaan yhä suurempia odotuksia ja vaatimuksia.

Varsinkin lemmikkieläinpalveluita osataan arvostaa ja pidetään jopa paikkakunnalle muuton perusteina. Konnevesi ja Laukaa ovat ”kesämökkikuntia”. Yhteensä alueella on tuhansia kesäasuntoja, mikä lisää oleellisesti pieneläinten määrää ja laadukkaan palvelun tarvetta varsinkin kesällä ja loma-aikoina.

Myös hevostaloudella on merkittävä rooli eläinlääkäripalvelujen käyttäjänä sekä elinkeino- ja harrastetoimintana. Hevosten kasvatustoiminta lisääntyy, mikä lisää varsinkin kevät- ja kesäaikaan eläinlääkäreiden työtä hevosten varsotusten ja keinosiemennystoiminnan parissa.

Muita merkittäviä lain uudistuksia ovat kunnille asetettu velvoite maa- tai seutukunnallisen päivystyspalvelun toteuttamisesta ja valvontatehtävien toteutuksen turvaamiseen tähtäävä uudistus, jossa valtio ostaa kunnilta muun muassa eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaiset valvontatehtävät. Viimeksi mainittujen tehtävien hoitoon on valtio varannut määrärahan. Pääsääntöisesti valtion toivomuksena valvonnan toteutuksessa on yhteistoiminta-alueille perustettavat valvontaeläinlääkärien virat. Yhteistoiminta-alueelle perustettu valvontaeläinlääkäri virka mahdollistaa eläinsuojeluvalvonnan tehostamisen sekä jäävittömän hoitamisen. Eläinsuojelulain kokonaisuudistus on parhaillaan meneillään.

Laukaassa on enemmän eläinperäisiä elintarvikkeita käsitteleviä laitoksia, joten laitosvalvontatyö painottuu Laukaan alueelle.

Valvonnan painopisteet huomioidaan käytännön työssä Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) 2015–2023 liitteen 1 mukaisesti kohdennettuina.

3 Voimavarat

3.1 Resurssitarpeen kartoitus

Eläinlääkintähuollon resurssien arvioimiseksi on tehty resurssitarpeen kartoitus käyttäen apuna Ruokaviraston lomaketta (liite 1.).

3.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Tällä hetkellä Laukaassa on kaksi praktiikkaa tekevää kunnaneläinlääkärinä. Konnevedellä on puolikas kunnaneläinlääkärin virka. Yhteistoiminta-alueen eläinlääkintähuoltosuunnitelma on tehty kahdella valvontaeläinlääkärin viralla ja nykyisen käytännön mukaisesti 2,5 kunnaneläinlääkärin työpanoksella. 0,5 kunnaneläinlääkärin työpanos myydään Jyväskylän yksikköön (Äänekoskelle).

Kunnaneläinlääkäreiden työnkuvassa on valvontatehtäviä, joissa he ovat hoitavina eläinlääkäreinä jäävejä. Tämän vuoksi Laukaaseen on perustettu valvontaeläinlääkärin virka, joka palvelee valvontatehtävissä koko aluetta. Lisäksi varsinkin Laukaan alueella on useita eläinperäisiä elintarvikkeita käsitteleviä laitoksia, joiden valvonnasta vastaa valvontaeläinlääkäri. Lisäksi alueelle on perustettu toinen valvontaeläinlääkärin virka. Valvontaeläinlääkärit tekevät tarvittaessa töitä myös esim. Pohjoisen Keski-Suomen alueella erillisen sopimuksen mukaisesti. Tarvittaessa Pohjoisen Keski-Suomen valvontaeläinlääkärit tekevät töitä Laukaan ympäristöterveydenhuollon alueella.

Päivystys on hoidettu maakunnallisena eriyttynä päivystyksenä. Päivystysaikainen yhteydenotto on keskitetty. Suurelänpäivystyksen hoitavat kunnaneläinlääkärit vuorottelemalla maakunnan toisten kunnaneläinlääkäreiden kanssa. Pienelänpäivystys on ostettu yksityisiltä klinikoilta. Jyväskylä hallinnoi pienelänpäivystystä ja laskuttaa muita kuntia sopimuksen ja käyntimäärien mukaan.

Näillä järjestelyillä pystytään turvaamaan asianmukaiset palvelut ja jäävittömät valvonnat koko yhteistoiminta-alueella. Suunnitellut henkilöresurssit helpottavat eläinlääkäreiden työhönsidonnaisuutta, koska oma henkilöstö pystyy sijaistamaan lyhyet poissaolot, kuten lepopäivät päivystysten jälkeen ja lyhyet sairaslomat. Pidemmille lomille, kuten vuosilomille, hankitaan sijaisia.

Työnjako yhteistoiminta-alueella:

Eläinlääkintähuollon palvelut tuotetaan pääasiassa omalla henkilöstöllä. Kunnaneläinlääkärit huolehtivat peruseläinlääkintähuollosta ja terveydenhuollosta hyötyeläinten ja pieneläinten osalta Laukaan ja Konneveden alueella.

Pienelänpäivystyksen järjestämistapa on myös ostopalvelu. Kunnaneläinlääkärit vastaavat hyötyeläinpäivystyksestä.

Valvontaeläinlääkärien vastuualueeseen kuuluvat eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023), eläintautilain ja elintarvikelain mukaiset valvontatehtävät. Kunnaneläinlääkärit osallistuvat tarvittaessa valvontatehtävien toteutukseen jääviysnäkökohdat huomioiden. Varsinkin eläintautivalvonta on lähellä kunnaneläinlääkäreiden työtä ja aiheuttaa vähiten jääviysongelmia.

Tarkempi toimintayksikön työnjako ilmenee tehtäväkuvauksesta (liite 2).

Kunnaneläinlääkäreiden kunnalliset vastaanottotilat sijaitsevat Laukaassa ja Konnevedellä. Ympäristö-osaston toimistosihteerin toimii myös eläinlääkintähuollon toimistosihteerinä.

3.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 6. artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että kaikki sen virallista valvontaa harjoittava henkilöstö pysyy ajan tasalla toimivaltansa alalla ja saa

tarvittaessa säännöllistä lisäkoulutusta. Valvovalla kunnanviranomaisella tulee siis olla riittävä ja asianmukainen hallintomenettelyjen tuntemus. Riittävään osaamiseen kuuluu myös tehtävien edellyttämä kieli-taito.

Laissa eläinlääkäriin ammatin harjoittamisesta säädetään, että eläinlääkäriin ammatin harjoittaja on velvolinen ylläpitämään ammattitaitoaan sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammatinharjoittaja voi osallistua tarvittaessa ammatilliseen jatkokoulutukseen.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan työntekijöiden tulee osallistua täydennyskoulutuksiin vähintään kahdeksana päivänä henkeä kohti vuodessa. Yhteistoiminta-alueen budjetti pyritään laatimaan siten, että tavoite toteutuu. Tavoitteena on, että eläinlääkärit pääsivät mahdollisimman paljon koulutuksiin oman mielenkiintonsa ja työtehtäviensä mukaisesti vähintään kahdeksana päivänä vuodessa. Valmiuseläinlääkäriin toimiva kunnaneläinlääkäri osallistuu vuosittain valmiuspäivään ja mahdollisiin valmiusharjoituksiin. Lisäksi eläinlääkärit voivat osallistua koulutuksiin omalla kustannuksellaan.

Laukaan toinen kunnaneläinlääkäri toimii Ruokaviraston valmiuseläinlääkäriin ja osallistuu vuosittain koulutuspäiville ja valmiusharjoituksiin.

Ennen työsuhteen solmimista varmistetaan henkilöstön pätevyys työ- ja opiskelutodistuksin sekä tarkistamalla eläinlääkärinoikeudet Ruokaviraston ylläpitämästä eläinlääkärirekisteristä:

<https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainlaakarit/elainlaakarirekisterit/>. Muissa EU/ETA-maissa kuin Suomessa eläinlääkäriin pätevyyden hankkineita henkilöitä valittaessa noudatetaan Ruokaviraston ohjetta 7858/04.01.00.01/2021/5.

Lemmikkieläinpäivystyksen tarjousasiakirjoissa on määritelty palvelun vähimmäistaso varustuksen ja henkilöstön koulutuksen suhteen.

3.4 Yksityinen palvelutarjonta

Yhteistoiminta-alueella yksityistä pieneläinlääkintäpalvelua tarjoavat yksityiset eläinklinikat. Hevosklinikka Laukaa on Vihtavuorella sijaitseva yksityinen hevossairaala, jossa hoidetaan jonkin verran myös pieneläimiä.

4 Tietojärjestelmät

Laitosvalvontakäynnit tallennetaan verkkoselainpohjaiseen VATI-tietojärjestelmään. Eläinsuojelukäynteistä laaditaan erilliset tarkastuspöytäkirjat, jotka tallennetaan organisaation sisäisen verkon F-asemalle eläinsuojelun kansioon.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyy kiinteästi useita tietojärjestelmiä ja rekisterejä. Tuonnissa ja sisämarkkinakaupassa käytetään TRACES-järjestelmää. Laukaan ympäristöterveyshuollon yhteistoiminta-alueella praktikkokunnaneläinlääkärit ja valvontaeläinlääkäri käyttävät TRACES-sovellusta sisämarkkinakaupan terveystodistusten laadintaan, ja tavoitteena on, että kaikilla

praktikkokunnaneläinlääkäreillä on valmius sovelluksen käyttämiseen. Valvontaeläinlääkäri käyttää lisäksi sovellusta sisämarkkinakaupan edellytysten täyttymisen valvontaan.

Eläintenpitäjärekisteri-sovellus on Ruokaviraston omistama sovellus, joka rekisteröi eläintenpitäjät ja pito-paikat. Sovellukseen rekisteröidään myös haaskaruokintapaikat. Sovellusta käyttää valvontaeläinlääkäri. Myös kunnaneläinlääkärit voivat hakea Ruokavirastosta käyttäjätunnuksia eläintenpitäjärekisteriin. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyvät tiedot tallennetaan sähköisiin ja paperisiin tietokantoihin.

Tiedot lampaiden Maedi-Visna-valvontaohjelmiin kuuluvista tiloista ja ammattimaista eläintenpitoa harrastavista yksiköistä (hevostallit, tarhat, eläinhoitolat ym.), vesiviljelylaitosrekisterit, käyntidokumentit ja tutkimustulokset ovat F-asemalla ja/tai kansioissa valvontaeläinlääkäriin toimistolla.

Eläinsuojelukäyntien tarkastuspöytäkirjat skannataan sähköiseen muotoon F-asemalle sekä kootaan allekirjoitettuina paperiversioina mappeihin valvontaeläinlääkäriin toimistoon. Kunnaneläinlääkärit käyttävät terveydenhuollon seurantajärjestelmää eli Nasevaa (naudat). Lisäksi heillä on käytössään eläinlääkäriohjelmisto (Provet-ohjelmisto), joka toimii potilaskortisto-, laskutus- ja lääkekirjanpito-ohjelmana.

5 Yhteistyö ja viestintä

5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Aluehallintovirasto, Ruokavirasto ja paikallinen poliisi ovat tärkeimmät viranomaisyhteistyötahot. Muita yhteistyötahoja ovat ELY-keskus ja pelastusviranomaiset. Lisäksi yhteistyötä tehdään paikallisten sosiaali- viranomaisten kanssa. Terveysviranomaisten kanssa yhteistyömuotona on ruokamyrkytys-/tartuntatauti-työryhmä, johon valvontaeläinlääkäri kuuluu.

Yhteistyötä ja yhteydenpitoa ylläpidetään puhelimitse ja sähköpostilla sekä palaverien, yhteistarkastuksien ja järjestämällä keskinäisiä koulutustilaisuuksia.

Yhteistyötä tehdään myös paikallisten vapaaehtoisten eläinsuojeluvalvojen kanssa.

Tiedotuksesta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä vastaa ympäristötoimenjohtaja.

5.2 Erytistilanneviestintä

Yhteistyöalueelle on laadittu oma valmiussuunnitelma, jossa viestintä kuvataan yhteistoiminta-alueen tarpeita vastaavasti. Erytistilanneviestinnästä vastaa ympäristötoimenjohtaja.

6 Maksut

Hyötyeläimet (suurikokoiset eläimet, joita ei voi kuljettaa klinikalle)

Päivystävän eläinlääkäriin yhteystiedot saa soittamalla maksulliseen palvelunumeroon 0600 - 14600 (voimassaoleva hinta kerrotaan puhelun alussa).

Lemmikkieläimet

Päivystyspalveluiden tuottamisesta vastaa pieneläinklinikka.

Yhteyden päivystävään pieneläinklinikkaan saa soittamalla maksulliseen palvelunumeroon 0600 – 306084 (voimassaoleva hinta kerrotaan puhelun alussa).

Klinikkamaksu

Laukaan ja Konneveden pieneläinvastaanotoilla on käytössä klinikkamaksu. Klinikkamaksu on vähäisistä toimenpiteistä 12 eur (sis. alv 24%) ja vaativista toimenpiteistä tai useista samalla käynnillä tehtävistä vähäisistä toimenpiteistä 24 eur (sis. alv 24%). Vähäisiä toimenpiteitä ovat esim. korva-, virtsa- tai ihonäytteen tutkiminen, kissa kastraatio tai sterilaatio ja hammaskiven poisto. Vaativia toimenpiteitä ovat esim. koiran kastraatio tai sterilaatio. Pelkästään eläintautien vastustamiseksi tehtävistä toimenpiteistä (esim. rokotus, terveystai pentutarkastus, sirutus) klinikkamaksua ei peritä. Lisätietoja saa kunnaneläinlääkäreiltä.

Yhteistoiminta-alueella on käytössä hyötyeläinten omistajille subventiot koskien matka- ja käyntimatka-korvausta (liite 3).

7 Valvonnan toimeenpano

Kunnan on huolehdittava eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti (ElHL 15§). Tarkemmin valvonnan toteuttaminen on kuvattu suunnitelman luvuissa 7.1–7.6.

7.1 Eläinten terveyden valvonta

7.1.1 Eläintautivalmius

Laukaan yhteistoiminta-alueella päävastuu eläintautivastustuksen toteutumisesta on valvontaeläinlääkärillä. Kunnaneläinlääkärit toimivat ”silminä, korvina ja käsinä” kentällä.

Laukaan kunnaneläinlääkäri toimii Ruokaviraston valmiuseläinlääkärinä ja osallistuu vuosittain valmiuspäiviin ja mahdollisiin joko aluehallintoviraston tai Ruokaviraston järjestämiin valmiusharjoituksiin. Myös Ruokaviraston järjestämiin tarttuvatautipäiviin pyritään osallistumaan mahdollisuuksien mukaan.

Ensisijaisesti valvonta- ja valmiuseläinlääkäri huolehtivat vaarallisten ja helposti leviävien tautitapausten selvittelystä, mutta asian niin vaatiessa yksi kunnaneläinlääkäri jää hoitamaan peruseläinlääkäripraktiikkaa muiden osallistuessa taudinpurkauksen hoitoon.

7.1.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Tarttuvat eläntaudit jakautuvat lakisääteisesti vastustettaviin, ilmoitettaviin ja muihin tarttuviin eläntauteihin. Lakisääteisesti vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin eläntauteihin.

Epäily tarttuvan eläntaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Kunnan- tai läänineläinlääkäriin on viipymättä tutkittava eläin, jolla epäillään vastustettavaa tai uutta vakavaa eläntautia, ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteiden ottamisesta tekee Ruokavirasto. Epäilyn kynnyks on syytä pitää alhaisena, koska Suomen hyvä eläintautitilanne saattaa erityisesti lisääntyvän kansainvälisen eläinkaupan ja muun liikenteen vuoksi muuttua nopeasti. Jos kyseessä on virallinen eläintautiepäily, aluehallintovirasto voi antaa pitopaikalle välttämättömiä toimenpiteitä koskevan päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto.

7.1.3 Eläintautien ilmoittaminen

Virka-aikana Laukaan yhteistoiminta-alueen praktikkoeläinlääkäri tekee viipymättä ilmoituksen vastustettavan eläntaudin epäilystä tai todetusta taudista pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärille, joka huolehtii ilmoituksista eteenpäin läänineläinlääkärille. Päivystysaikana päivystävä eläinlääkäri on suoraan yhteydessä päivystävään läänineläinlääkäriin. Helposti leviävistä, vaarallisista eläntaudeista tai uusista vakavista eläntaudeista ilmoitetaan välittömästi, myös päivystysaikana. Valvottavista ja MMM:n asetuksessa 1010/2013 luetelluista eläntaudeista ilmoitetaan viimeistään seuraavana arkipäivänä. Muista tarttuvista eläntaudeista ilmoitetaan kuukausiyhteenvedossa. Vastustettavat ja ilmoitettavat eläntaudit on lueteltu lainsäädännön lisäksi Ruokaviraston internetsivuilla.

Kukin Laukaan yhteistoiminta-alueen kunnaneläinlääkäri toimittaa kuukausiyhteenvedon alueellaan epäilystä tai todetuista eläntaudeista aluehallintovirastoon seuraavan kuun 15. päivään mennessä.

7.1.4 Zoonoosien valvonta

Kunnaneläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä toimialueensa tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkäriin on kirjattu eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta antaman asetuksen (1010/2013) 15 §:ään.

Kunnaneläinlääkäri ilmoittaa valvontaeläinlääkärille mahdollisista zoonooseista eli eläimistä ihmisiin tai päinvastoin tarttuvista taudeista, ja valvontaeläinlääkäri puolestaan ilmoittaa tiedon kuntien tartuntataudeista vastaaville terveyskeskuslääkäreille sekä ruokamyrkytys- ja tartuntatautityöryhmälle.

7.1.5 Eläintauteja tutkivat laboratoriot

Vastustettavia eläintauteja voidaan tutkia vain Ruokaviraston omassa tai Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Laukaan ympäristöterveydenhuollon kunnaneläinlääkärit lähettävät näytteet pääsääntöisesti Ruokavirastoon tai Movet-laboratorioon.

7.1.6 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkkailu

Terveystarkkailuohjelmiin kuuluvien tilojen lukumäärä ilmenee liitteestä 1.

Terveystarkkailuun liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta. Tilakäyntien tiheys riippuu eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveystarkkailusta. Aluehallintovirasto antaa vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluville pitopaikoille terveystarkkailusta koskevan päätöksen. Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluville pitopaikoille ei anneta terveystarkkailusta.

Yhteistoiminta-alueella tarkkailueläinlääkäri on koonnut rekisterit yhteen ja huolehtii terveystarkkailuohjelmien noudattamisesta yhdessä kunnaneläinlääkärien kanssa.

Tarkkailueläinlääkäri tai kunnaneläinlääkäri välittää terveystarkkailusta saadut tiedot aluehallintovirastolle.

Yhteistoiminta-alueella on yksi kanala, joka kuuluu pakolliseen salmonellatarkkailuohjelmaan. Siipikarjan salmonellatarkkailu toteutetaan Ruokaviraston ohjeen 15312/5 mukaisesti. Toimijan toteuttaman näytteenoton säädöstenmukaisuus varmistetaan tarkastamalla näytteenottoon liittyvät asiakirjat viranomaisnäytteenoton yhteydessä. Parvissa toimitetut saapumisilmoitukset vastaanottaa ja tallentaa tarkkailueläinlääkäri. Toimijaa vastaa vapaaehtoisen terveystarkkailun kustannuksista.

Jos havaitaan seikkoja, joissa terveystarkkailuohjelmia ei ole noudatettu, asia pyritään korjaamaan tapauskohtaisesti joko neuvonnalla, uusintänäytteenotoilla tai muulla asiaan kuuluvalla tavalla. Jatkuviissa laiminlyönneissä pyydetään apua aluehallintovirastolta.

7.1.7 Vesiviljelylaitosten terveystarkkailu

Vesiviljelylaitosten tarkastukset ja näytteenotto poikas- ja emokalalaitosten osalta toteutetaan aluehallintoviraston määräämällä tavalla. Vapaaehtoisen BKD-terveystarkkailuohjelman tarkkailuun toteutetaan emo- ja poikaskalalaitosten ja yhden Konnevedellä olevan luonnonravintolammikon kyseessä ollessa muun vesiviljelyn terveystarkkailun yhteydessä. Kohteita valvoo ja tarkastukset suorittaa tarkkailueläinlääkäri. Tarkkailun yhdenmukaisuuden ja valvojan pätevyyden varmistamiseksi tarkkailueläinlääkäri perehtyy jokaisen valvomansa kalanviljelylaitoksen toimintaan ja osallistuu alan koulutuksiin säännöllisesti. Tarkastuksissa käytetään Ruokaviraston tarkastusta varten suunnittelemaa lomaketta, josta toimitetaan kopio laitokselle ja aluehallintovirastolle.

7.1.8 Muu eläintautivalvonta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Näytteenoton toteutumisesta ja näytteiden ottamisesta määrääjassa vastaa valvontaeläinlääkäri. Tarvittaessa näytteenottoon osallistuvat praktikkokunnaneläinlääkärit.

Eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyy kunnaneläinlääkärille kuuluvia valvontatoimenpiteitä. Laukaan yhteistoiminta-alueella toimii yksi hevosten keinosiemennysasema, jonka valvonnasta vastaa valvontaeläinlääkäri.

Kyyhkyslakat. Laukaan yhteistoiminta-alueella ei ole kyyhkyslakkoja.

Eläintautivalmiuden ylläpitämiseksi rekisteröityjen harrastelintujen pitopaikkojen on oltava kunnan valvontaviranomaisen tiedossa. Valvontaviranomaisilla on tunnukset Eläintenpitäjä ja pitopaikkarekisterin sähköiseen asiointisovellukseen.

7.2 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Kunnaneläinlääkäri valvoo, että eläintunnistusjärjestelmälain vaatimuksia noudatetaan ja havaitessaan laiminlyöntejä ryhtyy toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi.

7.3 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Laukaan yhteistoiminta-alueella valvontaeläinlääkäri vastaa eläintenpitopaikkoja koskevien aluehallintoviraston määräysten toimeenpanemisesta.

7.4 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

7.4.1 Sisämarkkinakauppa

Elävien eläinten ja niistä saatavien sukusolutuotteiden sisämarkkinakaupan ehdoista ja valvonnasta säädetään sellaisenaan sovellettavassa EU:n eläinterveyssäännöstössä 2016/429 ja sen nojalla annetuissa delegoiduissa asetuksissa ja täytäntöönpanoasetuksissa sekä EU:n valvontasetuksessa 2017/625. Eri viranomais- tahojen tehtävistä ja toimivallasta sisämarkkina-kaupassa säädetään puolestaan kansallisessa eläintautilaissa 76/2021. Aluehallintovirastot hyväksyvät eläintautilain 39§ nojalla alueensa sisämarkkinakauppaan hyväksytyt laitokset (mm. keinosiemennystoimijat ja siipikarjan vientilaitokset). Hyväksynnän ehtojen toteutumisen valvonnasta vastaa kunnaneläinlääkäri (Eläintautilaki 69§).

Toimijoiden, jotka siirtävät jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja, tuotteita, tai eläintaudin aiheuttajamikro-
beja ja -loisia on haettava Ruokaviraston suostumusta tai lupaa (Eläintautilaki 49 ja 64 §) Ruokavirastosta.

Ruokavirasto ilmoittaa suostumuksista ja luvista aluehallintovirastoon ja aluehallintovirasto ilmoittaa kunnan-
eläinlääkärille tai muulle valvovalle virkaeläinlääkärille. Toimijalle tai viranomaiselle lähetettävä ohjeistus on
viranomaisten käytössä Ruokaviraston internetsivuilla. Jos ohjeistus on laadittu yksittäistä toimijaa varten,
siinä tapauksessa se lähetetään tiedoksi myös toimijan alueen aluehallintovirastolle. Avin on hyvä seurata
oman alueen toimijoita siirtotapahtumissa. Seuranta voi tehdä esim. TRACES-järjestelmästä.

Ruokavirastoon rekisteröityneistä sisämarkkinakaupan tuojista ja viejistä saadut ilmoitukset ja tuontiluvat vas-
taanottaa ja arkistoi valvontaeläinlääkäri. Tuontierä ei tarkastuksessa hyväksytty eikä vientierä saa lähetä, jollei
virkaeläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä. Epäselvissä tapauksissa käännetään aina lää-
neläinlääkärin tai Ruokaviraston puoleen.

Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto ja kunnaneläinlääkäri seuraavat saapuvia eriä TRACES-järjestelmästä ja saapuneet erät
tarkastetaan tarvittaessa. Suomeen saapuneet märehitijät, siat ja kameli- ja hirvieläimet tarkastetaan Ruok-
kaviraston ohjeiden mukaisesti 2-5 päivän sisällä saapumisesta. Kaikista kameli- ja hirvieläineristä otetaan
verinäytteet seurantatutkimuksia varten kuten myös riskimaista siirretyistä naudoista, vuohista ja lam-
paista. Sikojen osalta verinäytteet otetaan kaikista muista paitsi teuraaksi siirrettävistä sikaeristä. Muiden
erien osalta suositellaan tarkastamaan (1-7 päivän sisällä saapumisesta) uusien toimijoiden osalta ensim-
mäinen saapunut erä ja seuraavien tarkastusten tarve arvioidaan ensimmäisen tarkastuksen perusteella.
Kunkin toimijan osalta tulisi tarkastaa vähintään yksi saapunut erä vuodessa. Kunnaneläinlääkäri seuraa
saapuvia eriä TRACES-järjestelmässä ja tekee saapuneiden erien tarkastuksia ilman aluehallintoviraston
kehotusta (DOCOM- asiakirjatarkastuksia 14 %, tunnistus 6 % ja fyysisiä 2 %).

Virkaeläinlääkärin on aina ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja
eriä.

Laukaan yhteistoiminta-alueella valvontaeläinlääkärit seuraa TRACES-järjestelmästä tulevia ilmoituksia
sisämarkkinatuonneista ja suorittaa pääsääntöisesti tarvittavat tarkastukset. Praktikkokunnaneläinlääkärit
ovat perehtyneet järjestelmän käyttöön ja osallistuvat tarvittaessa tarkastusten tekemiseen. Tarvittaessa
perehdytystä hankitaan valvontaeläinlääkäriltä sekä osallistumalla Ruokaviraston antamaan koulutuk-
seen.

Virkaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES-järjestelmään täyttä-
mällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU)
2017/625 artiklat 9-15, Eläintautilaki 76/2021 75§).

Valvontaeläinlääkäri ilmoittaa aluehallintovirastoon, jos saapuva erä ei täytä tuonnin ehtoja. Aluehallinto-
virasto tekee laittomista tuonneista hallintopäätökset. Näissä tilanteissa noudetaan kunnassa aluehallin-
tovirastosta saatavia ohjeita ja päätöksiä. Päävastuu TRACES-todistusten seuraamisesta on aluehallintovi-
rastossa.

Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista (poikkeuksena erät, joiden vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin virkaeläinlääkäri). Kaikille eläimille, kuten hyönteisille, matelijoille ja jyrsoille ei ole eläintautiehtoja (muualta lainsäädännöstä voi tulla ehtoja: CITES, vieraslajit, metsästys- ja kalastuslaki). Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 ns. ” eläinterveyssäädännöstö”, Komission delegeoitu asetus 2020/688, Komission delegeoitu asetus 2020/990, Eläintautilaki 76/2021 44§).

Jos viedään eläviä eläimiä toisen jäsenvaltion kautta EU:n ulkopuolelle, tulee tehdä myös sisämarkkinatodistus Tracesiin. Joissain tapauksissa sekä kolmasmaavienti- että sisämarkkina-todistus tehdään Tracesissa ja silloin samoilla tiedoilla voi tehdä molemmat todistukset.

Kunnaneläinlääkärit tarkistavat lähetyksen ennen vientiä Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti ja laativat terveystodistuksen tarkastuksen perusteella. Todistukset ja tarkastukset tehdään viejän kustannuksella. Virkaeläinlääkäriin todistusta ei vaadita ei-kaupallisessa koirien, kissojen, hillerien ja frettien viennissä.

Valvontaeläinlääkäri täyttää TRACES -järjestelmässä terveystodistuksen (II-osan) ja, mikäli viejä ei ole rekisteröitynyt TRACES -järjestelmään, myös I-osan.

Virkaeläinlääkärit seuraavat mahdollista eristä vastaanottajamaassa saatavaa palautetta ja reagoivat siihen. Esim. TRACES-terveystodistuksen valvonta eli III-osion täyttö TRACES-järjestelmän kautta.

Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Suomesta voidaan viedä EU:n ulkopuolelle vain sellaisia eläviä eläimiä tai eläimistä saatavia tuotteita, joiden alkuperästä voidaan riittävällä tavalla varmistua. Lisäksi elävien eläinten ja tuotteiden on oltava siten merkittviä, että ne voidaan tunnistaa. Niiden eläinten ja tuotteiden, joiden viennille EU:n ulkopuolelle on EU-lainsäädännössä asetettu eläintautien vastustamiseen liittyviä vaatimuksia, on lisäksi täytettävä nämä vaatimukset. Viejiltä edellytetään rekisteröitymistä Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin. Toimija vastaa edellä mainittujen vaatimusten täyttymisestä sekä kohdemaan asettamien tuontivaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Jos vientierä kuljetetaan kohdemaahan muun kuin EU-jäsenvaltion kautta, toimija vastaa myös kauttakulkua koskevien vaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Myös eläinten kuljettamista koskevia säännöksiä on noudatettava. Virallisia eläinterveystodistuksia voivat vientiin myöntää ainoastaan kunnaneläinlääkärit, Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit. (EtL 76/2021 9luku, 54 §, 67 § ja 68 § § sekä MMMa 331/2021)

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja ja viennissä käytettävä todistus laaditaan tämän sopimuksen mukaisesti (osa TRACES-järjestelmässä). Muussa tapauksessa Ruokavirasto laatii eläinlääkintätodistusten mallit kohdemaan ehtojen pohjalta. Lemmikkejä vietäessä kunnaneläinlääkäri voi laatia todistuksen viejän selvittämien ehtojen pohjalta. Todistukset toimitetaan Ruokavirastoon, jotta ne saataisiin tarvittaessa todistuksia myöntävien virkaeläinlääkärien ja muiden viejien tietoon.

Ruokavirastolla on käytössä joidenkin maiden kohdalla turvapapereille laadittuja todistuksia tai kansalliseen sähköiseen eCert-järjestelmään tehtyjä todistusmalleja. Turvapaperille laaditut todistukset ovat nähtävillä Pikantissa ja ne ovat kunnaneläinlääkäreiden tilattavissa Ruokavirastosta. Venäjän ja Tulliliiton alueelle vietävien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden osalta todistuksia voivat tilata ja kirjoittaa vain kunnaneläinlääkärit, jotka ovat suorittaneet hyväksytysti ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti viennin valvonnan tentin ja koulutuksen. Laukaan yhteistoiminta-alueella valvontaeläinlääkäri ja kunnaneläinlääkäri koulutustuivat ja pätevoityivät viimeksi vuonna 2018.

Tarkastukset suorittavat ja todistukset laativat Laukaan yhteistoiminta-alueella elävien eläinten osalta ja eläinperäisten elintarvikkeiden osalta pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri. Toimenpiteiden kustannuksista vastaa viejä.

Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Tuodut erät eivät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Mikäli aluehallintovirastosta tai Ruokavirastosta tulee määräyksiä näihin liittyen, valvontaeläinlääkäri toimii niiden mukaisesti.

Mikäli lemmikki on päässyt tullin ohi laittomasti Suomeen, puutteita voidaan todeta esimerkiksi eläinlääkärin vastaanotolla. Virkaeläinlääkärit ohjeistavat myös yksityisiä eläinlääkäreitä tekemään ilmoituksia tapauksissa, joissa yksityiselle eläinlääkärille tuodaan hoidettavaksi maahan tuotu kotieläin, jonka tuonti-asiakirjoissa havaitaan puutteita. Ilmoitukset ohjataan valvontaeläinlääkärille, joka tarkastaa kyseessä olevan eläimen sekä saatavissa olevat asiakirjat. Mikäli valvontaeläinlääkäri havaitsee tuonnin tapahtuneen määräysten vastaisesti, ilmoittaa valvontaeläinlääkäri asiasta Ruokavirastoon. Ruokavirasto tekee mahdolliset hallintopäätökset.

7.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) sovelletaan 1.1.2024 alkaen. Samalla kumoutui aiempi eläinsuojelulaki (247/1996) ja eläinsuojeluasetus (396/1996), eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti. Kunnaneläinlääkäri, valvontaeläinlääkäri ja poliisi valvovat eläinten hyvinvoinnista annetun lain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella. Eläinten hyvinvoinnista annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella valvoo lisäksi kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija (terveystarkastaja).

Eläinsuojeluilmoitukset ohjataan Laukaan yhteistoiminta-alueella valvontaeläinlääkärille.

Eläinsuojeluasioiden hoito kuuluu pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärille, mutta myös kunnaneläinlääkärit voivat osallistua eläinsuojelutyöhön jääviysnäkökohdat huomioiden.

Eläinsuojelutarkastuksista tehdään aina kirjallinen tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan eläimen omistajalle postitse tiedoksi ja mahdollinen päätös todisteellisesti (saantitodistus, asiakirjan toimittaminen henkilökohtaisesti, haastemiehen välityksellä) tiedoksi valitusosoituksineen.

Valvontaeläinlääkäri vastaa Laukaan yhteistoiminta-alueella eläinsuojeluvalvonnan toteutumisesta. Hän suorittaa pääsääntöisesti tarkastukset ja tekee tarkastuspöytäkirjat ja päätökset. Tarvittaessa tarkastuksia tehdään yhdessä kunnaneläinlääkäriin, terveystarkastajan, aluehallintoviraston valtuuttaman eläinsuojeluvalvojan tai vapaaehtoisen eläinsuojeluvalvojan kanssa. Kunnaneläinlääkäriin tekemät tarkastuskertomukset ja päätökset tallennetaan tulostettuina ja allekirjoitettuina valvontaeläinlääkäriin toimistossa oleviin eläinsuojelukansioihin sekä word- ja pdf-muodossa F-asetalle. Kaikista tarkastuskertomuksista ja -päätöksistä lähetetään kopiot aluehallintovirastolle. Aluehallintovirastolle tulee 2024 vuoden alusta toimittaa asiakirjat erillisen lomakelinkin kautta eikä asiakirjoja toimiteta enää sähköpostitse. Tällä tavalla pystytään tilastoimaan tarkastusten määriä sekä eri tarkastus syitä. Tarvittaessa kunnan on mahdollista saada aluehallintovirastolta tilastoja tehdyistä tarkastuksista. Kaikki eläinsuojelupäätökset lähetetään tiedoksi poliisille saatteen kera. Saatteesta ilmenee, annetaanko päätös vain tiedoksi vai pyydetäänkö asiassa harkitsemaan esitutkintaa tai sakkomenettelyä.

Havaittaessa eläinsuojelutarkastuksella eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä ryhdytään tarvittaviin pakkotoimiin (eläinten hyvinvointilain 97 §:n mukaisesti välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi). Pakkotoimien toteuttamiselle annetaan määräaika, minkä umpeuduttua tehdään kohteeseen uusintatarkastus. Jos uusintatarkastuksella havaitaan, että annettuja määräyksiä tai kieltoja ei ole edelleenkään noudatettu, annetaan tilanteesta riippuen uusi määräaika tai voidaan esittää aluehallintovirastolle, että se tehostaisi annettua määräystä tai kieltoa hyvinvointilain 103 §:n mukaisella uhkasakolla.

Aina tarvittaessa pyydetään apua aluehallintovirastosta.

Eläinsuojelurikkomustapauksissa lähetetään eläinsuojelutarkastuspäätöksestä kopio sekä mahdolliset muut dokumentit (kuten valokuvat) Sisä-Suomen poliisilaitokselle.

Virka-apua tarkastuksen turvaamiseksi pyydetään etukäteen Sisä-Suomen poliisilaitokselta sähköpostitse siihen tarkoitettulla lomakkeella tai jos virka-avun tarve ilmenee tarkastuksen yhteydessä yllättäen hätäkeskuksesta puhelimitse.

Eläintenhyvinvointilain 97§:n mukaisissa kiireisissä tapauksissa eläimille voidaan hankkia hoitoa muualta tai hankkia eläimille hoitaja paikan päälle. Eläimille voidaan hankkia myös rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita. Lemmikkieläinten vakavissa laiminlyöntitapauksissa päädytään eläinten hyvinvointilain 97 §:n nojalla useimmiten eläinten kiireelliseen haltuunottoon. Eläin toimitetaan pääsääntöisesti johonkin yhteistoiminta-alueen löytöeläinten hoitopaikkaan. Tuotantoeläimille järjestetään yleensä joko rehua ja hoitaja paikan päälle. Jos eläinten hoitoa ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista järjestää, eläimet voidaan eläinten hyvinvointilain 97 §:n nojalla myös lopettaa, toimittaa teurastettavaksi tai myydä käyvästä hinnasta. Nämä toimenpiteet suoritetaan eläinten omistajan kustannuksella.

Eläinkuljetukset. Aluehallintovirastot myöntävät hakemuksesta kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvia kuljetuksia suorittaville henkilöille ja yrityksille eläinkuljettajaluvat ja niihin liittyvät kuljetusvälineen hyväksymistodistukset sekä kuljettajan ja hoitajan pätevyystodistukset. (EkL 5 luku, eläinkuljetusasetus artikkelit 6-7 ja 10-11).

Kaupallisten eläinkuljetusten valvonnasta säädetään valvonta-asetuksen 9-15 artiklassa. Jos muussa kuin kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvassa kuljetuksessa on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan lain vastaisesti, valvontaviranomaisella on oikeus suorittaa tarkastus. Poliisi ja Tulli voivat suorittaa

tarkastuksen ilman epäilyäkin. Sama oikeus on Ruokavirastolla teurastamon, rajatarkastusaseman ja poistumispaikan alueella ja Lapin aluehallintovirastolla poroteurastamon alueella.

Ruokavirasto voi määrätä aluehallintoviraston tekemään tarkastuksen tai tarkastuksia eläinten kuljetusta koskevien säädösten noudattamisen valvomiseksi taikka Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai Euroopan unionin lainsäädännön niin edellyttäessä. Aluehallintovirasto voi päättää vastaavista tarkastuksista myös omassa valvonnassaan tai määrätä virkaeläinlääkärit tekemään tarkastuksia. (EKL 28 §)

Kunnaneläinlääkärit ja aluehallintovirastot tekevät EU:n jäsenvaltioiden välisten sekä kolmansista maista ja kolmansiin maihin suoritettavien tiettyjen eläinlajien pitkien kuljetusten reittisuunnitelmiin liittyvät tarkastukset ja muut toimenpiteet. (eläinkuljetusasetus artikla 14)

7.5.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinten hyvinvoinnista annetun lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten tai lopetusasetuksen vastaisella tavalla, aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla, poliisilla. Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä kaikkiin tiloihin, joissa eläimiä pidetään. Eläinsuojelutarkastuksen suorittajalla on oikeus tarvittaessa ottaa korvaukset tarkastusta varten tarvittavia näytteitä. Käynnillä tarkastetaan paitsi itse eläimet ja eläinten pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet. Käynnillä voidaan tarkastaa myös luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan edellyttämä eläinluettelo, tuotantoeläimiä koskeva kirjanpito sekä lopetusasetuksessa edellytetyt asiakirjat.

Vaikeimpien eläinsuojelutehtävien osalta kunnan virkaeläinlääkäri voi kuitenkin pyytää tarkastuksen ja päätöksen tekemistä yhteistyössä aluehallintoviraston läänineläinlääkäriin kanssa tai pyytää tehtävän siirtämistä kunnan virkaeläinlääkäriltä aluehallintovirastolle. Kunnan virkaeläinlääkäri voi pyytää tapauksen hoitamiseen apua aluehallintoviraston läänineläinlääkäriltä esimerkiksi tilanteessa, jossa tarkastuskohde on useita eläimiä, joiden osalta on tarve ryhtyä eläinten hyvinvointilain 97 §:n mukaisiin välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kunnan virkaeläinlääkäri voi pyytää tapauksen siirtoa aluehallintovirastolle esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltoa tai määräystä on tarvetta tehostaa uhkasakolla.

Valvontaeläinlääkäriin tai kunnaneläinlääkäriin tietoon tulleet tapaukset (joko suoraan tai eläinsuojeluvalvojan kautta) käydään katsomassa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäriin toimesta. Myös kunnaneläinlääkäri voi tehdä eläinsuojelukäyntejä tai olla mukana valvontaeläinlääkäriin apuna. Samoin eläinsuojeluneuvoja tai aluehallintoviraston valtuuttama eläinsuojeluvalvoja (tällä hetkellä Keski-Suomessa ei ole AVI:n valtuuttamia eläinsuojeluvalvoja) voi olla mukana käynneillä.

Aluehallintovirastojen valtuuttamat eläinsuojeluvalvojat voivat suorittaa epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia sekä luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuvia tarkastuksia. Aluehallintoviraston valtuuttamalla eläinsuojeluvalvojalla on oikeus tehdä eläinsuojelutarkastuksia muissa kuin kotirauhan piirissä olevissa eläinten pitopaikoissa. Kotirauhan piiriin kohdistuvassa tarkastuksessa eläinsuojeluvalvoja voi kuitenkin tarkastusoikeutensa rajoissa tarvittaessa avustaa viranomasta. Jos eläinsuojeluvalvoja havaitsee eläintenpidossa sellaisia epäkohtia, jotka edellyttävät kieltoja, määräyksiä tai

eläinsuojelulain mukaisia kiireellisiä toimenpiteitä, eläinsuojeluvalvojan on otettava yhteyttä eläinsuojeluviranomaisiin.

Eläinsuojelukäynneillä pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioimaan esteellisyys, siksi valvontaeläinlääkäri on ensisijainen valvontakäynnin tekijä. Poliisilta on mahdollista pyytää virka-apua tai taustatietoja valvontakohteesta.

7.5.2 Löytöeläimet

Eläinsuojelulain 15 §:n mukaan kunnan on huolehdittava alueellaan irrallaan tavattujen ja talteen otettujen koirien ja kissojen sekä muiden vastaavien pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä.

Laukaan Työpalvelut / Petri Puumalainen huolehtii Laukaan kunnan alueella irrallaan tavattujen ja talteen otettujen koirien, kissojen ja muiden vastaavien pienikokoisten seuraeläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä (johtavan terveystarkastajan päätös 25.6.2008 § 29). Konneveden löytöeläimistä huolehtii Karajan löytöeläinkoti.

Laukaan löytöeläinpalvelusopimus oli kilpailutettu vuonna 2022 ja uusi toimija aloitti 1.4.2023.

Eläimiä säilytetään 15 vuorokauden ajan, mikäli omistaja ei ole niitä sitä ennen noutanut. Hoitopäivistä peritään maksu eläimen omistajalta. Mikäli eläimiä ei noudeta, niille pyritään löytämään sijaiskoti.

Yksi pidemmän aikavälin tavoite eläinsuojelulain mukaisten kunnan tehtävien hoidossa on löytää lain 15 §:n mukaisten löytöeläinpalveluiden järjestelijäksi ympäristöterveydenhuoltoa soveliaampi organisaatio. Yleisesti ympäristöterveydenhuolto on Suomessa (alan asiantuntemuksensa vuoksi) ollut löytöeläinpalveluiden järjestäjätaho, mutta tähän malliin sisältyy jääviysongelma. Ympäristöterveydenhuollon pääasiallinen rooli eläinsuojelussa on valvoa lain noudattamista. Koska löytöeläinpalveluiden tuottamisen järjestäminen on valvonnan kohde, valvovan viranomaisen ei tulisi olla palvelun järjestämisestä vastuussa. Tähän ongelmaan odotetaan ratkaisua uuden eläinsuojelulainsäädännön voimaantullessa.

7.5.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinten hyvinvointilainsäädännön rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinten hyvinvointilaissa tarkoitetun luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, kotieläinpihat, eläinkaupat, pieneläinhoitolat, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat, luonnonvaraisten eläinlajien tuotantotarhat, avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoimintaa harjoittavat paikat sekä paikat, joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa. Ilman epäilyä tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja -näyttelyihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin. (EhL 78 §). Pääsääntöisesti tarkastukset tehdään vuosittain. Riskiperusteisesti voidaan tarkastustiheyttä muuttaa (1-3 vuoden välein).

Pysyviä eläinnäyttelyitä valvoo luvan myöntämisen jälkeen kunnallinen valvontaviranomainen seuraavien riskinarviointiperusteiden mukaisesti:

- Kohteessa, joissa on suuri eläinmäärä (yli kymmenen eläinlajia tai yli 50 eläinyksilöä) valvonta tehdään vuosittain.
- Kohteissa, joissa eläinmäärä on vähäinen, voidaan kohteet tarkastaa kolmen vuoden välein, jos tarkastuksilla ei ole havaittu epäkohtia.
- Jos tarkastuksella havaitaan epäkohtia, tarkastetaan kohde vuoden välein, kunnes kahtena peräkkäisenä vuonna ei ole havaittu epäkohtia.

Ilmoituksenvaraisia kohteita valvoo kunnallinen viranomainen seuraavien riskinarviointiperusteiden mukaisesti:

- Ensimmäinen käynti tehdään mahdollisimman pian ilmoituksen tultua.
- Jos tarkastuksella ei havaita puutteita voidaan arvioida kohde matalariskiseksi, jolloin tarkastukset voidaan suorittaa kolmen vuoden välein.
- Mikäli kohteessa havaitaan puutteita tai sinne tulee käynti epäilyyn perustuen, tarkastetaan kohde vuosittain, kunnes kahtena peräkkäisenä vuotena ei ole havaittu puutteita. Tarkastuskertomuksesta tulee käydä ilmi, että kyse on ilmoituksenvaraisesta kohteesta.

Jos toiminta ilmoituksenvaraisen kohteen toistuvien tai pitkittyvien eläinsuojelupuutteiden johdosta on toistuvasti säästösten vastaista, on harkittava ilmoituksenvaraisen toiminnan kieltämistä. Ilmoituksenvaraisien kohteiden eläinsuojelukäynteihin liittyvät asiakirjat tulee tällaisessa tapauksessa lähettää aluehallintoviraston kirjaamoon saatteella ”pyydetään arvioimaan ilmoituksenvaraisen toiminnan kieltämistä”. Arvioinnin ja päätöksen toiminnan kieltämisestä tekee aluehallintovirasto.

Valvontaeläinlääkäri hoitaa yhteistoiminta-alueen tarkastukset. Kunnaneläinlääkärit seuraavat tilannetta kentällä ja kehottavat uusia yrittäjiä tekemään ilmoituksen aluehallintovirastoon. Aluehallintoviraston tulee lähettää kopio ilmoituksesta kuntaan.

Laukaan yhteistoiminta-alueen luvan- ja ilmoituksenvaraisten kohteiden lukumäärä on 35 kappaletta, joista suurin osa on hevostalleja. Lisäksi kenneleitä ja eläinhoitoloita on useampi.

7.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet

7.6.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä ja rekisteröinti

Valvontaeläinlääkäri huolehtii sellaisesta sivutuotealan laitosten hyväksymisestä, joka on määrätty kunnan tehtäväksi.

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset ja johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu hävittämään polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla.

Kunnaneläinlääkäri rekisteröi osan teknisistä laitoksista, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin.

Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset on ilmoitettava viipymättä Ruokavirastoon. Ruokaviraston nettisivuilla ylläpidettävältä hyväksytyjen ja rekisteröityjen sivutuotealan laitosten listalta on nähtävissä

ajantasainen luettelo laitoksista ja niiden sijainnista. Valvontaviranomaiset toimittavat hyväksyntään ja valvontaan liittyvät tarkastuskertomukset Ruokaviraston sivutuotejaostoon.

Laukaan yhteistoiminta-alueella on tällä hetkellä kaksi valvontaeläinlääkärin valvottavaa sivutuotealan laitosta. Valvonta toteutetaan aluehallintovirastolta saatujen ohjeiden ja suunnitelman mukaan.

7.6.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Laukaan yhteistoiminta-alueella haaskailmoitukset vastaanottaa valvontaeläinlääkäri.

Aloitettaessa haaskatoiminta (käsittelemättömien sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa), on toiminnasta tehtävä ilmoitus haaskapaikkarekisteriin. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista viemällä haaskapaikan tiedot haaskapaikkarekisteriin Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin (EPR) sähköisen asioinnin sovelluksen kautta (Sivutuotelaki 33 a §). Sähköisen asioinnin kautta voi myös päivittää aiemmin ilmoitettuja tietoja. Rekisteröinti-ilmoitus on mahdollista toimittaa myös kunnaneläinlääkärille, joka vie tiedot haaskapaikkarekisteriin.

Sivutuotelain nojalla annetun asetuksen MMMa 783/2015 mukaan haaskatoimijan on ilmoitettava kuukausittain haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrä. Tiedot on ilmoitettava sekä sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään, että sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueella sivutuotteet käytetään. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä haaskaruokinnassa. Kirjanpito tarkastetaan haaskatoiminnan tarkastuksella.

Valvontaeläinlääkäri valvoo haaskapaikkojen kirjanpitoa ja tarvittaessa tekee fyysisiä tarkastuksia haaskapaikoille Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti.

Laukaan yhteistoiminta-alue ei ole märehijöiden osalta niin kutsuttua syrjäistä aluetta, joten märehijöitä ei saa alueella haudata.

Kunnaneläinlääkäri valvoo toimialueellaan tapahtuvaa raatojen keräilyä ja hävittämistä hautaamalla. Valvonta tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Keräilyalueella tehdään lisäksi kohdennettuja tarkastuksia tiloille, joilla Ruokaviraston toimittamien nautarekisteristä ja lammas- ja vuohirekisteristä ajettujen hävitysraporttien perusteella raatoja hävitetään säädösten vastaisesti. Sikojen osalta poistoilmoitukset voi kunnaneläinlääkäri itse tarkistaa sikarekisteristä. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden hautaamisista.

Mikäli säädöksiä on rikottu, toimijoille annetaan kehoituksia ja määräyksiä säädösten vastaisuuden poistamiseksi. Mahdolliset pakkokeinopäätökset toimitetaan aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon mahdollisimman nopeasti.

7.7 Tukivalvonta

Valvontaeläinlääkäri huolehtii niistä perusvalvonnoista, joihin liittyy täydentävien ehtojen tarkastuksia. Hän huolehtii myös pöytäkirjojen lähettämisestä määräajassa aluehallintovirastoon. Aluehallintoviraston tulee saada kunnalta riittävän nopeasti riittävät tiedot niistä perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä.

Täydentävien ehtojen vaatimusten noudattaminen on EU:n kokonaan rahoittamien suorien tukien ja tiettyjen osarahoitteisten tukien sekä eräiden kansallisten viljelijätukien ehtona. Perustarkastusten (muun muassa eläinsuojelu- ja maitohygieniatarkastukset) pöytäkirjat toimitetaan aluehallintovirastoon mahdollisimman pian tarkastuksen jälkeen. Tavoiteaika on kaksi viikkoa. Tarvittaessa tarkastuksen tehnyt kunnaneläinlääkäri ottaa yhteyttä aluehallintovirastoon heti tarkastuksen jälkeen puhelimitse tai sähköpostitse.

8 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano

Kunnan on huolehdittava siitä, että sen järjestämien ja ostopalveluna hankkimien eläinlääkäripalveluiden on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia. Kunnan on seurattava palvelun saatavuutta, riittävyttä ja laatua osana ympäristöterveydenhuollon laadunvalvontaa.

8.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Laukaan yhteistoiminta-alueen on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella. (ElhL 11 §)

Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on kuitenkin järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkäriin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. (ElhL 11 §)

Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet. (ElhL 3 §)

Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harraste- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet. Kunta ei ole veloitettu järjestämään peruseläinlääkintäpalvelua muille kotieläimille kuin hyötyeläimille niiltä osin, kun yhteistoiminta-alueella olevat yksityiset eläinlääkärit tai eläinlääkäriasemat tyydyttävät palvelujen kysynnän.

Kunnan on omassa eläinlääkintähuollon suunnitelmassa osoitettava, että yksityisiä eläinlääkäripalveluja on määrällisesti ja laadullisesti riittävinä ja keskeytyksettä saatavissa, jos kunta ei itse järjestä peruseläinlääkintäpalvelua kaikille kotieläimille. Kunnan on varauduttava hoitamaan muita kuin hyötyeläimiä, jos yksityinen palvelutarjonta osoittautuu riittämättömäksi tai keskeytyy.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita muodostettaessa on keskeisenä tavoitteena ollut eläinlääkäreiden mielekkään työnjaon ja erikoistumisen mahdollistaminen ja tukeminen. Tämä tulee huomioida paitsi valvontatehtävien eriyttämisellä praktiikasta, myös praktikkojen keskinäisessä työnjaossa sekä ajanvarausperiaatteella hoidettavien tehtävien kuten terveydenhuollon eriyttämisellä akuuttipraktiikasta.

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluva sairaanhoito on kliinisesti sairaan eläimen perustutkimus, hoidontarpeen arviointi sekä hoito tai lähettäminen jatkohoitoon.

Peruseläinlääkäripalveluihin kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun ne pystytään tekemään tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa tai eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä.

Ennaltaehkäisevä toiminta, joka tähtää eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitoon, kuuluu peruseläinlääkäripalveluihin. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot, koirien ja kissojen kastraatiot sekä märehäntäjien, sikojen ja hevosten lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja hoidot kuuluvat normaaliin palveluun. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluu myös kotieläinten ja vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä. Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistusten kirjoittaminen kliinisen tutkimuksen perusteella kuuluu myös peruspalveluihin.

Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella asiakkailta on mahdollisuus saada maksutonta puhelinneuvontaa virka-aikana. Eläinlääkärin ollessa toimenpiteessä voi jättää soittopyynnön puhelinvastaajaan.

Peruseläinlääkäripalvelut pyritään tuottamaan asiakkaille mahdollisimman sujuvasti virka-ajan puitteissa.

8.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava. (ElHL 11 § ja 12 §) Tuotantoeläinten terveydenhuolto ylläpitää ja edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä lisää osaltaan elintarviketurvallisuutta. Kunnan on suunnitelmissaan esitettävä, miten se on varmistanut, että terveydenhuoltopalveluja on saatavissa kysyntää vastaavasti.

Terveydenhuoltosopimuksia on yhteistoiminta-alueella nautatilojen kanssa solmittu 65 kappaletta, katkaen noin 95 prosenttia nautatiloista. Sikatilat (1 kpl) kuuluvat kaikki terveydenhuoltojärjestelmään (Kauppinen Pekka, sopimus Sanna Nikusen kanssa).

Lähes kaikki terveydenhuoltosopimukset on tehty alueen kunnaneläinlääkärien kanssa.

Kaikkien halukkaiden tilojen kanssa on pystytty ja pystytään solmimaan terveydenhuoltosopimus. Terveydenhuoltokäynnit pystytään pääsääntöisesti tekemään yhteistoiminta-alueella suunnitelmallisesti ja ajallaan.

Suurin syy, miksi TH-sopimustilojen määrä nautapuolella ei ole isompi, on tuottajien haluttomuus liittyä ohjelmaan. Alueella on paljon pieniä tiloja, esimerkiksi pieniä lihanautatiloja tai muutaman vuoden päästä lopettelevia tiloja, jotka eivät ole halunneet liittyä terveydenhuolto-ohjelmaan.

Sikatiloista kaikki tilat kuuluvat Sikavaan. Sikatilat saavat taloudellista hyötyä kuulumisestaan ohjelmaan sianlihan hinnassa. Nautapuolella näin ei ole. Terveydenhuoltotyötä pitäisi saada markkinoitua sillä, että se jo sinällään ilman tuotteille tulevaa lisähintaa parantaa tilojen taloutta terveiden ja paremmin voivien eläinten kautta.

8.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokaudenaikoina. (ElHL 13 §)

Jos kunta ei järjestä arkipäivisin peruseläinlääkäripalveluja muille kotieläimille kuin hyötyeläimille sillä perusteella, että se on eläinlääkäripalveluja koskevassa suunnitelmassaan osoittanut, että yksityisiä peruseläinlääkäripalveluja on yhteistoiminta-alueella riittävästi ja keskeytyksettä saatavissa, on kunnan kuitenkin järjestettävä kiireellinen eläinlääkäriapu arkipäivisin myös ei-hyötyeläimille.

Vaihtoehtoisesti kunnalla tulee olla yksityisen palveluntuottajan kanssa sopimus, jolla varmistetaan, että kiireellistä eläinlääkäriapua on aina varmuudella saatavissa myös ei-hyötyeläimille. Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet.

Virka-aikana kiireellinen eläinlääkäriapu pyritään antamaan välittömästi, joko sen kunnaneläinlääkärimenimestä, jolle on soitettu tai tehtävä voidaan siirtää toiselle, jos asianomainen eläinlääkäri on varattu pitempään.

Virka-ajan ulkopuolella ns. päivystysaikaan hoidetaan ainoastaan kiireiset sairastapaukset, jotka eivät voi odottaa seuraavaan arkipäivään tai viikkoon. Eläinlääkäripäivystys virka-ajan ulkopuolella (klo 16.00–08.00, viikonloppuisin ja pyhinä) on järjestetty lähikuntien kesken maakunnallisen eläinlääkäripäivystyssopimuksen mukaisesti vuoden 2011 alusta lukien. Päivystyskäynnit voi siirtää päivystävälle eläinlääkärille klo 14 alkaen.

Hyöty- ja lemmikkieläinpäivystys järjestetään eriytettynä siten, että kunnaneläinlääkärit vastaavat hyötyeläinpäivystyksestä. Hyötyeläinpäivystysalue on itäinen Keski-Suomi. Kerrallaan päivystää kolme hyötyeläinpäivystäjää. Kukin kunnaneläinlääkäri päivystää joka 5. päivystysvuoron, paitsi Laukaassa, jossa kunnaneläinlääkärit jakavat päivystykset keskenään puoliksi.

Pieneläinpäivystyksen järjestämisvastuu on maakunnallisen päivystyssopimuksen mukaisesti Jyväskylän kaupungilla. Pieneläinpäivystysalue kattaa koko Keski-Suomen maakunnan mukaan lukien muutaman maakunnan ulkopuolisen kunnan. Pieneläinpäivystys toteutetaan yksityisen sektorin toimesta.

Yhteydenotto päivystäjiin tapahtuu keskitetysti siten, että alueella on erikseen maksulliset palvelunumerot niin hyöty- kuin pieneläinpäivystykseen.

Hankintalain perusteella pieneläinpäivystys on kilpailutettu keväällä 2015. Tarjouskilpailuun saatiin yksi tarjous ja tämän perusteella koko pieneläinpäivystyksen vuoden 2016 alusta alkaen hoitaa Evidensian Jyväskylän Eläinsairaala osoitteessa Vapaaherrantie 2, 40100 Jyväskylä. Lemmikkieläinpäivystyksen vuoden 2015 tarjousasiakirjoissa on määritelty palvelun vähimmäistaso varustuksen ja henkilöstön koulutuksen suhteen. Tällä pyritään takaamaan, että palvelut tuotetaan vähintään eläinlääkintähuoltolain edellyttämällä laadutasolla.

8.4 Saatavuus- ja laatuvaatimukset

8.4.1 Ajanvaraus

Ajanvaraus ja puhelinaika järjestetään pääsääntöisesti erikseen Laukaassa ja Konnevedellä. Tarvittaessa puhelut voidaan ohjata yhdelle vastaanotolle.

Tämä käytäntö selkiyttää ajanvarausta niin hyöty- kuin pieneläinasioissa sekä helpottaa asiakkaiden yhteydenottoa, koska he saavat asioida pääsääntöisesti tutun eläinlääkärimenimestä omaeläinlääkärimenimestä mukaisesti. Eläinlääkärit voivat tarpeen mukaan ja halutessaan kääntää puhelut toisilleen myös aamuvastaa-aikana.

8.4.2 Saatavuus

Peruseläinlääkäripalvelujen ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

(EiHL 14 §)

Jos avun tarve ei ole kiireellinen, sairaskäynti- tai vastaanottoaika täytyy järjestyä viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset on lomakauden ulkopuolella voitava varata alle kolmen viikon ja lomakaudella alle kuuden viikon sisällä yhteydenotosta. Jos asiakas haluaa palvelut nimetyltä eläinlääkäriltä, saavat jonotusajat olla pitemmät. Hyvänä palvelutasona voidaan väestötiheillä alueilla pitää peruseläinlääkäripalvelun järjestämistä siten, että pääosa asiakkaista saa palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä.

Valtakunnallisessa ohjelmassa annetuissa määrärajoissa pystytään pysymään **peruseläinlääkintäpalvelujen** osalta suunnitelluilla eläinlääkäriresursseilla ja suunnitellulla tavalla. Pääsääntöisesti ainakin hyötyeläinten osalta hoitokäynnit järjestyvät useimmiten saman päivän aikana. Pieneläinten vastaanottoaikoja ei-kiireellisissä tapauksissa voidaan järjestellä parhaalla mahdollisella tavalla työpäivän tai -viikon rytmiin sovittaen. Vastaanottoaikoja pieneläimille on alueella kaksi: kunnalliset vastaanotot Laukaassa ja Konnevedellä.

Kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit on mitoitettava siten, että apua kaikkina vuorokauden aikoina on saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Päivystysalueet on mitoitettava siten, että 90 prosentissa tapauksista päivystävän eläinlääkäriin matka eläintenpitopaikkaan tai omistajan matka vastaanotolle on alle sata kilometriä. Itäisen Keski-Suomen päivystysalueeseen kuuluvat Äänekoski, Konnevesi, Uurainen, Laukaa, Hankasalmi sekä Kangasniemi. Matkat ovat pääsääntöisesti alle 100 km suuntaansa.

8.5 Toimitilat

Kunnan on järjestettävä palveluja varten tarpeelliset toimitilat ja työvälineet ottaen huomioon eläinlääkintähuoltolain ja työturvallisuuslain (738/2002) velvoitteet työnantajana sekä kunnan suunnitelma ja kunnan alueella pidettävien kotieläinten lajit ja lukumäärät.

Lääkkeet on lainsäädännön vaatimusten mukaisesti pystyttävä säilyttämään ja hävittämään asianmukaisesti (lääkitsemislaki 387/2014, 14 §). Huumausaineeksi luokiteltaville lääkeaineille on oltava lukittava tila (huumausainelaki 373/2008, 26 §; huumausaineasetus 548/2008, 6 §).

Yhteistoiminta-alueella on tavoitteena pidettävä eläinlääkäreiden yhteisiä vastaanotto- ja toimistotiloja siellä, missä maantieteelliset etäisyydet eivät muodostu liian suuriksi. Tarvittaviin toimitiloihin kuuluvat vastaanottotilat, toimistohuoneet, lämpimät autotallit, riittävät varastotilat, asianmukaiset pesu- ja kuivatustilat niin instrumenteille kuin vaatteille sekä sosiaaliset tilat peseytymis- ja lepotiloineen. Päivystäjän ja viransijaisen asumiseen soveltuvat asianmukaiset tilat tulee järjestää yhteistoiminta-alueella niihin pisteisiin, joissa päivystystoimintaa harjoitetaan. Hyvin järjestetyt asumisolosuhteet parantavat myös sijaisten saatavuutta.

Yhteistoiminta-alue on laaja, kotieläintilat ovat hajallaan eri puolilla aluetta ja eläinlääkärit asuvat tällä hetkellä niin eri puolilla aluetta, että käytännössä on mahdotonta toimia yhdeltä vastaanotolta käsin.

8.6 Välineresurssit

Kunnaneläinlääkäreillä on käytössään suurin piirtein riittävä perusvarustus praktiikan tekemiseen. Molempien alueiden eläinlääkäreillä on käytössään kannettava ultraäänilaite ja vastaanotoilla on perusvarustus.

9 Ohjaus

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontasuunnitelma hyväksytään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Nyt päivitetty Laukaan yhteistoiminta-alueen eläinlääkintähuoltosuunnitelma hyväksytään lupa- ja valvontalautakunnassa. Kunta toimittaa suunnitelman aluehallintovirastolle.

Suunnitelma tarkistetaan vuosittain. Suunnitelma tarkistetaan yhteistyössä kaikkien eläinlääkäreiden kanssa ja päävastuu päivityksestä on valvontaeläinlääkärillä.

9.1 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta

Suunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain ja sen toteutumisesta laaditaan arviointiraportti.

9.2 Koulutus ja työnohjaus

Osallistutaan mahdollisimman kattavasti Avin ja Ruokaviraston järjestämiin koulutustilaisuuksiin.

10 Laatu

Asiakaspalautteen, mahdollisten valitusten ja mahdollisten aluehallintoviraston tarkastusten ja auditointien perusteella kunnan on suunnitelmaa päivittäessään huomioitava kehittämistä vaativat seikat. Kunnan tulee suunnitelmallisesti kerätä edellä mainituissa tilanteissa esille tulleita kehittämistarpeita ja seurata tehtyjen korjaavien toimenpiteiden edistymistä.

Projektityöntekijä Gita Monthan on laatinut yhteistoiminta-alueelle eläinlääkintähuoltoa koskevan laatusuunnitelman, joka koskee muun muassa valvontoja, asiakirjojen käsittelyä sekä ilmoitusten tekoa. Valitukset ja korvauspyynnöt käsittelee yhteistoiminta-alueen ympäristöterveysosasto. Asianomaiselta eläinlääkäriltä pyydetään lausunto tapahtuneesta. Tarvittaessa pyydetään tapahtuneesta arvio Eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnalta.

Työnantajalla on vastuuvakuutus työntekijöilleen.

Valvontatoimista tehdyt hallintovalitukset käsittelee Hämeenlinnan hallinto-oikeus ja muut kantelut ja valitukset se viranomaisen, jolle valitus on kohdistettu.

11 Seuranta ja raportointi

11.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Viranomaistoimenpiteiden sekä mahdollisten korjaavien toimenpiteiden loppuunsaattamisen varmistamiseksi uusintatarkastukset suoritetaan määräajan kuluessa ja tarvittaessa ryhdytään pakkokeinojen käyttöön. Eläinsuojelutapausten osalta kriittiset tapaukset siirretään aluehallintoviraston hoidettavaksi.

11.2 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Eläinsuojelutarkastuskertomukset ja päätökset toimitetaan välittömästi tai vähintään kuukausittain aluehallintovirastoon ja poliisille. Terveysvalvontaohjelmien käyntien asiakirjat toimitetaan välittömästi tarkastuksen jälkeen aluehallintovirastoon.

Eläinsuojelutarkastuskertomukset ja päätökset ym. laatinut viranhaltija huolehtii, että raportit toimitetaan määräajassa skannattuna sähköpostitse aluehallintoviraston kirjaamoon tai sihteerille aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työn laskutus, jonka kunta laskuttaa valtiolta, tehdään kahden kuukauden välein aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti (hallintosihteeri). Muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot toimitetaan esitettyjen aikataulujen mukaisesti.

Elintarvikeketjun valvonnan tulokset raportoidaan vuosittain VASU-raportoinnilla keskusviranomaisilta saatujen ohjeiden mukaisesti ja siten eläinlääkintähuollon suunnitelmien arvioinnin yhteydessä ei kerätä numeerista tietoa valvonnoista.

11.3 Eläintaudeista ilmoittaminen

Ks. kohta 7.1.2.

11.4 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Eläinlääkäripalvelujen käytöstä pidetään tilastoa vuosittain. Tilastosta ilmenee sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana ja päivystysaikana.

Tilasto liitetään kunnan suorittamaan suunnitelman toteutumisen arviointiin.

LIITTEET:

- Liite 1 Resurssitarpeen kartoitus
- Liite 2 Toimintayksikön työnjako ja tehtäväkuvaus
- Liite 3 Subventiot

Valtakunnallinen ohjelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämissä eläinlääkäripalveluista 2011-2014

RESURSSITARPEEN KARTOITUS

Kunta / Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
Laukaan yhteistoiminta-alue

1. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

1.1. Tuotantotilojen määrä	Kpl		Kpl
1.1.1. Nautatilat	66	1.1.6.3. Kalkkunakasvattamot	-
1.1.1.1. Lypsykarjatilat	24	1.1.6.4. Siitoskasvattamot	-
1.1.1.2. Lihanutatilat	25 (sis emolehmätilat)	1.1.6.5. Muut siipikarjayksiköt	-
1.1.1.3. Emolehmätilat		1.1.7. Vesiviljelylaitokset	4
1.1.2. Sikatilat	1	1.1.7.1. Ruokalalaitokset	1
1.1.2.1. Lihasikalat	-	1.1.7.2. Poikastuotantolaitokset	4
1.1.2.2. Emakkosikalat	1	1.1.7.3. Luonnonravintolammikot	3
1.1.3. Lammastilat	10	1.1.7.4. Muut laitokset	-
1.1.4. Vuohitilat	0	1.1.8. Turkistarhat	1
1.1.5. Hevostilat	108	1.1.9. Tarhatun riistan toimintayksiköt	-
1.1.6. Siipikarjatilat	1	1.1.10. Mehiläistarhat	2
1.1.6.1. Munintakanalat	1	1.1.11. Muut tuotantoeläinyksiköt	-
1.1.6.2. Broilerkasvattamot	-		

1.2. Terveystuotosopimusten määrä	Kpl		Kpl
1.2.1. Naudat	60	1.2.2.2. Tilat, jolla on terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
1.2.1.1. Tilat, joilla on terveystuotosopimus	95%	1.2.2.3. Terveystuotosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista sikatiloista	100 %
1.2.1.2. Tilat, jolla on terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	94%	1.2.3. Siipikarja	-
1.2.1.3. Terveystuotosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista nautatiloista	95%	1.2.3.1. Tilat, joilla on terveystuotosopimus	-
1.2.2. Siat		1.2.3.2. Tilat, jolla on terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
1.2.2.1. Tilat, joilla on terveystuotosopimus	1	1.2.3.3. Terveystuotosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista siipikarjatiloista	-

1.3. Tuotantoeläinten määrä	Kpl		Kpl
1.3.1. Naudat	4150	1.3.6. Siipikarja	1043
1.3.2. Siat	500	1.3.7. Turkiseläimet	2000
1.3.3. Lampaat	1590	1.3.8. Tarhattu riista	6
1.3.4. Vuohet	n.12	1.3.9. Porot	-
1.3.5. Hevoset	994	1.3.10. Muut tuotantoeläimet	

1.4. Väestömäärä	Kpl
1.4.1. Lemmikkieläinten määrä (arvio 1/8 asukasta)	5192

1.5. Alueen pinta-ala km2
2046

1.6. Yksityinen palvelutarjonta	Htv		Htv
1.6.1. Hyötyeläinpraktiikassa	2	1.6.2. Muussa praktiikassa	2

Mahdolliset palveluresurssit vaativat erityiskohteet esitetään kunnan suunnitelmassa. Suunnitelmassa esitetään myös ostosopimukset, jotka kunta on tehnyt yksityisten eläinlääkäripalvelujen tuottajien kanssa

2. VALVONTA

2.1. Eläinten terveyden valvonta			
Resurssitarpeeseen huomioidaan myös kohdat 1.1./1.3./1.4./1.5.			

2.1.1. Terveysvalvontaohjelmiin kuuluvat tilat	Kpl		Kpl
2.1.1.1. Maedi-Visna	0	2.1.1.4. Kanojen salmonellavalvontaohjelma	1
2.1.1.2. Scrapie	-	2.1.1.5. Peuratarhojen terveystarkkailuohjelma	-
2.1.1.3. Broilereiden ja kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelma	-	2.1.1.6. Vesiviljelyeläinten terveystarkkailukohteet	4

2.1.4. Sivutuotevalvonta	Kpl		Kpl
2.1.4.1. Haaskat	2	2.1.4.2. Sivutuotealan laitokset (ks. valvontaohjelma)	2
2.1.4.1.1. Haaskan pitäjäksi ilmoittautuneet toimijat	5	2.1.4.3. Hautausilmoitukset/v	1
2.1.4.1.2. Ilmoitetut haaskat/v	4		

2.2. Eläinten hyvinvoinnin valvonta			
Resurssitarpeeseen huomioidaan myös kohdat 1.1./1.3./1.4./1.5.			

2.2.1. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Kpl		Kpl
2.2.1.1. Kennelit	3	2.2.1.5. Eläinkaupat	0
2.2.1.2. Hevostallit	23	2.2.1.6. Eläinlaitokset	4
2.2.1.3. Riistanhoidolliset tarhat	-	2.2.1.7. Muut	5
2.2.1.4. Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	-		

Mahdolliset valvontaresurssit vaativat erityiskohteet esitetään kunnan suunnitelmassa.

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

Eläinlääkärit	Htv		Htv
Eläinten terveyden valvonta	0,5	Eläinlääkintähuollon hallintotehtävät	-
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	1,5	Muut tehtävät	0.5
Tuotantoeläinten terveydenhuolto	0.5	Eläinlääkäriresurssit yhteensä	5.0
Muut eläinlääkäripalvelut	1,8 sis. ostop.		
Elintarvikevalvonta*	0.7		

Muut kuin eläinlääkärit	Htv		Htv
Eläinhoitajat/avustajat	1 ostopal	Eläinlääkintähuollon hallintotehtävät	0.1
Välinehuolto, siivous ym.	0.1	Muut tehtävät	-
Sihteeri-/toimistopalvelut	0.1	Muut kuin eläinlääkäriresurssit yhteensä	1.3

1 htv = 220 htp

* Elintarvikevalvonta sisältää:

- maidontuotantotilojen tuotantohygieniset tarkastukset
- teurastamoiden ja leikkaamojen valvonta ja lihantarkastus
- riistanlihan tarkastus
- munapakkaamojen valvonta
- muut elintarvikevalvontaan liittyvät tehtävät

Toimintayksikön työnjako ja tehtäväkuvaus

Valvontaeläinlääkäri : Kaidi Piilman, p. 050 572 3692

Valvontaeläinlääkäriin tehtävät:

- vastaa eläinsuojeluvalvonnan toteutumisesta yhteistoiminta-alueella
 - eläinsuojelutarkastukset epäilyn perusteella
 - ilmoituksen- tai luvanvaraisen toiminnan valvonta
 - avin määräämät eläinsuojelutarkastukset
- avin ja Ruokaviraston määräämät muut tarkastukset ja näytteenotot
- vastaa eläintautivastustuksen toteutumisesta yhteistoiminta-alueella
 - elävien eläinten vienti ja tuonti ja niihin liittyvät todistukset
 - terveysvalvontaohjelmat yhdessä kunnaneläinlääkäreiden kanssa
- eläinperäisten elintarvikkeiden laitosvalvonta
- eläinperäisen alkutuotannon valvonta
- ruokamyrkytyssepidemiaselvitys ruokamyrkytystyöryhmissä
- sivutuotevalvonta
- kunnan eläinlääkintähuoltosuunnitelman päivitys, seuranta ja raportointi

Valvontaeläinlääkäri : Mira Talso, p. 050 530 7491

Valvontaeläinlääkäriin tehtävät:

- vastaa eläinsuojeluvalvonnan toteutumisesta yhteistoiminta-alueella ja erillisen sopimuksen mukaisesti myös muualla Keski-Suomessa
 - eläinsuojelutarkastukset epäilyn perusteella
 - ilmoituksen- tai luvanvaraisen toiminnan valvonta
 - avin määräämät eläinsuojelutarkastukset
- avin ja Ruokaviraston määräämät muut tarkastukset ja näytteenotot
- vastaa eläintautivastustuksen toteutumisesta yhteistoiminta-alueella
 - elävien eläinten vienti ja tuonti ja niihin liittyvät todistukset
 - terveysvalvontaohjelmat yhdessä kunnaneläinlääkäreiden kanssa
- sivutuotevalvonta

Kunnaneläinlääkärit:

Annamari Nuutinen, p. 050 3153 512

Toimialue Laukaa

Jussi Hietala, p. 050 3153 512

Toimialue Laukaa

Mika Ilves, p. 0400 242 262

Toimialue Konnevesi, Äänekoski

Kunnaneläinlääkäreiden tehtävät:

- peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellinen eläinlääkäriapu hyöty- ja lemmikkieläimille
- terveydenhuolto
- hyötyeläinpäivystys omalla vuorolla omalla päivystysalueella
- eläintautivalvonta ja näytteenotot, yhteistyössä valvontaeläinlääkärin kanssa
- eläinsuojelutarkastukset, yhteistyössä valvontaeläinlääkärin kanssa
- valmiuseläinlääkäri (Mika Ilves)

Subventiot

Hyötyeläinten hoitamisesta aiheutuvien kustannusten korvaus

Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella noudatettava subventiokäytäntö

Korvausperuste	Omavastuu	Korvaus enintään
Matka	15 €	
Käyntimaksu – arkisin	30 €	80 €
– päivystysaikana (kun käytetään korotettua taksaa)	60 €	80 €

Korvausta ei makseta hevosten eikä lemmikki- tai harrastuseläiminä pidettävien hyötyeläinten (lammas, poro, poni yms.) hoitamisesta.

Korvaukset maksetaan vain yhteistoiminta-alueen kunnaneläinlääkäreiden ja päivystävien eläinlääkäreiden käynneistä. Korvausta ei makseta arvonlisäveron osuudesta.

POHJOISEN KESKI-SUOMEN YMPÄRISTÖPALVELUIDEN ELÄINLÄÄKINTÄ-
HUOLLON SUUNNITELMA ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN SEKÄ ELÄINTEN TER-
VEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONNAN JÄRJESTÄMISEKSI

2015 – 2025

Päivitys vuodelle 2025

Ympäristölautakunta 10.12.2024

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	86
1.1	ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTOJÄRJESTELMÄN YLEISKUVAUS JA TEHTÄVÄT	86
2	ALUEELLISET JA KUNTIEN SUUNNITELMAT	88
3	VOIMAVARAT	89
3.1	HENKILÖRESURSSIT, VASTUUALUEET JA TYÖNJAKO	89
3.2	HENKILÖKUNNAN PÄTEVYYDEN JA OSAAMISEN VARMISTAMINEN	90
4	TIETOJÄRJESTELMÄT	92
5	YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ	93
5.1	VIRANOMAISTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ	93
5.2	ERITYISTILANNEVIESTINTÄ	93
6	MAKSUT	94
7	VALVONNAN TOIMEENPANO	94
8	ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA	95
8.1	ELÄINTAUTIVALMIUS	95
8.2	ELÄINTAUTIEPÄILY JA -TAPAUKSET	95
8.3	ELÄINTAUTIEN ILMOITTAMINEN	96
8.4	ELÄINTAUTEJA TUTKIVAT LABORATORIOT	96
8.5	PAKOLLINEN JA VAPAAEHTOINEN TERVEYSVALVONTA	97
8.6	VESIVILJELYLAITOSTEN TERVEYSVALVONTA	97
8.7	MUU ELÄINTAUTIVALVONTA	98
9	ELÄINTEN TUNNISTAMISEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTA	99
10	ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA	99
11	SISÄMARKKINAKAUPPA, VIENTI JA TUONTI	100
11.1	SISÄMARKKINAKAUPPA	100
11.2	VIENTI EU:N ULKOPUOLISIIN MAIHIN	101
11.3	TUONTI EU:N ULKOPUOLELTA JA ELÄINLÄÄKINNÄLLINEN RAJATARKASTUS	101
12	ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA	102
12.1	EPÄILYYN PERUSTUVA ELÄINSUOJELUTARKASTUS	103
12.2	LUVAN- JA ILMOITUKSENVARAISEEN TOIMINTAAN ILMAN EPÄILYÄ KOHDISTUVA TARKASTUS	104
12.3	ELÄINKULJETUKSET	104
12.4	TEURASTAMOT JA PIENEURASTAMOT	104
12.5	RESURSSIEN RIITTÄVYYS ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONNASSA	105
13	ELÄIMISTÄ SAATAVAT SIVUTUOTTEET	106
13.1	SIVUTUOTELAITOSTEN HYVÄKSYNTÄ JA VALVONTA	106
13.2	SIVUTUOTTEITA KÄYTTÄVIEN JA HÄVITTÄVIEN TOIMIJOIDEN VALVONTA	106
14	EHDOLLISUUDEN VALVONTA	108
15	ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN	109
15.1	PERUSELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT	109
15.2	SISÄLTÖ	109
15.3	TUOTANTOELÄINTEN TERVEYDENHUOLTO	111
15.4	YKSITYINEN PALVELUNTARJONTA	111
15.5	KIIREELLINEN ELÄINLÄÄKÄRINAPU	111
15.6	SAATAVUUS- JA LAATUTAVOITTEET	112
15.7	TOIMITILAT	113
15.8	VÄLINERESURSSIT	114
15.9	OSTOPALVELUT	115
16	SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI	116
16.1	KUNNAN SUUNNITELMAT	116
16.2	ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN KÄYTÖN TILASTOINTI	116
16.3	MUU RAPORTOINTI	116
16.4	TOIMINNAN KEHITTÄMINEN	117
	LIITELUETTELO	117

JOHDANTO

Suunnitelma on laadittu eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan ja eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden alueella. Yhteistoiminta on aloitettu 1.1.2013 ja ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alueeseen eläinlääkintähuollon osalta kuuluvat kunnat Viitasaari, Pihtipudas, Kinnula, Saarijärvi, Karstula, Kannonkoski, Kivijärvi ja Kyyjärvi. Suunnitelman laadinnassa on noudatettu Ruokaviraston ohjetta ”Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015–2025, päivitys vuodelle 2025”.

Suunnitelman tekovelvoitteesta säädetään Eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009) ja Valtioneuvoston asetuksessa eläinlääkintähuollosta (1031/2009). Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa, eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa, sivutuotelaisissa ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa.

Suunnitelman tarkoituksena on suunnitella ja kuvata eläinlääkintäpalveluiden tuottamistapa, saataavuus, laatu ja mitoitus. Suunnitelmassa kuvataan lisäksi, kuinka eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja valvontaan kuuluvat tarkastukset, näytteenotot, seuranta, raportointi ja muut toimenpiteet järjestetään. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa otetaan huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Suunnitelmassa otetaan huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma ja se arvioidaan ja tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista. Aluehallintovirasto on antanut palautetta syksyllä 2021 ympäristötoimen EHOsta. Palaute on huomioitu suunnitelman päivityksessä. Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain mukaisesti.

Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät

Paikallistasolla eläinlääkintähuollon ja siihen liittyvän valvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue. Kunta järjestää valtion vastuulla olevien eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevien tehtävien hoitamisen. Kunnalle maksetaan näistä valvontatehtävistä todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista. Kunta järjestää merkittävän osan eläinlääkäripalveluista kuten eläinlääkintähuoltolain edellyttämän peruseläinlääkäripalvelun arkipäivisin sekä kiireellisen eläinlääkäriavun kaikkina vuorokaudenaikoina.

Eläinlääkintähuoltolain keskeisenä tavoitteena on lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa eläinlääkintähuollossa ja kuntien on muun muassa peruseläinlääkäripalvelun osana järjestettävä tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palveluja kysyntää vastaavasti. Yksityiset eläinlääkäripalvelut täydentävät palvelutarjontaa kohdistuen suurimmalta osalta pieneläimiin ja hevosiin sisältäen myös erikoiseläinlääkärin palveluja, joita kunnatkin halutessaan voivat järjestää.

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alueen toimintaympäristönä on Viitasaaren, Pihtiputaan, Kinnulan, Saarijärven, Karstulan, Kannonkosken, Kivijärven ja Kyyjärven alueet. Yhteistoiminta-alueen asukasluku on 28 046 (12/2021) ja pinta-ala on 6299 km². Alue on maatalousvaltaista. Suurin osa eläintiloista on lypsykarjatiloja. Lisäksi alueella on muutamia emolehmätiloja ja liha-karjatiloja. Sikaloita ja kanaloita on vähän. Kaksi hyötyeläinpäivystysaluetta, Saarijärvi-Karstula-Kannonkoski-Kivijärvi-Kyyjärvi ja Viitasaari-Pihtipudas-Kinnula ovat eläinmääriltään ja toimintaympäristöiltään hyvin samankaltaiset.

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alueella tuotantoeläintilojen määrä on viime vuosina vähentynyt ja tuotantoeläimiä on keskitetty suurempiin yksiköihin. Tämä merkitsee sitä, että ennaltaehkäisevällä terveydenhuollolla ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnalla on ollut kasvava kysyntä. Ennaltaehkäisyllä pyritään vähentämään eläinten sairauksien esiintyvyyttä ja sairauksista aiheutuvia ongelmia sekä vähentämään eläinsuojelullisia ongelmia neuvonnan avulla. Toisaalta tilakokojen kasvu, alati muuttuvat tukijärjestelmät, maidon hinnan laskeminen, epävarmuus ja tuottajien loppuun palaminen aiheuttavat lisähaasteita eläinten hyvinvoinnin kehitykselle.

Eläinsuojelulliset epäkohdat ovat olleet viime aikoina laajasti esillä tiedotusvälineissä ja eläinlääkärien rooli eläinsuojeluvalvojina on korostunut. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alueelle on perustettu 2022 toinen valvontaeläinlääkäri virka eläinsuojeluvalvonnan tehostamiseksi. Praktikkoeläinlääkärit avustavat tarvittaessa valvontaeläinlääkäreitä eläinsuojelutarkastuksilla ja tekevät tarvittaessa myös eläinsuojelukäyntejä. Uutta eläinten hyvinvointilakia on sovellettu vuoden 2024 alusta alkaen.

Lemmikkieläimet ovat tänä päivänä perheenjäsenen asemassa ja niiden hoidolle asetetaan yhä suurempia odotuksia ja vaatimuksia. Lisäksi kesäisin alueella lomailevien mökkiläisten lemmikit työllistävät alueen eläinlääkäreitä jonkin verran.

Myös hevostaloudella on merkittävä rooli eläinlääkäripalvelujen käyttäjänä sekä alueen elinkeino- ja harrastetoimintana. Hevosten kasvatustoiminta lisää jonkin verran varsinkin kevät- ja kesäaikaan eläinlääkäreiden työtä hevosten varsotusten ja keinosiemennystoiminnan parissa.

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden alueella on 11 elintarvikelaitosta (11/2024). Valvontaeläinlääkärit vastaavat alueen laitosvalvonnan toteutumisesta. Eläinlääkärit tekevät alkutuotannon valvonnasta eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotannon valvontaa sisältäen maitotilojen hygieniatarkastukset.

ALUEELLISET JA KUNTIEN SUUNNITELMAT

Eläinlääkintähuollon painopistealueet vuodelle 2025 on esitetty tämän suunnitelman liitteessä 1. Ruokaviraston kunnille osoittamia painopisteitä ovat:

- Sivutuotteiden jäljitettävyys
 - Kunnaneläinlääkärin sivutuotevalvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että laitokseen tulevat, käsiteltävät ja lähtevät sivutuotteet ovat aina jäljitettävissä eteen- ja taaksepäin, sivutuotteiden merkinnät täsmäävät, saapuva tavara täsmää kaupallisten asiakirjojen kanssa, ja laitos varmistaa, että sivutuotteita vastaanottavalla taholla on oikeus ottaa vastaan kyseisiä sivutuotteita.
- Turkistarhojen lintuinfluenssan valvonta ja seuranta
 - Kunnaneläinlääkärit toteuttavat tarkastus- ja näytteenottokäynnit Ruokaviraston valtakunnallisen seurantasuunnitelman ja tautisuojausasetuksen ohjeistuksen perusteella.
- Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin valvonnan tehostaminen
 - Kunnaneläinlääkäri tarkistaa rekisteröintiasiat muiden tilakäyntien yhteydessä. Havaittuihin puutteisiin reagoidaan tarvittavin hallintomenettelyn keinoin. Eläintenpitäjä ja pitopaikkarekisterin ajantasaisuus on ensiarvoisen tärkeää eläintautiepidemioiden hallinnassa.
- Siipikarjan salmonellavalvonnan tehostaminen
 - Kunnaneläinlääkärit toteuttavat tarkastuskäynnit MMMa 316/2021 mukaisesti.

VOIMAVARAT

Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Eläinlääkintähuollon resurssien arvioimiseksi on tehty resurssitarpeen kartoitus (liite 2). Kartoitus on vuodelta 2022.

Resurssitarpeen kartoituksesta ilmenee yhteistoiminta-alueen tuotantoeläintilojen lukumäärät, lemmikkien määrä, terveydenhuoltosopimusten määrä, eläinlääkäreiden tekemien sairausmatkojen määrä virka-aikana ja päivystysaikana, pieneläinkäynnit vastaanotolla virka-aikana ja päivystysaikana ja terveysvalvontaohjelmiin kuuluvat tilat, eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvät kohteet, sivutuotevalvontakohteet ja eläinlääkintähuollon henkilöresurssit henkilötyövuosina sekä muiden kuin eläinlääkäreiden työpanos eläinlääkintähuollon tehtävissä. Edellinen arviointi on tehty vuoden 2019 tilastojen perusteella. Uudesta resurssitarpeen arvioinnista on nähtävissä, että harrastesiipikarjan määrä on selvästi lisääntynyt alueella. Edellisen arvioinnin jälkeen on myös tullut pakolliseksi ilmoittaa hevostenpito eläintenpitäjärekisteriin, minkä johdosta tilastoissa olevien hevostilojen määrä on moninkertaistunut. Lemmikkien arvioitu määrä on hieman laskenut edellisestä arvioista. Määrän arvio perustuu alueen asukasmääriin.

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden alueella on 8,3 kunnaneläinlääkärin virkaa ja kaksi valvontaeläinlääkärin virkaa. Toinen valvontaeläinlääkäri toimii myös vastaavana eläinlääkärinä, jonka tehtäviin on varattu 20 % työajasta. Alueella työskentelee 10–13 palkattua kunnaneläinlääkärää. Vuoden 2024 aikana praktikkoeläinlääkäreistä neljä on tehnyt täyttä 100 % työaikaa. Tämän vuoksi eläinlääkäreitä on enemmän kuin virkoja. Avoimet virat on saatu täytettyä. Vuosina 2021–2024 alueen kahta päivystysaluetta on pääsääntöisesti päivystetty erikseen.

Vuoden 2022 kesäkuusta alkaen alueella on ollut täytettynä myös toinen vakituinen valvontaeläinlääkärin virka. Valvontaeläinlääkärit vastaavat ensisijaisesti alueen eläinsuojelutarkastuksista ja elintarvikelaitosten valvonnasta. Tarvittaessa praktikkoeläinlääkärit tekevät näitä tehtäviä tai avustavat tehtävissä. Eläinlääkäreiden työtilanteen mukaan praktikkoeläinlääkärit osallistuvat eläintautivalvonnan toteuttamiseen. Vuoden 2020 alusta sovittiin Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen kanssa yhteisestä valvontaeläinlääkäriresurssista. Kokeilun avulla todettiin, että alueella on tarve toiselle täysiaikaiselle valvontaeläinlääkärille. Yhteistyö Laukaan ympäristöterveydenhuollon kanssa jatkuu ja yhteistyösopimus on laajentunut vuonna 2022 koskemaan koko Keski-Suomea.

Alueella on yksi yksityinen pieneläinvastaanotto Saarijärvellä ja toinen Karstulassa. Pihtiputaalla ja Viitasaarella on yksityispraktiikkaa tekevät eläinlääkärit.

Ympäristöpalvelujen palvelualuejohtaja sekä vastaava kunnaneläinlääkäri tekevät eläinlääkintähuoltoon liittyvät hallinnolliset tehtävät ja eläinlääkintähuolto on ympäristölautakunnan alainen. Ympäristötoimen lupasihteeri ja toimistos sihteeri toimivat myös eläinlääkintähuollon toimistosihtereinä vastaten osaltaan toimistotehtävistä. Siivoojat käyvät sopimusten mukaan siivoamassa kaikkien toimipisteiden vastaanottotiloja.

Puhelinvastaanotto ja ajanvaraus on arki-aamuisin klo 8.00 - 9.30. Eläinlääkäripäivystys on arkisin klo 16.00 - 8.00 ja viikonloppuisin pe klo 16.00 - ma klo 8.00.

Kunnaneläinlääkäreillä ei ole selvää erikoistumista tiettyihin tehtäviin, vaan he tekevät kaikki sekapraktiikkaa ja terveydenhuoltoa. Pieneläimiä hoidetaan kunnaneläinlääkäreiden vastaanotoilla käytettävissä olevin resurssein. Saarijärven yhteisvastaanotolla käy eniten pieneläinpotilaita. Pieneläinten osalta kunnan velvoitteisiin kuuluu akuutti sairaudenhoito ja tautien ennaltaehkäisyyn liittyvät toimenpiteet.

Suurelänpäivystys on hoidettu kahdella alueella, jolloin toinen päivystäjä on ollut Saarijärvi-Karstula-Kannonkoski-Kivijärvi-Kyyjärvi -alueella ja toinen Viitasaari-Pihtipudas-Kinnula -alueella. Pieneläinpäivystys on eriytetty ja ostettu Jyväskylän kaupungilta. Jyväskylä hallinnoi pieneläinpäivystystä ja lasuttaa muita kuntia sopimuksen ja käyntimäärien mukaan. Käytössä on maksullinen päivystyspuhelin.

Suunnitelma työnjaosta yhteistoiminta-alueella

Eläinlääkintähuollon palvelut tuotetaan pääasiassa omalla henkilöstöllä. Kunnaneläinlääkärit huolehtivat peruseläinlääkintähuollosta ja terveydenhuollosta hyötyeläinten osalta kokonaan ja pieneläinten peruseläinlääkintäpalvelusta. Vaativimmissa pieneläintapauksissa käytetään apuna lähellä olevia yksityisiä klinikoita. Samoin vaativimmissa hevostapauksissa käytetään apuna yksityisiä klinikoita.

Pieneläinpäivystys ostetaan Jyväskylän kaupungilta, joka on tehnyt sopimuksen Evidensian kanssa.

Kunnaneläinlääkärit voivat osallistua tarvittaessa myös valvontatehtävien toteutukseen jääviysnäkökohdat huomioiden. Varsinkin eläintautilvonta on lähellä kunnaneläinlääkäreiden työtä ja aiheuttaa vähiten jääviysongelmia.

Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Ennen työsuhteen solmimista varmistetaan henkilöstön pätevyys työ- ja opiskelutodistuksin sekä tarkistamalla eläinlääkärinoikeudet Ruokaviraston ylläpitämästä eläinlääkärirekisteristä: <https://palvelut2.evira.fi/elainlaakarihaku/haku.php> Kunnaneläinlääkäri virassa olevan henkilön tulee olla eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 16 §:n mukaan laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin.

Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain (29/2000) 18 §:ssä säädetään, että eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitaitoaan sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Lisäksi valvonta-asetuksen 6. artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että kaikki sen virallista valvontaa harjoittava henkilöstö pysyy ajan tasalla toimivaltansa alalla ja saa tarvittaessa säännöllistä lisäkoulutusta. Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan ympäristöterveydenhuollon henkilökunnan tulisi päästä ammatilliseen lisäkoulutukseen vähintään kahdeksana päivänä vuodessa.

Viitasaaren kaupungin työntekijöille on laadittu toimialakohtainen koulutussuunnitelma. Viimeisin versio on vuodelle 2023. Eläinlääkäreiden tavoitteena on koulutuksen avulla lisätä ammatillista osaamista. Lisäksi eläinsuojelutehtävien hoitamisen osalta kouluttaudutaan lainsäädösten hallinnassa. Eläinlääkärit osallistuvat Eläinlääkäripäiville, aluehallintoviraston järjestämiin työkokouksiin ja tarvittaessa muihin ammatillisiin koulutuksiin.

Näiden lisäksi eläinlääkärit pyrkivät osallistumaan Ruokaviraston järjestämille koulutuspäiville, tuotantoeläinlääkäripäiville ja muille mahdollisille jatkokoulutuskursseille vuorotellen mahdollisuuksien mukaan. Sijaisjärjestelyt koulutusten aikana hoidetaan pääsääntöisesti sisäisesti. Jos joku alueen eläinlääkäreistä ei pääse osallistumaan koulutuksiin, niin koulutuksessa mukana olleen eläinlääkärin toivotaan tuovan kurssimateriaalin poissaolleille. Ruokaviraston koulutusten materiaalit tallennetaan pääsääntöisesti Pikanttiin, josta ne on mahdollista katsoa myös jälkikäteen. Lisäksi alueen kaksi nimettyä valmiuseläinlääkäreitä saavat lisäkoulutusta tautien vastustamistyöhön.

Toinen valvontaeläinlääkäri on suorittanut Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan järjestämän hygienikkokuulustelun ja suorittaa tällä hetkellä ympäristöterveydenhuollon erikoistumistutkimusta. Yksi kunnaneläinlääkäreistä tekee väitöskirjatutkimusta.

Ympäristöpalveluiden työntekijöillä on vuonna 2023 mahdollista osallistua myös Eduhousen järjestämiin verkkokoulutuksiin. Alustalla on muun muassa juridiikan ja hallinnon koulutuksia.

TIETOJÄRJESTELMÄT

Eläinlääkäreillä olevat seurantajärjestelmät

Kunnaneläinlääkäreiden käytössä on sekä sioille että naudoille tarkoitettut Sikava- että Naseva- terveydenhuollon seurantajärjestelmät ja terveydenhuoltokäynnit ja -suunnitelmat päivitetään internetin kautta. Eläinlääkäreillä on käytössään potilastietoja, laskutusta ja raportointia varten eläinlääkäriohjelma KliniQ. Lääkekirjanpito hoidetaan näillä ohjelmilla. Eläinlääkärit raportoivat mikrobilääkkeiden käytöstä eläinlääkäriohjelman tai Ruokaviraston Vetportti-sivuston kautta.

Eläinlääkärit käyttävät Hippoksen Heppa-järjestelmää, jonka kautta mm. hevosten rokotetiedot lähetetään suoraan Hippoksen terveystietojärjestelmään ja Kennelliiton Omakoira-järjestelmää, jolla voidaan koirapentueiden tunnistusmerkintätiedot kirjata sähköisesti kennelliiton tietokantoihin.

Viranomaiskäytössä olevat tietojärjestelmät

Eläintenpitäjärekisteri on Ruokaviraston omistama eläintenpitäjien ja pitopaikkojen rekisteröintiin tarkoitettu tietojärjestelmä. Rekisteriin ilmoitetaan pitopaikkojen ja pidettävien tuotantoeläinten lisäksi haaskapaikat sekä ammattimaisen eläintenpidon kohteet. Kunnaneläinlääkäreillä on käyttöoikeus tähän rekisteriin. Valvontaeläinlääkärillä on oikeudet myös nauta-, lammas- ja vuohirekisteriin, sikarekisteriin ja eläintenpitokieltorekisteriin. Vuonna 2023 otetaan uutena tietojärjestelmänä käyttöön koirarekisteri. Ruokavirasto tiedottaa eläinlääkäreitä Pikantti-sivuston kautta. Siellä on ajantasaista tietoa eläinlääkintähuollon ja elintarvikevalvonnan viranomaistehtävistä. Alkutuotannon valvonnan ja hyväksyttyjen elintarvikehuoneistojen valvontatiedot kirjataan VATI-järjestelmään. Kaikkiin Ruokaviraston sovelluksiin haetaan käyttöoikeuksia Pääsynhallinta-järjestelmän kautta.

Traces NT (Trade Control and Expert System New Technology) on EU-komission ylläpitämä, internetissä toimiva järjestelmä mm. elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan varmistamiseksi EU:n jäsenvaltioiden välisissä siirroissa sekä tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista. Traces NT -järjestelmä päivittyi vuonna 2021, minkä seurauksena järjestelmän käyttö muuttui joiltakin osin. Traces NT -tietojärjestelmää käytetään muutamia kertoja vuosittain elävien eläinten sisämarkkinakaupassa, erityisesti hevosten matkustusasiakirjojen laatimisessa. Järjestelmän käytön hallitsee valvontaeläinlääkärien lisäksi osa praktikkoeläinlääkäreistä. Toinen valvontaeläinlääkäreistä vastaa terveystodistuksien laatimisesta. Aluehallintovirasto hallinnoi käyttäjätunnuksia ja kaikilla kunnaneläinlääkäreillä on oikeus käyttää järjestelmää.

YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

Viranomaisten välinen yhteistyö ja viestintä

Eläintautilaissa ja eläinsuojelulaissa on säännöksiä eri viranomaisten velvollisuuksista ilmoituksiin ja yhteistyöhön eläintauti- ja eläinsuojelutapauksissa. Yhteistyötä ja yhteydenpitoa tehdään puhelimitse, sähköpostiviesteillä ja pitämällä palavereita.

Aluehallintovirasto, Ruokavirasto, paikallinen poliisi ja ELY-keskus ovat tärkeimmät ympäristötoimen yksikön ulkopuoliset viranomaiset joihin pidetään yhteyttä. Avin ja Ruokaviraston kanssa pidetään yhteyttä sähköpostitse ja puhelimitse sekä videoneuvotteluin. Lisäksi yhteistyötä tehdään tarvittaessa paikallisen sosiaali- ja terveystieteiden kanssa.

Eläinlääkintähuollon tiimipalavereita, joihin kaikki eläinlääkärit pyritään saamaan paikalle, järjestetään 4-10 kertaa vuodessa. Suurin osa palavereista pidetään Teams-yhteydellä, mikä helpottaa praktikkoeläinlääkärien osallistumista.

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluilla on omat internetsivut www.pkyl.fi, joilta löytyvät eläinlääkintähuollon yhteystiedot ja ajanvarausajat. Sekä Saarijärven että Pihtiputaan vastaanotoilla on myös omat Facebook-tilit tiedottamista varten. Kaikilla viranhaltijoilla on sähköpostiosoitteet etunimi.sukunimi@viitasaari.fi. Pitkäaikaisille sijaisille on myös perustettu omat sähköpostiosoitteet. Valvontaeläinlääkäreillä on lisäksi käytössä palvelusähköposti valvontaelainlaakari@viitasaari.fi.

Tarvittaessa eläinlääkintähuoltoa koskevista asioista tiedotetaan paikallislehdessä. Ympäristölautakunnan päätökset ja esityslistat ovat myös nähtävillä ympäristötoimen nettisivuilla.

Palvelualuejohtaja vastaa viime kädessä ympäristöterveydenhuollon kokonaistiedottamisesta.

Erityistilanneviestintä

Erityistilanneviestintä on kuvattu valmiussuunnitelmassa.

MAKSUT

Kuntien on suositeltavaa subventoida sairaskäyntien ja terveydenhuoltokäyntien matkoista johtuvia kustannuksia eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaisesti. Kuntalaisten yhdenvertaisuus ja eläinsuojelulliset syyt puoltavat subventioita. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden alueella on subventio käytössä hyötyeläinkäynneillä siten, että tuotantoeläinten käyntimaksua ja matkakustannuksia subventoidaan yli 35 km:n menomatkan mukaan.

Kunta voi eläinlääkintähuoltolain 21 §:n mukaisesti periä klinikkamaksun kunnan järjestämistä toimitiloista ja työvälineistä sekä avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvista kustannuksista, kun eläimiä hoidetaan eläinlääkärin vastaanotolla. Ympäristöpalveluiden alueella on käytössä kunnan valvontaviranomaisen vahvistama klinikkamaksu ja keskitetystä yhteydenottopalvelusta perittävä maksu. Klinikkamaksu on vastaanotosta ja tehtävästä toimenpiteestä riippuen 5–17 €.

Aluehallintovirasto antaa tarkat ohjeet eläinlääkintähuoltolain sekä eläintäutilain nojalla tapahtuvista laskutuksista.

VALVONNAN TOIMEENPANO

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tavoitteena on toteuttaa eläintäutilainsäädännössä, eläinsuojelulainsäädännössä ja eläinten lääkitsemislainsäädännössä sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoitoa alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti.

Valvontaa pyritään suuntaamaan riskiperusteisesti ottaen kuitenkin huomioon säädösten edellyttämät vaatimukset. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna että epäilyyn perustuvana. Osa valvontakohteista sovitaan erikseen hankkeina. Hankkeisiin osallistutaan Aluehallintoviraston ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan.

Valvontaan liittyviä ohjeita ja lomakkeita on saatavilla Ruokaviraston nettisivulla.

ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

Eläintautivalmius

Varautuminen eläintautien leviämisen uhkaan on keskeinen osa eläinten terveyden valvontaa. Tautitapausten varhainen havaitseminen, nopeasti käynnistettävät hallintatoimet sekä tarvittavan välineistön nopea saatavuus ja samoin muun välttämättömän eläinlääkintähuollon toimiminen poikkeustilanteissa on oltava suunniteltuna etukäteen.

Kunnaneläinlääkäri huolehtii eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta kunnan alueella. Valtion määräykset tulevat suoraan viranhaltijoille ja aluehallintovirasto ohjeistaa tarvittaessa. Vaarallisten ja/tai helposti leviävän eläintaudin tautitapauksissa Ruokaviraston kouluttamat valmiuseläinlääkärit ja kunnaneläinlääkärit osallistuvat tautipurkauksen hoitoon. Kunnan on huolehdittava kunnaneläinlääkäreille eläinterveys säännöstyössä ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädettyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä.

Eläintautivalvonnasta vastuussa alueella ovat sekä praktikot että valvontaeläinlääkärit. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden alueella Karstulassa työskentelevä kunnaneläinlääkäri ja toinen valvontaeläinlääkäri ovat valmiuseläinlääkäreitä. Läänineläinlääkäri pitää luetteloja toimialueensa valmiuseläinlääkäreistä ja tautia epäiltäessä ja taudinpurkauksen varhaisessa vaiheessa käytetään ensisijaisesti oman aluehallintoviraston toimialueen virka- ja valmiuseläinlääkäreitä. Ensisijaisesti valvontaja valmiuseläinlääkärit huolehtivat vaarallisten ja/tai helposti leviävien tautitapausten selvittelystä, mutta asian niin vaatiessa yksi kunnaneläinlääkäri jää hoitamaan peruseläinlääkäripraktiikkaa, muiden osallistuessa taudinpurkauksen hoitoon. Tällöin työtehtävät priorisoidaan niin, että ensisijaisesti hoidetaan kiireellistä apua tarvitsevat eläimet.

Eläintautivalmiutena on vastaanotoilla suojavaatteita, välineitä veri- ja ulostenäytteenottoa varten. Varsinaista erillistä valmiusvarastoa ei ole.

Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Tarttuvat eläintaudit jakautuvat luokkiin A-E eläintaudin vakavuuden perusteella. Lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustustoimenpiteistä vastaa kunnaneläinlääkäri, siten kuin eläintautilailla ja eläintautilain perusteella annetuilla erillisissäädöksillä on säädetty. Ilmoitettavia eläintauteja koskee velvollisuus ilmoittaa eläintaudin esiintymisestä tai sen epäilystä. Lainsäädännön perusteella kunnaneläinlääkäri on velvollinen ilmoittamaan erikseen lueteltujen zoonoosien esiintyminen terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille.

Epäily tarttuvan taudista voi syntyä joko tilalla eläimen kliinisten oireiden perusteella tai tuotannon tunnuslukuja tarkasteltaessa tai näytetutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Tuottaja voi ottaa myös

suoraan yhteyttä eläinlääkəriin epäilystään. Kunnaneläinlääkəri voi vastaanottaa ilmoituksen taudista toiselta eläinlääkəriltä. Tällöin kunnaneläinlääkəri viipymättä tutkii eläimen, jossa epäillään vastustettavaa tautia tai uutta vakavaa eläintautia ja arvioi, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Epäilyn kynnyks pidetään riittävän alhaisena, koska Suomen hyvä eläintautitilanne saattaa muuttua nopeasti.

Kunnaneläinlääkəri huolehtii eläinterveyssäännöstön ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöön panosta ja jatkotoimenpiteistä. Tarvittaessa eläintautitapauksissa suoritetaan saneeraustoimenpiteitä, huolehditaan mahdollisten rajoittavien määräysten ja toimenpidemääräysten antamisesta, selvitetään taudin alkuperä ja levinneisyys, huolehditaan tiedottamisesta ja tehdään yhteistyötä elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen ehkäisemiseksi aluehallintoviraston ja/tai Ruokaviraston ohjauksessa.

Eläintautien ilmoittaminen

Epäilystä tai taudin toteamisesta tehdään välittömästi ilmoitus läänineläinlääkərille tai, jollei häntä tavoiteta, Ruokavirastolle. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto.

Luokkien A-E taudeista eli helposti leviävästä, vaarallisesta ja uusista vakavasta eläintaudeista ilmoitetaan läänineläinlääkərille välittömästi, myös päivystysaikana. Valvottavista ja Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (325/2021) mukaisista ilmoitettavista eläintaudeista on ilmoitettava läänineläinlääkərille seuraavana arkipäivänä. Muista ilmoitettavista eläintaudeista ilmoitetaan vain kuukausiyhteenvedossa kuukausittain seuraavan kuun 15. päivään mennessä.

Osa eläintaudeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen, esimerkkinä salmonellatartunnat, EHEC-bakteeri ja lintuinfluenssa. Tartunta on mahdollinen myös ihmisestä eläimeen. Tällaisten zoonoottisten tartuntojen leviämisen varalta kunnaneläinlääkärin on oltava yhteistyössä terveydenhuollon (tartuntataudeista vastaava tai johtava lääkäri) kanssa. Kunnaneläinlääkärin on tehtävä myös tarvittavat ilmoitukset kunnan terveystoimikunnalle ja muille eri tauteja koskevissa säädöksissä edellytetyille tahoille, kuten esim. meijereille ja teurastamoille.

Eläintauteja tutkivat laboratoriot

Eläintautilain (76/2021) luvussa 11 säädetään eläintauteja tutkivia laboratorioita koskevista vaatimuksista ja vastustettavia eläintauteja voidaan tutkia ainoastaan Ruokavirastossa tai Ruokaviraston hyväksymässä laboratorioissa. Ruokavirasto ylläpitää julkista rekisteriä vastustettavia eläintauteja tutkivista laboratorioista.

Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkkailu

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudille on erillislainsäädännöllä säädetty terveystarkkailuohjelman vähimmäistaso. Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellatarkkailu.

Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveystarkkailuun lampaiden ja vuohien maedi-visnan varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. Alueella on muutamia vapaaehtoiseen terveystarkkailuohjelmiin kuuluvia tiloja. BKD-tarkkailuohjelman muutosten vuoksi merkittävä osa ohjelmaan kuuluneista toimijoista erosi ohjelmasta vuoden 2021 aikana.

Valvontaeläinlääkäri tekee pääsääntöisesti pitopaikkojen terveystarkkailuun liittyvät tilakäynnit ja salmonellatarkkailuohjelmien osalta seuraa toimijan toteuttaman näytteenoton säädöstenmukaisuutta ja hallinnoi parvista toimitettuja saapumisilmoituksia sekä huolehtii pakolliseen terveystarkkailuun liittyvien tilakäyntien suunnitelmallisesta toteutumisesta. Hän myös välittää terveystarkkailusta saadut tiedot aluehallintovirastolle, joka tekee viralliset päätökset terveystarkkailun tarkkailuista. Jos terveystarkkailu ei toteudu säädösten mukaisesti, valvontaeläinlääkäri ilmoittaa aluehallintovirastolle, joka suunnittelee, kuinka toimitaan tässä tilanteessa.

Terveystarkkailuun kuuluvat toimijat löytyvät valvontaeläinlääkäriin tiedostoista Teamsista ja mapista liittymisasiakirjoineen, tilakäynteineen ja tutkimustuloksineen, josta ne ovat helposti sijaistenkin käytettävissä. Terveystarkkailun tarkat kuvaukset löytyvät eläinlääkintälainsäädännöstä tautikohtaisesti ja Ruokaviraston Pikantti-sivustolta. Toimija vastaa vapaaehtoisen terveystarkkailun kustannuksista.

Vesiviljelylaitosten terveystarkkailu

Vesiviljelylaitosten tarkastukset ja näytteenotot tehdään pääosin riskiperusteisesti. Ruokaviraston vuosittaisessa ohjeessa luokitellaan laitokset riskiluokkiin laitostyyppin mukaisesti ja ohjeistetaan tarkkailun perustaso tietyn tyyppisille laitoksille. Aluehallintovirasto huomioi paikalliset olosuhteet tarkkailun luokituksessa. Valvontaeläinlääkäri tekee tarkastukset ja näytteenotot aluehallintoviraston määräämällä tavalla. Läänineläinlääkäri lähettää määräyksen valvovalle eläinlääkärille tarkastuksen toimeenpanemiseksi ja tarkastusten yhteydessä havainnoidaan laitoksen riskejä saada ja levittää tauteja ja nämä riskit raportoidaan tarkastuskertomuksessa aluehallintovirastolle. Olennainen osa tarkkailusta on kirjanpitoon ja oma tarkkailun kuvaukseen perehtyminen.

Kalanpoikasia kasvattavat vesiviljelylaitokset tarkastetaan kerran vuodessa, ruokakalalaitokset sekä hautomot kolmen vuoden välein ja luonnonravintolammikot neljän vuoden välein. Laitoksia tarkastava valvontaeläinlääkäri huolehtii myös näytteiden otosta ja lähettää tarkkailusta täytetyn lomakkeen aluehallintovirastoon.

Jos vesiviljelylaitoksessa havaitaan tarttuva kalatauti, laitokselle annetaan rajoittavat määräykset ja läänineläinlääkäri yhdessä valvontaeläinlääkäriin kanssa suorittaa tarvittavat saneeraustoimenpiteet kalatautisäännösten ja Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti.

Muu eläintautivalvonta

Ruokavirasto pyytää seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Suurin osa näytteiden otosta perustuu EU:n yhteiseen lainsäädäntöön. Tällaisia erikseen vuosittain otettavia seurantanäytteitä on esim. lintuinfluenssan varalta otettavat näytteet tiloilta ja teurastamoilta. Näytteenoton toteutumisesta ja niiden ottamisesta määräajassa vastaa valvontaeläinlääkäri ja apuna voi tarvittaessa olla kunnaneläinlääkäri, joka vapautetaan tehtävään omista tehtävistään. Tiedot taltioidaan ja tiedot näytteenotosta toimitetaan aluehallintovirastolle viraston antamien ohjeiden ja aikataulun mukaisesti.

Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristöpalvelujen alueella on yksi oriasema. Valvontaeläinlääkäri käy kolmen vuoden välein tekemässä oriasemalla viranomaistarkastuksen.

Afrikkalaisen sikaruton vastaisena varotoimena on sikojen ulkonapito kielletty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (404/2021). Ulkonapito on sallittua vain, jos sikojen aitaus on asetuksen vaatimusten mukainen ja toimija on tehnyt sikojen ulkonapidosta etukäteen ilmoituksen kunnan eläinlääkärille. Valvontaeläinlääkärit valvovat sikojen ulkonapitokiellon noudattamista tarkastamalla ulkona pidettävien sikojen aitaukset ilmoituksen saatuaan tai epäilytapauksessa. Ulkonapidosta ilmoittaneista toimijoista pidetään kirjaa ja muutokset toiminnassa toimitetaan tiedoksi aluehallintovirastoon.

ELÄINTEN TUNNISTAMISEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTA

Nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, siipikarjan, mehiläisten ja kimalaisten, turkiseläinten, kamelelieläinten (kamelit, laamat ja alpakat), hirvieläinten (pl. poronhoitoalueen porot), hevoseläinten ja tuotantokanien pitäjien on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröitävä eläinten pitopaikat sekä eläintenpito Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin sähköisen asiointisovelluksen kautta tai oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Vesiviljelyeläinten pitäjien on rekisteröidyttävä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Eläintenpitäjän tulee eläinterveys säännösten mukaan merkitä hallinnassaan olevat eläimet yksilöllisellä Ruokaviraston hyväksymällä tunnistimella (nauta, lammas, vuohi, hevonen, kameli ja hirvieläin) tai pitopaikkakohtaisella merkintätunnuksella (sika).

Tiloilla tehtäviä eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin tarkastuksia suorittavat erityisesti ELY-keskuksen tarkastajat. Kunnaneläinlääkärit ovat kuitenkin toimivaltaisia viranomaisia eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin asioissa. Varsinkin hevosten tunnistamista ja rekisteröintiä tulisi valvoa, koska ELY-keskuksen tarkastajat eivät lähtökohtaisesti valvo hevosia koskevia tunnistamisasioita.

Mikäli kunnaneläinlääkäri havaitsee muun tarkastuksen yhteydessä tai potilaskäynnillä puutteita eläinten merkinnöissä, ryhdytään tarvittaviin hallinnollisiin toimiin. Epäkohdan korjaamiseksi annetaan kehoitus ja asianosaista kuullaan. Tarvittaessa tehdään hallintopäätös asiasta. Asiakirjat toimitetaan tiedoksi aluehallintovirastoon. Aluehallintovirasto voi antaa havaitun epäkohdan vuoksi seuraamusmaksun, jos tapauksesta ei tehdä tutkintapyyntöä poliisille. Vuoden 2023 aikana käyttöön otettu Ruokaviraston koirarekisteri sekä koirien pakollinen tunnistusmerkintä ovat lisänneet eläinlääkärien työtä tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnassa.

Jos epäkohta on havaittu nauta-, lammas- tai vuohitilalla, ilmoitetaan havainnoista myös ELY-keskuksen.

ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA

Eläinlääkärit pitävät sähköistä kirjanpitoa käyttämistään lääkkeistä, lääkkeiden luovutuksesta ja määräämisestä sekä hävitetyistä lääkkeistä ja valvovat tuotantotilojen lääkkeiden käyttöä ja lääkekirjanpitoa terveydenhuoltokäynneillä ja maitohygieniatarkastusten yhteydessä. Ruokavirasto tai aluehallintovirasto voi tarkastaa joko riskiperusteisesti tai epäilyyn perustuen eläinlääkäriin vastaanotto-, tutkimus- ja hoitotilat sekä potilasasiakirjat ja lääkekirjanpidon.

Aluehallintovirasto voi määrätä kunnaneläinlääkäriä tekemään tilalla lääkkeiden käytön tarkastuksen. Näitä tehdään lähinnä maidontuotantotiloilla antibioottivahinkoselvitysten yhteydessä.

SISÄMARKKINAKAUPPA, VIENTI JA TUONTI

Sisämarkkinakauppa

Toimijoiden, jotka siirtävät EU:n jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja tai tuotteita on rekisteröidytävä eläinten viejiksi. Ruokavirasto ilmoittaa rekisteröinneistä ja tuontiluvista ohjeineen Aviin ja tapauskohtaisesti kunnaneläinlääkärille tai valvontaeläinlääkärille. Useimmat Ruokaviraston sisämarkkinakaupan ohjeet löytyvät Ruokaviraston nettisivuilta. Erityisesti silloin, kun rekisteröintiä ja tuontilupaa ei vaadita, voi ohjeet lukea sieltä.

Pääsääntönä on, että tuontieriä ei tarkastuksessa hyväksytä eikä vientieriä saa lähettää, jollei virkaeläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä. Epäselvissä tapauksissa käännytään aina Ruokaviraston tai läänineläinlääkäriin puoleen.

Sisämarkkinatuonti

Valvontaeläinlääkärit seuraavat Traces NT-järjestelmästä saapuvia eläin- tai tuote-eriä, jotka vaativat virkaeläinlääkäriin tarkastusta. Tarkastuksen suorittava eläinlääkäri sovitaan tapauskohtaisesti. Eläinlääkärit voivat tehdä tarkastuksia myös ilman aluehallintoviraston kehotusta ja myös toimija voi oma aloitteisesti pyytää eläinlääkäriä tarkastamaan erät (esim. ETT:n vaatimukset). Traces NT-järjestelmän kautta tulee ilmoitus alueelle saapuvista eläimistä ja tavoitteena on tarkastaa tuojan ensimmäinen tuontierä vuosittain. Tarvittaessa eläinlääkäri voi riskiperusteisesti käydä tarkastamassa muutkin saapuvat eläimet ja niiden asiakirjat. Suomeen saapuvalla erällä tulee olla mukaan alkuperäinen allekirjoitettu Traces-todistus. Jos todistus on allekirjoitettu sähköisesti, se voidaan tarkastaa Traces-järjestelmästä.

Tarkastuksessa varmistetaan huolellisesti, että erä, tunnistusmerkinnät ja asiakirjat täyttävät niitä koskevat vaatimukset. Virkaeläinlääkäri raportoi itse sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset Traces-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion (ETL 66 §). Jos virkaeläinlääkäri huomaa tai epäilee, ettei tuontierä täytä tuonnille annettuja ehtoja, ottaa hän yhteyttä aluehallintovirastoon ja toimii läänineläinlääkäriin antamien ohjeiden mukaisesti. Kyseessä voi olla laitton tuonti.

Sisämarkkinavienti

Virkaeläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä Ruokaviraston ohjeen mukaisesti. Tarkastuksella virkaeläinlääkäri myös varmistaa, että toimija on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen viejäksi. Virkaeläinlääkäri laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen.

Pääsääntöisesti terveystodistuksen I-osan täyttäminen on viejän tehtävänä. Eläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa viejän laatiman I-osan. Jos viejä ei ole rekisteröitynyt Traces NT-järjestelmään, jää myös terveystodistuksen I-osan täyttäminen tarkastavan virkaeläinlääkäriin vastuulle.

terveystodistuksen (II-osa) lisäksi. Tällöin viejän on annettava tarvittavat tiedot hänelle todistuksen laatimista varten. Toimenpiteet tehdään viejän kustannuksella.

Rekisteröityjen hevosten terveystodistusta ei välttämättä tarvitse laatia Traces NT -järjestelmässä, mutta Traces NT -järjestelmän käyttö on suositeltavaa. Rekisteröity hevonen ei tietyin ehdoin tarvitse terveystodistusta lyhytkestoilla kilpamatkoilla Pohjoismaissa.

Virkaeläinlääkäreiden tulee seurata mahdollinen eristä vastaanottajamaassa saatava palaute ja reagoida siihen. Käytännössä todistuksen kirjoittanut eläinlääkäri seuraa täyttääkö vastaanottajamaan viranomaisen Traces-terveystodistuksen valvonta- eli III-osion.

Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Suomesta voidaan viedä EU:n ulkopuolelle vain sellaisia eläviä eläimiä tai eläimistä saatavia tuotteita, joiden alkuperästä voidaan riittävällä tavalla varmistua. Lisäksi elävien eläinten ja tuotteiden on oltava siten merkittyjä, että ne voidaan tunnistaa. Niiden eläinten ja tuotteiden, joiden viennille EU:n ulkopuolelle on EU-lainsäädännössä asetettu eläintautien vastustamiseen liittyviä vaatimuksia, on lisäksi täytettävä nämä vaatimukset. Viejiltä edellytetään rekisteröitymistä Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin. Toimija vastaa edellä mainittujen vaatimusten täyttymisestä sekä kohdemaan asettamien tuontivaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Jos vientierä kuljetetaan kohdemaahan muun kuin EU-jäsenvaltion kautta, toimija vastaa myös kauttakulkua koskevien vaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä.

Viejän ottaessa yhteyttä yksikköön EU:n ulkopuoliseen maahan liittyvässä vientiasiassa, sovitaan viejän kanssa tapaaminen virkaeläinlääkärin kanssa, ja käydään läpi vientiin liittyvät asiat. Tarvittavat näytteet otetaan ja todistukset kirjoitetaan. Vietäessä EU:n ulkopuolisiin maihin muita kuin lemmikkejä terveystodistukset laaditaan turvapaperille tai eCert-järjestelmään. Turvapaperille laadittavat eläinlääkintöto- distuslomakkeet tilataan Ruokavirastosta. Lemmikkien tarvitsemat todistukset virkaeläinlääkäri voi laatia itse viejän selvittämien ehtojen perusteella. Todistusten jäljennökset on säilytettävä 3 vuoden ajan. Viejä vastaa vientiin liittyvistä kustannuksista.

Pohjoisen Keski-Suomen alueella ei ole tällä hetkellä toimijoita, jotka harjoittaisivat säännöllistä vientiä EU:n ulkopuolelle.

Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Kunta käsittelee TRACES-ilmoitukset ja suorittaa paikallistason toimenpiteet ilmoitusten johdosta, kun se saa TRACES-järjestelmästä tai sähköpostitse tiedon, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä tai tutkimus- tai diagnostisia näytteitä. Kunta suorittaa paikallistason toimenpiteet niissä tapauksissa, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti. Pohjoisen Keski-Suomen alueella ei ole tällä hetkellä toimijoita, jotka harjoittaisivat säännöllistä tuontia EU:n ulkopuolelta.

ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinten hyvinvointilain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti. Kunnaneläinlääkäri ja poliisi valvovat eläinten hyvinvointilain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella. Eläinten hyvinvointilain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella valvoo lisäksi kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija.

Pohjoisen-Keski-Suomen ympäristöpalveluiden alueella eläinsuojelutyötä tekevät pääasiassa valvontaeläinlääkärit. Tarvittaessa apuna voi olla kunnaneläinlääkäri, terveystarkastaja tai eläinsuojeluneuvoja. Suomen eläinsuojeluyhdistyksen vapaaehtoiset neuvojat voivat tehdä itsenäisesti neuvonnallisia tarkastuskäyntejä. Jos he huomaavat vakavampia rikkeitä tai epäilyä niistä, he ottavat yhteyttä valvontaeläinlääkäriin tai kunnaneläinlääkäriin. Vapaaehtoiset eläinsuojeluneuvojat voivat olla myös valvontaeläinlääkäriin tai kunnaneläinlääkäriin mukana tarkastuksilla. Aluehallintovirasto myöntää toimiluvat eläinsuojeluvalvojille, jotka voivat tehdä itsenäisesti tarkastuksia kotirauhan piirin ulkopuolella. Alueella ei tällä hetkellä ole vapaaehtoisia neuvoja eikä valvojia.

Havaittaessa eläinsuojelutarkastuksella eläinten hyvinvointilain vastaista menettelyä ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin. Epäkohtien korjaamiseksi voidaan antaa eläinten hyvinvointilain 93 §:n nojalla määräyksiä tai lainsäädännön vastainen toiminta voidaan kieltää. Tarvittaessa ryhdytään eläinsuojelulain 97 §:n nojalla kiireellisiin toimenpiteisiin. Määräyksiä toteuttamiselle annetaan määräaika, jonka umpeuduttua tehdään kohteeseen uusintatarkastus. Jos uusintatarkastuksella havaitaan, että annettuja määräyksiä tai kieltoja ei ole noudatettu, tehdään myöhemmin uusi tarkastus. Aluehallintovirastolta voidaan pyytää myös uhkasakkoa päätöksen tehostamiseksi. Jos epäkohdat eivät eläinten hyvinvointilain 93 §:n mukaisista toimista huolimatta korjaannu, voidaan ryhtyä eläinsuojelulain 98 §:n mukaisiin toimiin. Tarvittaessa pyydetään apua aluehallintovirastosta.

Tarkastuksista ja hallinnollisista pakkokeinoista tehdään aina kirjalliset asiakirjat, joka toimitetaan eläimen omistajalle tiedoksi. Päätösasiakirjat toimitetaan valitusosoituksineen tiedoksi todisteellisesti (saantitodistus, asiakirjan toimittaminen henkilökohtaisesti, haastemiehen välityksellä). Kaikki asiakirjat skannataan ja tallennetaan valvontaeläinlääkäreiden Teamsiin. Lisäksi alkuperäinen asiakirja arkistoidaan valvontaeläinlääkäreiden kansioon. Tarkastuskertomuksista ja päätöksistä toimitetaan kopiot läänineläinlääkäriille aluehallintovirastoon Formula-lomakkeen kautta.

Tarkastuksista, joilla havaitaan eläinten hyvinvointilain rikkomista, lähetetään tarkastuskertomuksen ja siitä seuranneen päätöksen kopiot sekä mahdolliset muut dokumentit (kuten valokuvat) Sisä-Suomen poliisille eläinten hyvinvointilain 91 §:n mukaisesti. Asiakirjat lähetetään sähköpostilla. Virka-apua tarkastuksen turvaamiseksi pyydetään etukäteen Sisä-Suomen poliisin tilannekeskuksesta sähköpostitse

valmiilla esitetyillä kaavakkeella tai jos virka-avun tarve ilmenee tarkastuksen yhteydessä yllättäen hätäkeskuksesta puhelimitse. Jos virka-apu pyydetään hätäkeskuksen kautta, toimitetaan jälkikäteen tilannekeskukseen sähköpostilla virka-apupyntölomake.

Eläinten hyvinvointilain 97 §:n mukaisissa kiireellisissä tapauksissa eläimille voidaan hankkia hoitoa muualta tai hankkia eläimille hoitaja paikan päälle. Eläimille voidaan hankkia myös rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita. Lemmikkieläinten vakavissa laiminyöntitapauksissa päädytään eläinten hyvinvointilain 97 §:n nojalla useimmiten eläinten kiireelliseen haltuunottoon. Lemmikkieläimet toimitetaan pääsääntöisesti ympäristötoimen kanssa sopimuksen tehneeseen löytöeläinten hoitopaikkaan. Tuotantoeläimille järjestetään yleensä joko rehua ja hoitaja paikan päälle. Lomittaja-apua pyydetään päivystävältä johtavalta lomittajalta puhelimen välityksellä. Jos eläinten hoitoa ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista järjestää, eläimet voidaan eläinten hyvinvointilain 98 §:n nojalla myös lopettaa, toimittaa teurastettavaksi tai myydä käyvästä hinnasta. Nämä toimenpiteet suoritetaan eläinten omistajan kustannuksella.

Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Eläinsuojeluilmoitus voi tulla puhelimitse tai sähköpostilla valvontaeläinlääkärille, kunnaneläinlääkärille tai terveystarkastajalle. Ensisijaisesti ilmoitukset on pyydetty tekemään sähköpostilla valvontaeläinlääkäreiden palveluosoitteeseen (valvontaelainlaakari@viitasaari.fi). Ilmoittaja voi olla yksityinen kansalainen, poliisi tai eläinsuojeluvalvoja. Ilmoittajan on pääsääntöisesti pystyttävä kertomaan ilmoituksen kohteena olevan eläintenpitopaikan tarkka osoite, eläinten omistajan nimi ja kuvailemaan millä tavalla eläintenpito ei ole asianmukaista. Muutoin tarkastusta ei voida suorittaa.

Jos ilmoitus antaa syyn epäillä, että eläinten hyvinvointilainsäädäntöä ei ole noudatettu, virkaeläinlääkäri tekee eläinsuojelutarkastuksen. Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä kaikkiin tiloihin, joissa eläimiä pidetään. Eläinsuojelutarkastuksen suorittajalla on oikeus tarvittaessa ottaa korvaukset tarkastusta varten tarvittavia näytteitä. Käynnillä tarkastetaan paitsi itse eläimet ja eläinten pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet. Tarvittaessa tarkastus laajennetaan koskemaan muita lainsäädännön vaatimuksia, kuten tunnistamisen ja rekisteröinnin asioita. Tarkastuksille voidaan pyytää virka-apua poliisilta.

Koska yksikössä on kaksi valvontaeläinlääkärinä ja praktikkoeläinlääkäreiden toimenkuvaan kuuluu tarvittaessa eläinsuojelutehtävien hoitaminen, epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset pystytään hoitamaan. Eläinsuojeluilmoitusten määrän lisääntyminen ja tapausten mutkistuminen sekä niiden laadukas hoitaminen työllistävät valvontaeläinlääkäreitä.

Toimintatavat ja jatkotoimenpiteet eläinsuojelutarkastuksilla on esitetty edellä kohdassa 12.

Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman eläinsuojelurikkomusepäilyä sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinten hyvinvointilaissa tarkoitettua luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinhoitolat, suuret kennelit, löytöeläintarhat sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat ja lihan, munien tai siitosekä eläinten tuotantotarhat. Ilman epäilyä tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin.

Tavoitteena on tarkastaa uudet ilmoituksenvaraiset kohteet vuosittain. Valvontahistorian kertyessä toiminnasta tehdään riskinarviointi ja tarkastustiheys määritellään erikseen sen perusteella. Suurimmassa osassa ilmoituksenvaraisia kohteita tarkastus tehdään kerran kolmessa vuodessa. Luvanvaraiset paikat tarkastetaan aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti. Jos eläinlajien määrä on suuri, tarkastus tehdään kerran vuodessa. Muutoin kohde tarkastetaan kolmen vuoden välein.

Uusista ammattimaisista toimijoista tulee valvontaeläinlääkärille aluehallintovirastosta ilmoitus. Nykyinen eläintenpitäjärekisteri mahdollistaa ilmoituksen tekemisen suoraan sähköiseen järjestelmään, josta ei tule valvojalle ilmoitusta. Tämän vuoksi valvontaeläinlääkärin tulee säännöllisesti tarkastaa eläintenpitäjärekisteristä mahdolliset uudet valvontakohteet. Ammattimaisen eläintenpidon tarkastukset tekee pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri. Näistä tarkastuksista tehdään tarkastuskertomus. Jos havaitaan lainsäädännön vastaista menettelyä, ryhdytään vastaaviin toimiin kuin epäilyyn perustuvilla eläinsuojelutarkastuksilla.

Toimialueella olevat ilmoituksenvaraisten kohteiden määrät on esitetty resurssitarvetaulukossa liitteessä 2.

Eläinkuljetukset

Kunnan virkaeläinlääkärillä on oikeus tarkastaa eläinkuljetus, jos on aihetta epäillä, että eläimiä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla. Käytännössä tarkastuksia ei tehdä, koska kuljetusajoneuvon pysäyttäminen liikenteestä vaatii poliisin läsnäolon. Aluehallintovirasto tekee alueella eläinkuljetusten valvontaa.

Kaupalliseen eläinkuljettajalupaan liittyvän eläinkuljetuskaluston ennakkotarkastuksen tekee ensisijaisesti valvontaeläinlääkäri. Ennakkotarkastuspöytäkirja lähetetään aluehallintovirastoon ja virallisen päätöksen kuljetusluvista tekee aluehallintoviraston läänineläinlääkäri.

Teurastamot ja pienteurastamot

Tarkastuseläinlääkärillä on oikeus tarkastusten tekemiseen teurastamossa ja pienteurastamossa sekä niiden alueella ilman epäilyä eläinsuojelusäädösten vastaisesta toiminnasta. Tarkastuseläinlääkärillä on

oikeus tarkastaa myös teurastamolle saapuvat eläinkuljetukset. Teurastamon eläinsuojeluvalvonnan lisäksi, jos tarkastuseläinlääkäri epäilee, että eläinten hyvinvointilainsäädäntöä on rikottu teuraseläimiä toimittavassa eläintenpitoyksikössä, on hänen ilmoitettava asiasta sen alueen aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläintenpitoyksikkö sijaitsee. Näin läänineläinlääkäri voi määrätä paikallisen kunnaneläinlääkäriin suorittamaan tarkastuksen kyseiseen pitopaikkaan.

Alueella ei ole yhtään teurastamoa.

Resurssien riittävyys eläinten hyvinvoinnin valvonnassa

Yhteistoiminta-alueen valvontaeläinlääkärit vastaavat eläinsuojeluvalvonnasta alueella. Valvontaeläinlääkärit pyrkivät toteuttamaan käynnit suunnitelmallisesti sekä tekemään myös uusintakäynnit ajallaan. Valvontakäynnin voi tehdä myös joku kunnaneläinlääkäreistä. Päivystysaikana tulevat kiireelliset eläinsuojelutapaukset hoitaa päivystävä kunnaneläinlääkäri tai poliisi. Kaikki päivystysaikana vireille tulleet tapaukset ilmoitetaan valvontaeläinlääkäreille, jotka huolehtivat tehtävien loppuunsaattamisesta.

Eläinsuojelutyöhön käytettäviä resursseja on keskimäärin riittävästi. Tapausten jakaantuminen vuoden ajalle ei ole täysin tasaista, joten ajoittain käsiteltävät tapaukset kasaantuvat. Kiireisinä aikoina kunnaneläinlääkärit ovat auttaneet omilla työalueillaan taustaselvitysten tekemisessä ja jatkoseurannassa. Pidempien lomien aikana Laukaan ympäristöterveydenhuollon yksikön valvontaeläinlääkärit ovat avustaneet tarkastusten tekemisessä.

ELÄIMISTÄ SAATAVAT SIVUTUOTTEET

Sivutuotteet ovat eläimistä saatavia elintarvikkeeksi kelpaamattomia eläinjätteitä, joiden keräämistä ja käsittelyä valvotaan eläintautien leviämisen estämiseksi eläimiin tai ihmisiin. Sivutuotevalvontaa suoritetaan vastuujaon mukaisesti kussakin toimipaikassa.

Sivutuotelaitosten hyväksyntä ja valvonta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus ((EY) N:o 1069/2009) muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveystäännöistä (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus ((EY) N:o 142/2011) edellyttävät, että sivutuotteita käsittelevillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla on toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti.

Valvontaeläinlääkäri huolehtii niiden sivutuotealan toimijoiden rekisteröinnin ja hyväksymisen, jotka on määrätty kunnan tehtäväksi. Kunta rekisteröi keräyskeskukset, tekniset laitokset, tilarehustamot ja haaskapaikat sekä hyväksyy varastointilaitokset, tilakohtaiset polttolaitokset ja väliasteen laitokset. Toimijoiden rekisteröinnistä ja hyväksymisistä ja hyväksynnän peruuttamisista on ilmoitettava välittömästi Ruokavirastoon. Hyväksymistarkastuksista on tehtävä tarkastuskertomus. Ruokaviraston sivuilla on nähtävissä ajantasainen lista hyväksytyistä sivutuotealanlaitoksista. Haaskapaikkojen tiedot kirjataan sähköiseen eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin.

Paitsi hyväksymiään laitoksia, kuntien tulee valvoa eräiden Ruokaviraston hyväksymien laitosten toimintaa. Aluehallintovirasto välittää vuosittain suunnitelman tarkastettavista kohteista. Ensisijaisesti valvontaeläinlääkäri tekee nämä tarkastukset.

Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Sivutuotteiden hautaaminen

Suomi on jaettu märehittijöiden, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen hävityksen osalta kahteen osaan: keräilyalueeseen ja syrjäiseen alueeseen. Keräilyalueilla edellä mainittuja raatoja ei saa hävittää hautaamalla. Eläimistä saatavista sivutuotteista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (783/2015) mukaan Pohjoisen Keski-Suomen ympäristötoimen alueelta märehittijöiden raadot on toimitettava hyväksytyyn käsittelylaitokseen, mutta sikojen ja siipikarjan raadot saa haudata.

Kotiteurastuksen sivutuotteilla tarkoitetaan alkuperätilalla omaan elintarvikekäyttöön teurastetuista eläimistä saatuja ruhonosia ja elimiä, joita ei käytetä ihmisten tai tilan omien lemmikkien ruoaksi. Näitä sivutuotteita koskevat samat vaatimukset kuin kokonaisia eläinten raatoja. Hautaamiskielto ei koske myöskään hevosten kotiteurastuksen sivutuotteita. Hautaamisessa on noudatettava yleisiä hautaamisesta annettuja sääntöjä. Jos nautojen tai sikojen kotiteurastuksesta jää jäljelle sivutuotteita, joita ei

käytetä elintarvikkeena tai omien lemmikkien ruoaksi, ne voidaan hävittää toimittamalla ne Honkajoki Oy:n hyväksytyyn käsittelylaitokseen. Keräilyn hoitaa rekisteröitynyt toimija.

Haaskakäyttö

Käsittlemättömiä sivutuotteita haaskalla käyttävien toimijoiden on tehtävä aloitusilmoitus toiminnan aloittamisesta haaskarekisteriin, joka on nykyään eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin yhteydessä. Toimija voi tehdä itse ilmoituksen rekisteriin, jolloin ilmoitus on maksuton. Ilmoituksen voi tehdä myös lomakkeella alueen kunnaneläinlääkärille, käytännössä valvontaeläinlääkärille. Tällöin ilmoituksen käsittelystä peritään maksu.

Toimijan tulee tehdä kuukausi-ilmoitus haaskakäytöstä niinä kuukausina, kun haaskalle on viety tuotantoeläimistä peräisin olevaa materiaalia. Kuukausi-ilmoitus tehdään Ruokaviraston lomakkeella, joka palautetaan valvontaeläinlääkärille. Mikäli haaskalle vietävä materiaali on peräisin eri alueelta, kuin missä haaskapaikka sijaitsee, tulee kummankin alueen kunnaneläinlääkärille tehdä ilmoitus.

Haaskalle ei saa viedä materiaalia, johon liittyy tautiriski tai eläimiä, joissa on lääkettä. Toimija vastaa itse siitä, että haaskapaikka pysyy siistinä. Haaskapaikkoja tarkastetaan riskiperusteisesti.

Yhteistoiminta-alueella on yksitoista rekisteröityä haaskapaikkaa, jonne saa viedä tuotantoeläimistä saatavia sivutuotteita. Aktiivisessa käytössä on vain muutama.

EHDOLLISUUDEN VALVONTA

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat tukiehdot. Näiden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien saamisen edellytys. Ehdollisuus perustuu lainsäädännön noudattamiseen. Tämän lisäksi tilallisten on mahdollista saada hyvinvointitukea, mikäli tilalla noudatetaan lainsäädäntöä tiukempia kriteereitä, joilla mahdollistetaan eläimille lainsäädännön vaatimuksia paremmat olosuhteet.

Tukivalvonnasta vastaavat ensisijaisesti aluehallintovirasto ja ELY-keskus. Nämä tahot tekevät Ruokaviraston otannan perusteella tarkastuksia. Lisäksi muilla tarkastuskäynneillä tehtyjen havaintojen perusteella aluehallintovirasto voi laajentaa tarkastuksen koskemaan myös tukiehtoja. Kaikki eläinsuojelutarkastusten pöytäkirjat toimitetaan tiedoksi aluehallintovirastoon, jossa läänineläinlääkärit arvioivat onko tarvetta tehdä havainnoista hallinnollinen laajennus.

Ehdollisuuden valvonnassa tarkastetaan Ruokaviraston valvontaohjeen mukaiset asiat. Valvonnan suorittava läänineläinlääkäri täyttää havaintopöytäkirjan mahdollisine liitteineen. Eläinsuojeluasioiden lisäksi voidaan tarkastaa alkutuotannon elintarvikehygieniaa, merkinnän ja rekisteröinnin asioita, lääkkeiden käyttöä sekä ottaa vierasainevalvonnan näytteitä. Havaituista hyvinvoinnin laiminlyönneistä tehdään eläinsuojelulain mukainen määräys korjaustoimenpiteiden suorittamiseen. Uusintatarkastuksen näistä korjausmääräyksistä suorittaa pääsääntöisesti kyseisen alueen eläinsuojelutehtäviä hoitava viranomaisen aluehallintoviraston määräyksellä.

ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN

Peruseläinlääkäripalvelut

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, jota annetaan eläinlääketieteellisen yleis-tutkimuksen tai kliinisen tutkimuksen perusteella eläintenpitopaikoissa tai tavanomaisissa eläinlääkäriin vastaanottotiloissa, ei kuitenkaan eläimen pitämistä hoidettavana eläinlääkäriavun antamista tai siihen liittyvää tutkimusta varten (Eläinlääkintähuoltolaki 3§). Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotanto-taloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

Kunnan/ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella. Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on kuitenkin järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkäriin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu.

Pohjoisen Keski-Suomen yhteistoiminta-alueella peruseläinlääkäripalvelut, jotka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisessa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa, toteutuvat hyvin. Myös vapaa-ajan asukkaille on tarjottu palveluja. Eläinlääkäreillä on mahdollisuus eriyttää tuotantoeläinterveydenhuolto ja valvontatyö akuuttipraktiikasta, jolloin työt saa hoidettu keskeytyksettä. Tavoitteena on eläinlääkäreiden mielekkään työnjaon tukeminen.

Sisältö

Puhelinneuvonta

Kunnan on järjestettävä eläinten omistajille mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää eläinlääkäriin antamaa neuvontaa virka-aikana myös puhelimitse. Ei-kiireellisiä tapauksia koskeva neuvonta voidaan rajoittaa tapahtuvaksi tietyinä asiakkaille ilmoitettavana ajankohtana. Puhelinneuvonta voi olla maksullista ja maksu voi olla korkeampi virka-ajan ulkopuolella. Maksujen on kuitenkin oltava kohtuullisella tasolla ja suhteessa maksuihin muissa kunnallisissa peruspalveluissa.

Maksuttomasta puhelinnumerosta tulisi kuitenkin olla mahdollisuus virka-aikana saada asiointia koskevaa neuvontaa. Myös tarttuvien eläintautien epäilyjä ja eläinten mahdollisia hyvinvointiongelmia koskevia ilmoituksia olisi kuntalaisten voitava virka-aikana tehdä maksuttomaan puhelinnumeroon.

Pohjoisen Keski-Suomen yhteistoiminta-alueella puhelinneuvontaa annetaan pääasiassa arki-aamuisin puhelinvastaanotto- ja ajanvarausaikaan klo 8.00–9.30. Virka-aikana eläinlääkäriin saa kiinni

matkapuhelimista, mutta eläinlääkärin ollessa toimenpiteessä, voi joutua jättämään soittopyynnön puhelinvastaajaan. Päivystysaikana arkisin klo 16.00–8.00 ja viikonloppuisin eläinlääkärin tavoittaa päivystysnumerosta, joka on maksullinen. Pieneläinpäivystys on eriytetty pieneläinklinikalle.

Sairaanhoito ja kotieläinten lopetus

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia leikkauksia ovat esimerkiksi nautojen vierasesineleikkaukset ja juoksutusmaha-leikkaukset.

Kotieläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä, sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun.

Pohjoisen Keski-Suomen yhteistoiminta-alueella tarjotaan peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa ja hoitotarpeen arviointia. Tarvittaessa potilas lähetetään jatkohoitoon tai -tutkimuksiin. Kotieläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä, sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun, jota tarjotaan.

Terveydenhoito

Peruseläinlääkäripalvelua suunnataan ennen kaikkea ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämisessä. Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastroatiot sekä koirien kastroatiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua kuten myös märehäntijöiden, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot. Kunnan velvollisuus ei kuitenkaan ole järjestää eläinlääkäriä praktiikkatehtäviin, joissa vaaditaan erityispätevyyttä tai -koulutusta. Eläinlääkärin järjestäminen nautojen, sikojen tai hevosten keinosiemennysasemille tai eläinten kuntouttamiseen tähtääviin yrityksiin ei myöskään kuulu kunnalta vaadittavan peruseläinlääkintähuollon piiriin. Lemmikkieläinten keinosiemennystoiminta ei sisälly lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

Todistukset

Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistusten kirjoittaminen kliinisen tutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiöitä ja eläinten vientiä varten kuuluu myös peruspalveluihin.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnalliset terveydenhuolto-ohjelmat ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava.

Sikalat ovat kuuluneet Sikavaan noin 90-prosenttisesti jo lähes vuosikymmenen. Nautatilojen lukumäärä Nasevassa on viime vuosina kaksinkertaistunut vuoden tai parin välein ja on nyt selvästi yli puolet tiloista. Sekä nähtävissä oleva kehityskulku että elintarviketeollisuuden, viljelijäjärjestöjen ja valtionhallinnon yhdessä asettamat tavoitteet ennakoivat, että Naseva lähivuosina tulee kattamaan lähes kaikki nautatilat samaan tapaan kuin Sikava nyt kattaa lähes kaikki sikalat

Terveydenhuoltotyö vaatii eläinlääkäreiden lisäkoulutustumista, jotta pystytään vastaamaan haasteisiin. Terveydenhuoltokäynnit pitäisi saada jakautumaan tasaisesti ympäri vuoden, jolloin niiden tekeminen tapahtuisi sujuvammin. Terveydenhuollon kysyntään yritetään ja on pystytty vastaamaan. Alueen kaikki praktikot tekevät terveydenhuoltotyötä.

Yksityinen palveluntarjonta

Alueen yksityisiä palveluntarjoajia on tiedotettu tämän suunnitelman päivittämisestä ja samalla heiltä on tiedusteltu mahdollisia huomioita suunnitelmaan. Yksityistä palveluntarjontaa ei ole saatavissa kaikkina arkipäivinä. Karstulassa toimii yksityinen pieneläinklinikka Tervet, joka on auki yhtenä päivänä viikossa. Saarijärvellä on yksityinen eläinlääkäriasema Kattia Kanssa, joka on auki neljänä päivänä viikossa. Viitasaarella eläinlääkäri Esko Töysä ja Pihtiputaalla eläinlääkäri Katja Ahlsten tekevät yksityispraktiikkaa.

Tuotantoeläinten terveydenhuollon resurssitarpeessa on huomioitu yksityisten palveluntarjoajien solmimat terveydenhuoltosopimukset.

Kunta voi eläinlääkintähuoltolain perusteella tehdä yksityisen eläinlääkäripalvelujen tuottajan kanssa sopimuksen kunnan velvollisuutena olevan peruseläinlääkäripalvelujen ja kiireellisen eläinlääkäriavun tuottamisesta. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut ostaa pieneläinpäivystyksen Jyväskylän kaupungilta. Päivystävä klinikka on Jyväskylän Omaeläinklinikka. Muita sopimuksia yksityisten eläinlääkäripalvelujen tuottajien kanssa ei ole.

Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina.

Arki-aikaan eläinlääkärit vastaavat omiin puhelimiinsa tai aamun soittoaajan jälkeen puhelimissa on päällä vastaaja, johon voi jättää hätätapauksessa viestin ja eläinlääkäri ottaa yhteyttä heti ehtiessään.

Eläinlääkäripäivystys on järjestetty seutukunnallisesti siten, että suurelänpäivystys on jaettu kahteen alueeseen. Viitasaari, Pihtipudas ja Kinnula muodostavat oman päivystysalueen ja Saarijärvi, Karstula, Kannonkoski, Kyyjärvi ja Kivijärvi toisen. Pienelänpäivystys on käytettävissä eteläisen Keski-Suomen päivystyspiirin kanssa yhteisesti Jyväskylän kaupungin järjestämänä ja päivystysvastaanotto on Jyväskylän Omaeläinklinikka.

Päivystysvuorovelvoite alueen eläinlääkäreille on joka neljäs vuoro eli 1/4 arki-illoista ja viikonlopuista. Alueella on jouduttu päivystäjien puuttuessa yhdistämään suurelänpäivystysalue yksittäisiä kertoja vuodessa. Pitkien ajomatkojen ja hoidon viivästyksen vuoksi tähän käytäntöön mennään vain jos tilanne on pakottava eikä sitä ole otettu pysyväksi toimintamalliksi.

Alueella ei ole keskitettyä yhteydenottopalvelua. Päivystyspuhelin on maksullinen ja eläinten omistajat löytävät numeron ympäristötoimen nettisivuilta ja kuulevat sen eläinlääkärien puhelinten vastaajista.

Päivystävät eläinlääkärit hoitavat eläinsuojelutehtäviä tarvittaessa yhteistyössä poliisin kanssa. Päivystys helposti leviävien eläintautien varalta on valtakunnallisen läänineläinlääkäripäivystyksen vastuulla.

Saatavuus- ja laatutavoitteet

Ajanvaraus

Eläimen omistajan tai haltijan on halutessaan pystyttävä varaamaan aika eläinlääkäriin käynnille eläintenpitopaikkaan, pieneläimen viemiseksi vastaanotolle tai hevosien viemiseksi tarvittaessa paikkaan, jossa hoitotoimenpiteet voidaan suorittaa turvallisesti. Kun yhteistoiminta-alueella toimii useampia praktikkoeläinlääkäreitä, tulisi asiakkaalle ei-kiireellisissä tapauksissa mahdollisuuksien mukaan antaa valita eläinlääkäri, jonka palveluksia hän käyttää.

Praktikkoeläinlääkäreille on varattava aikaa myös puhelinpalveluun, jolloin he voivat muun muassa vastata asiakkaiden soittopyyntöihin.

Saatavuus

Tavoitteena on

- Ei-kiireelliset sairaskäynnit ja vastaanottoajat pyritään hoitamaan viikon sisällä. Peruspalveluita pieneläimille ja hevosille tarjoavat alueella myös yksityiset eläinlääkäriasemat. Asiakkaita pyydetään tarvittaessa kääntymään niiden puoleen.
- Terveystarkastus- ja massatyökäynnit ja terveiden eläinten leikkaukset hoidetaan 3 viikon sisällä ja loma-aikana 6 viikon sisällä.
- Pääosa eläinten omistajista saa palvelua alle 50 km etäisyydeltä.

- Kiireellisissä tapauksissa 90 % sairaista eläimistä saa palvelun alle 3 tunnissa tilauksesta ja matka vastaanotolle tai eläinlääkärin matka tilalle on alle 100 km.

Loma-aikoina ja eläinlääkärien sairastapauksien vuoksi hoidon saaminen voi viivästyä, kuitenkin niin, ettei potilaan hyvinvointi vaarannu viivästyksen vuoksi.

Kunnat subventoivat hyötyeläinten sairasmatkoista johtuvia matkakustannuksia eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaisesti, mikä takaa kuntalaisten yhdenvertaisuuden peruspalveluiden käyttäjinä ja puoltaa eläinsuojelun toteutumista. Subventiokäytännöt on yhtenäistetty vuoden 2013 alusta.

Palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Kunta pystyy seuraamaan eläinlääkäripalvelujen saatavuutta ainoastaan säännöllisesti toteutettavien asiakaskyselyjen avulla. Maakuntaudistusselvitysten yhteydessä tehtiin vuonna 2016 asiakaskyselyjä eläinlääkäripalvelujen saatavuudesta.

Eläinlääkäripalveluiden osalta valitukset ja korvauspyynnöt käsittelee ympäristölautakunta. Tarvittaessa pyydetään lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnalta. Valvontatoimista tehdyt valitukset käsittelee Hämeenlinnan hallinto-oikeus ja muut kantelut ja valitukset se viranomaisen, jolle valitus on kohdistettu.

Alueella on jouduttu käsittelemään eläinlääkäripalveluita ja valvontatoimia koskevia asiakasvalituksia ja korvauspyyntöjä. Vastuu- ym. vakuutukset ovat voimassa.

Toimitilat

Ruokavirasto ohjeistaa, että yhteistoiminta-alueella on tavoitteena pidettävä eläinlääkäreiden yhteisiä toimitiloja siellä, missä maantieteelliset etäisyydet eivät muodostu liian suuriksi. Tarvittaviin toimitiloihin kuuluvat vastaanottotilat sekä toimistohuoneet, lämpimät autotallit ja riittävät varastotilat. Huoneenlämmössä, viileässä ja jääkaappilämpötilassa säilytettävillä lääkkeillä ja muilla tarvikkeilla (esim. näytteet ja tutkimusvälineet) on oltava omat varastotilansa. Asianmukaiset pesu- ja kuivaustilat instrumenteille, suurillekin praktiikkavarusteille ja suojavaatteille ovat välttämättömät.

Yhteistoiminta-alueella tulisi olla käytettävissä hevosia varten pakkopilttuu tai vastaava rakenne, jossa tutkimus- ja hoitotoimenpiteet voidaan suorittaa vaarantamatta työ- ja potilasturvallisuutta. Jos tiloja käytetään pieneläinten vastaanottoon, tiloihin sisältyy odotushuone, riittävä määrä toimenpide- ja leikkaushuoneita sekä potilaiden pesuun soveltuvat tilat.

Henkilökunnan sosiaaliset tilat peseytymis- ja lepotiloihin kuuluvat jokaiseen toimipisteeseen. Päivystäjän ja viransijaisen asumiseen soveltuvat asianmukaiset tilat järjestetään yhteistoiminta-alueella niihin toimipisteisiin, joista päivystystoimintaa harjoitetaan. Hyvin järjestetyt asuinolosuhteet parantavat myös sijaisten saatavuutta.

Tiloihin pitää Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan järjestää asianmukainen vartiointi ja murtosuojaus.

Yhteistoiminta-alueella on kolme vastaanottoa, joista kaksi on yhteisvastaanottoja. Pihtiputaalla on uusi neljän eläinlääkäriin yhteisvastaanotto. Viitasaaren ja Kinnulan vastaanotot lakkautettiin, kun uudet tilat otettiin käyttöön lokakuussa 2021. Vastaanotolla on kaksi toimenpidehuonetta, leikkaussali, hevoselle hoitotilat, jossa on pakkopilttuu, laboratorio, sekä tarvittavat varasto-, välinehuolto- ja sosiaalitilat. Lämpimään autotalliin mahtuu kolme autoa. Vastaanoton vartiointi tapahtuu hälytysjärjestelmän avulla.

Toinen yhteisvastaanotto on Saarijärven Tarvaalassa. Saarijärven yhteisvastaanottotila on pinta-alaltaan noin 180 neliötä. Siellä on kaksi toimenpidehuonetta, odotustila, asiakas-WC, työntekijöiden suihku- ja WC-tilat, siivouskomero, sijaisen/päivystäjän huone/taukotila, varasto lääkkeille ja tarvikkeille sekä kahden auton lämmin autotalli.

Karstulan yhden eläinlääkäriin vastaanotto on siirtynyt vuonna 2021 uusiin tiloihin, joissa on toimenpidehuone, sosiaalitilat, sijaisen/päivystäjän huone ja varasto. Karstulan vastaanoton yhteydessä ei ole lämmintä autotallia.

Ruokaviraston ohjeistuksesta poiketen yhteistoiminta-alueella ei ole tiloja hevosen kaatamista varten.

Kunta on huolehtinut kaikkien vastaanottojen siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta, johon sisältyy vanhentuneiden lääkkeiden sekä käytettyjen ruiskujen, neulojen ym. hävittäminen.

Välineresurssit

Ruokavirasto ohjeistaa, että suurelänpraktiikan varusteisiin kuuluu ultraäänilaitte rektaalianturilla, välineet hevosten hammashoitoon, astutusliinat, pulttipistooli sekä kaikki normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit.

Pienelänpraktiikassa varusteisiin kuuluvat ultraäänilaitte, eläinvaaka, säädettävät toimenpide- ja leikkauspöydät sekä valaisimet ja kaikki normaalit tutkimusvälineet sekä instrumentit.

Normaalit suojavaatteet ja -jalkineet sekä erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta näytteenotto- ja pakkaustarvikkeineen kuuluvat varustukseen.

Vastaanottokohtainen väline- ja kalustelista on laadittu ja kaikkien vastaanottojen varustus pyritään pitämään riittävänä ja hyvässä kunnossa. Pihtiputaan yhteisvastaanotolla on yllä mainitun perusvälineistön lisäksi happilaitte, lämpömatto, inhalaatioanestesia-laitteisto ja pienelänultraäänilaitte. Kaikilla vastaanotoilla on myös pakastin kuolleiden/lopetettujen pieneläinten säilyttämiseen.

Yhteistoiminta-alueella on eläinlääkärien käytössä ympäristöpalveluiden tarjoama praktiikkaohjelma KliniQ, jota käyttävät lähes kaikki vakituiset praktikkoeläinlääkärit sekä osa sijaisista potilastietojen ja

laskujen kirjaamiseen. Yhteinen potilasjärjestelmä helpottaa tiedonkulkua erityisesti yhteisvastaanotoilla, joissa useampi eläinlääkäri saattaa hoitaa samaa potilasta tai saman omistajan eri eläimiä.

Instrumenttien pesu ja desinfiointi sekä työvaatteiden pesu ja kuivatus on järjestetty vastaanotoilla asianmukaisesti.

Eriytetty maakunnallisen pieneläinpäivystyspiste on varustettu riittävän tasokkaasti.

Ostopalvelut

Jos kuntaa ostaa palveluita yksityiseltä palveluntuottajalta, on kunnan suunniteltava kuinka se valvoo ostopalveluidensa laatua. Vastuu palvelun saatavuudesta ja laadusta säilyy kunnalla, vaikka palvelu toteutettaisiin ostopalveluna. Ostopalveluiden laatua voi seurata esimerkiksi säännöllisillä asiakastytyväisyyskyselyillä sekä kertyvän asiakaspalautteiden perusteella ja käsittelemällä palaute palveluntuottajan kanssa.

Pieneläinpäivystys ostetaan ostopalveluna eteläisen Keski-Suomen päivystyspiirin kanssa yhteisesti Jyväskylän kaupungin järjestämänä. Päivystysvastaanotto on Jyväskylän Omaeläinklinikka.

SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Kunnan suunnitelmat

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontasuunnitelma hyväksytään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Yhteisen valvontasuunnitelman osana on luontevaa hyväksyä myös eläinlääkintähuollon suunnitelma, vaikka eläinlääkintähuoltolaki ei sitä erityisesti edellytä. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö ei edellytä toiminnanharjoittajien kuulemista valvontasuunnitelmasta, mutta hallintolain 41 §:n mukaisesti tulee toiminnanharjoittajille varata vaikutusmahdollisuuksia. Asian vireilläolosta voidaan ilmoittaa sopivalla tavalla viranomaisen harkinnan mukaan. Tiedotus on syytä kohdistaa myös yksityisiin eläinlääkäripalvelujen tuottajiin.

Kunta päivittää eläinlääkintähuollon suunnitelmansa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. On tärkeää, että kunnan suunnitelman päivittämiseen osallistuvat sekä valvontaeläinlääkärit että praktikkoeläinlääkärit. Päivitetty eläinlääkintähuollon suunnitelma tallennetaan VYHA:aan. Aluehallintovirasto arvioi kuntien suunnitelmat. Suunnitelmat voidaan arvioida arviointi- ja ohjauksen yhteydessä, kuitenkin vähintään kerran ohjelmakauden aikana. Suunnitelmien päivityksessä ja suunnitelmien arvioinnissa on huomioitava aikaisempien vuosien toteutumisen arviointi ja muulla tavoin kerätty palaute.

Kunta arvioi suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatii siitä arviointiraportin. On suositeltavaa, että raportin hyväksyy asianomainen lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, joka myös käsittelee korjaustoimenpiteitä. Hyväksytty raportti tallennetaan VYHA:aan maaliskuun loppuun mennessä. Suunnitelman arviointia ohjataan tarkemmin Ruokaviraston ohjeessa 15908/2. Kunta seuraa terveydenhuoltokäyntien ja valvontatehtävien toteutumista myös vuoden aikana ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin suunnitelmien toteuttamiseksi.

Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Kaikki eläinlääkärit pitävät kuukausitasolla tilastoa sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määristä ja eläinsuojelukäyntien määristä. Kerätyt tilastot liitetään kunnan suunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitetaan aluehallintovirastolle.

Muu raportointi

Elintarvikeketjun valvonnan tulokset raportoidaan vuosittain VASU-raportoinnilla helmikuun loppuun mennessä ja siten eläinlääkintähuollon suunnitelmien arvioinnin yhteydessä ei kerätä numeerista tietoa valvonnoista. VASU-raportoinnin toteutumisesta vastaa ensisijaisesti vastaava ympäristöterveys-tarkastaja. Aluehallintovirastoon toimitettavien eläinsuojelua ja eläintautivalvontaa koskevien asiakirjojen lähettämisestä kukin eläinlääkäri huolehtii itse. Aluehallintovirasto seuraa myös näiden asiakirjojen saapumista ja tarvittaessa pyytää niitä.

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot:

- eläinsuojelutarkastuskertomukset ja -päätökset
- pakolliseen ja vapaaehtoiseen eläinten terveystarkastukseen liittyvät tarkastuskertomukset
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.
- vastustettavien eläintautien ja niiden epäilyjen hallinnassa tehdyt toimenpiteet

Toiminnan kehittäminen

Kunnan on suunnitelmaa päivittäessään huomioitava kehittämistä vaativat seikat ja seurattava tehtyjen korjaavien toimenpiteiden edistymistä.

- Edellinen tavoite maitotilojen hygieniatarkastusten tekemisestä on saavutettu.
- Edellinen tavoite eläinlääkintähuollon toimintaympäristön kehittämistä ja uuden yhteisvastaanoton valmistelusta on saavutettu.
- Edellinen tavoite vastaanottojen kalustelistan päivittämisestä on saavutettu.
- Aiemmin tavoitteena on ollut pystyä vastaamaan yhä enenevään terveydenhuollon kysyntään hyvällä ammattitaidolla. Tämä tavoite on edelleen ajankohtainen.
- Aiemmin tavoitteena on ollut pysyä riittävästi ajan tasalla tarttuvien eläintautien vastustamisen osalta. Tätä jatketaan edelleen erityisesti osallistumalla tarttuvia eläintauteja koskeviin koulutuksiin.
- Aiemmin tavoitteena on laajentaa alkutuotannon valvonta koskemaan muitakin säännöllisesti valvottavia alkutuotannon osa-alueita eli käytännössä kanaloita ja kalastajia. Tämä tavoite on edelleen ajankohtainen.

LIITELUETTELO

Liite 1. Eläinlääkintähuollon painopistealueet

Liite 2. Resurssitarpeen kartoitus

LIITE 1. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON PAINOPISTEALUEET 2025

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2025	2026	2027	2028
Valmius, varautuminen ja huoltovarmuus					
Vastuullisuus ja keskeisyys					
	Sivutuotteiden jäljitettävyyden	<ul style="list-style-type: none"> kunnaneläinlääkärien sivutuotevalvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että laitokseen tulevat, käsiteltävät ja lähtevät sivutuotteet ovat aina jäljitettävissä eteen- ja taaksepäin, sivutuotteiden merkinnät täsmävat, saapuva tavara täsmää kaupallisten asiakirjojen kanssa, ja laitos varmistaa, että sivutuotteita vastaanottavalla taholla on oikeus ottaa vastaan kyseisiä sivutuotteita. AVIt varmistavat valvontojen toteutumisen ja tarkastuspöytäkirjojen saannin. 			
	Turkistarhojen lintuinfluenssan valvonta ja seuranta	<p>Ruokavirasto valmistelee valtakunnallisen seurantasuunnitelman ja tautisuojausasetuksen ohjeistuksen.</p> <p>AVI vastaa alueellisesta ohjauksesta.</p> <p>Kunnaneläinlääkärit toteuttavat tarkastus- ja näytteenottokäynnit.</p>	Jatkuu	Jatkuu	Jatkuu

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2025	2026	2027	2028
	Eläinlääkärien lääkitsemisvalvonta	<p>Ruokavirasto valmistelee valtakunnallisen suunnitelman ja ohjeistuksen. Avi vastaa alueellisesta ohjauksesta ja tarkastuskäynneistä.</p> <p>Eläinlääkäreiden valvonnassa keskitytään erityisesti</p> <ul style="list-style-type: none"> • lääkkeiden varalle luovutuksen ehtojen täyttämiseen • väärinkäyttöön soveltuvien lääkkeiden hankkimiseen ja vastaanotolta luovuttamiseen • Antibioottien käyttötietojen toimittamisen tarkastaminen osana valvontaa 			
Teknologia ja tieto					
	Eläintenpitäjä- ja pito-paikkarekisteröinnin valvonnan tehostaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnan-eläinlääkäri tarkistaa rekisteröinti-asiat muiden tilakäyntien yhteydessä. <p>AVI valvoo rekisteröintiä myös hallinnollisin tarkastuksin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnan-eläinlääkäri tarkistaa rekisteröinti-asiat muiden tilakäyntien yhteydessä. <p>AVI/Ruokavirasto valvoo rekisteröintiä myös hallinnollisin tarkastuksin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnan-eläinlääkäri tarkistaa rekisteröinti-asiat muiden tilakäyntien yhteydessä. <p>AVI/Ruokavirasto valvoo rekisteröintiä myös hallinnollisin tarkastuksin.</p>	
Erityiset painopisteet/ tehostamista aiempien tulosten perusteella	Siipikarjan salmonellavalvonnan tehostaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Aluehallintovirasto seuraa alueellaan aktiivisesti salmonellavalvonnan toteumaa ja tarvittaessa lisää alueellista ohjausta toteuman parantamiseksi • Aluehallintovirasto varmistaa tarkastuskäyntien 			

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2025	2026	2027	2028
		<p>dokumentoinnin, jotta tarkastuskäyntien toteutuksesta saadaan luotettavaa tietoa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aluehallintovirasto seuraa tehostetusti tarkastuskertomusten laatua ja sitä kautta tarkastusten laatua ja lisää tarvittaessa alueellista ohjausta • Kunnaneläinlääkärit toteuttavat tarkastuskäynnit MMMa 316/2021 mukaisesti 			
	AVin ympäristöturvallisuuden huollon tehtävien siirtyminen Ruokavirastoon	<ul style="list-style-type: none"> • Varmistetaan toiminnan ja tiedonhallinnan jatkuminen ja sujuva siirtyminen, kun tehtävät siirtyvät AVeista Ruokavirastoon 			
	Avi-kohtainen painopiste – aihe, joka tarvitsee alueella erityistä panostusta				

LIITE 2. RESURSSITARPEEN KARTOITUS

1. Eläinmäärät kunnan alueella:

a. Tuotantoeläintilat (lkm) Eläintenpitäjärekisteristä

- Nautatilat 353
- Sikatilat 46
- Lammas- ja vuohitilat 167
- Hevostilat 159
- Siipikarjatilat 224
- Vesiviljelylaitokset 5
- Turkistarhat 5
- Tarhatun riistan tilat 9
- Mehiläistarhat 51
- Muut tuotantoeläinyksiköt
 - Luonnonravintolammikot 30
 - Villisia 1

b. Lemmikit (lkm)

- Arvio lemmikkien määrästä 3 505 (1/8 asukasmäärä)

2. Eläinlääkäripalvelut

a. Terveys- ja hoitosopimukset

Nauta

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus 300 (lkm)

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa 150 (lkm)

Terveys- ja hoitopaikkojen osuus: noin 50 %

Sika (pois lukien kotitarvesikalat)

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus 3 (lkm)

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa 3 (lkm)

Terveys- ja hoitopaikkojen osuus: kaikki

Siipikarja

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus (lkm) 0

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)

Terveys- ja hoitopaikkojen osuus (% kaikista siipikarjan pitopaikoista)

Muut terveydenhuoltosopimukset

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus (lkm) 0

Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)

Terveys- ja hoitotyön resurssitarve, 1 htv

Osassa tiloista käydään lääkeluovutus- ja hoitosopimuksen vuoksi useamman kerran vuodessa.

b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta

Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)

- Sairaskäynnit virka-aikana 1523 (lkm) 6,5 htv
- Sairaskäynnit päivystysaikana 458 (lkm) 1 htv

Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla

- Sairaskäynnit virka-aikana 2627 (lkm) 2,5 htv
- Sairaskäynnit päivystysaikana 41 (lkm) -

Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve, 10 htv

3. Eläinten terveyden valvonta**a. Terveysvalvonta**

Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluvat pitopaikat (lkm)

- Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat 7
- Uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat, salmonellavalvonta 0
- Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemille, salmonellavalvonta 0
- Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta 5

Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvat pitopaikat (lkm)

- Maedi-visna / CAE 4
- Tarhattujen hirvieläinten terveystarkkailuohjelma 0
- Lohikalojen bakteeriperäinen munuaistauti (BKD) 2

b. Muu eläinten terveyden valvonta

- Turkistarhojen lukumäärä, jossa kasvatetaan minkkejä ja/tai supeja 0
- Ulkona pidettävien sikojen pitopaikkojen määrä 5

Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve, 0,2 htv

4. Sivutuotevalvonta

- Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta
- Polttolaitos, 1
- Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta
- Haaskatoiminnan valvonta, 11 toimijaa
- Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta, 0
- Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta

Sivutuotevalvonnan resurssitarve, 0,1 htv

5. Eläinten hyvinvoinnin valvonta**a. Ilmoituksenvaraiset kohteet (lkm)**

- Kennelit 4
- Hevostallit 23
- Riistanhoidolliset tarhat 2
- Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat 1
- Eläinkaupat 0
- Eläinlaitokset 5

b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset (lkm)

- Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista 100

c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta

- pysyvät eläinnäyttelyt 3

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve, 0,7 htv